

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜZE YÖNETİMİ BİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İSTANBUL FOTOĞRAF MÜZESİ

**Bilal KONUKSEVER
2501130741**

**TEZ DANIŞMANI
DOÇ.DR. Nuri Özer ERBAY**

İSTANBUL-2019



T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜ



YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : BİLAL KONUKSEVER Numarası : 2501130741
Anabilim Dalı / Anasanat Dalı / Programı : MÜZE YÖNETİMİ Danışmanı : DOÇ. DR. NURİ ÖZER ERBAY
Tez Savunma Tarihi : 27.05.2019 Saati : 09:00
Tez Başlığı : İSTANBUL FOTOĞRAF MÜZESİ

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜ'NE OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF. DR.FATMA ŞEBNEM ARIKBOĞA		KABUL
2-PROF. DR. ESİN CAN		KABUL
3-DOÇ.DR. NURİ ÖZER ERBAY		KABUL

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-PROF. DR. SEHBAN KARTAL		
2- DOÇ. DR. SEVTAP DEMİRCİ		

ÖZ

İSTANBUL FOTOĞRAF MÜZESİ

Bilal KONUKSEVER

Bu çalışmada, müzecilik kuramına göre modern müzecilik disiplini çerçevesinde “İstanbul Fotoğraf Müzesi” değerlendirilmiş; fotoğrafın tarihsel seyri, Cumhuriyet öncesi ve sonrası Türkiye’de fotoğrafın gelişimi üzerinde durulmuştur.

Dünyada ortaya çıkan sanat akımlarının fotoğraf üzerindeki etkileri incelenerek fotoğrafta bu akımların temsilcileri; dünyanın önde gelen fotoğraf müzeleri ve bu müzelerin oluşturdukları koleksiyonlar hakkında bilgiler verilmiştir.

Bu itibarla, İstanbul’da Fatih Belediyesi bünyesine bağlı “İstanbul Fotoğraf Müzesi”nin kuruluşu, müze yönetim politikası, mali politikası, koleksiyon oluşturma süreci, fotoğrafların sunuş ve sergileme teknikleri müzecilik kuramı ekseninde değerlendirilerek modern müzecilik anlayışı bakımından incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Fotoğraf, Fotoğraf Müzeleri, İstanbul Fotoğraf Müzesi, Müze, Müzecilik.

ABSTRACT

İSTANBUL PHOTOGRAPHY MUSEUM

Bilal KONUKSEVER

In this study with regard to theory of museology; in the general framework at the museology of contemporary, "Museum of Istanbul photograph" has been studied, in Turkey historical process of photography , "pre-republic" and "post-republic" has been investigated.

By examining the effects of the art movements in the world on photography the representatives of this movement in photography the leading photographic museums in the world and the collections of these museums have been given.

In this respect, Museum of Istanbul Photography has been investigate which is in the Municipality of Fatih with opinions of contemporary museology. Tecnical theorizes wich is under the line of such as policity of manegment, policity of financial, collection and exhibition of museum have been investigated.

Keywords: Photography, Museum of Photography, Museum of Istanbul Photograph, , Museum, Museology.

ÖNSÖZ

19. yüzyıla tesadüf eden buluşuyla fotoğraf, dünyada hızlı bir gelişim göstermiş ve çok geçmeden Türkiye’ye gelişiyse burada da nüfuslu bir etkiye sahip olmuştur. Bu açıdan, ülkemizin tarihsel, kültürel ve sanatsal vb. pek çok alanından beslenen fotoğrafın oldukça zengin bir koleksiyona sahip olduğunu söylemek mümkündür.

İstanbul’da Fatih Belediyesi bünyesinde kurulan “İstanbul Fotoğraf Müzesi”, modern müzecilik anlayışına bağlı olarak fotoğrafı hemen her kesimden ziyaretçisiyle buluşturan kültür ve sanat etkinlikleri için özel bir mekân olmuştur. Fotoğrafın somut anlamda mekâna dönüştüğü bir müze olması bakımından dikkat çeken “İstanbul Fotoğraf Müzesi” bu anlayışla, ileriki zamanlarda kurulacak diğer müzelere örnek teşkil etmektedir.

Fotoğraf ve müze üzerinde yapılan araştırmalar ekseninde çalışma, bir giriş kısmıyla üç bölüm olarak tertip edilmiştir:

Giriş bölümünde; fotoğrafın ortaya çıkışı ve tarihsel gelişimi, ele alınmıştır.

Birinci bölümde; İstanbul Fotoğraf Müzesi’nin gerekliliği hususunda, Türkiye’de fotoğrafın Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet sonrası gelişim seyri genel bir çerçevede ele alınmıştır.

İkinci bölümde; müzecilik bağlamında fotoğraf müzeleri, dünyanın önde gelen fotoğraf müzeleri ve koleksiyonları, Türkiye’de fotoğraf müzeleri kurulması için yapılan çalışmalar üzerinde durulmuştur.

Üçüncü bölümde; müzecilik bağlamında İstanbul Fotoğraf Müzesi, ele alınarak incelenmiştir.

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım bu çalışmada, çalışmanın her safhasını yakinen takip eden, ilmî bilgisinden istifade ettiğim değerli hocam Doç. Dr. Üyesi Nuri Özer Erbay’a ve tezin hazırlanmasına destek veren değerli hocalarım,

Prof.Fethiye Erbay’a ve Doç. Dr. Mutlu Erbay’a en içten duygularımla teşekkür ederim.

Uzun ve yorucu geçen bu çalışmada gösterdikleri sabır ve anlayış için eşim Serpil Koç Konuksever ve oğlum Kutsal şah Konuksever başta olmak üzere tüm aileme teşekkür ederim.

Çalışmanın hazırlanmasında gösterilen ihtimama rağmen kusur ve eksikliklerin hoşgörüyle karşılanmasını temenni ederim.

Bilal KONUKSEVER

İSTANBUL, 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZ	i
ABSTRACT	iii
ÖNSÖZ	iv
TABLolar LİSTESİ	xi
RESİMLER LİSTESİ	xii
KISALTMALAR LİSTESİ	xvii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

CUMHURİYET'TİN İLANINDAN ÖNCE - SONRA TÜRKİYE'DE FOTOĞRAFİN GELİŞİMİ VE SANAT AKIMLARINA BAĞLI OLARAK FOTOĞRAFİN SANATSAL GELİŞİMİ

1.1. Cumhuriyet'in İlanından Önce	10
1.2. Cumhuriyet'in İlanından Sonra	14
1.3. Sanat Akımlarına Bağlı Orak Fotoğrafın Sanatsal Gelişim	17
1.3.1. Dünya Fotoğrafında Sanat Akımları	19
1.3.1.1. Doğuculuk (Oryantalizm)	20
1.3.1.2. Gerçekçilik (Realizm)	20
1.3.1.3. İzlenimcilik (Empresyonizm)	21
1.3.1.4. Doğalcılık (Natüralizm)	22
1.3.1.5. Simgecilik (Sembolizm)	23
1.3.1.6. Resimsellik (Piktoryalizm)	24
1.3.1.7. Dışavurumculuk (Ekspresyonizm)	25
1.3.1.8. Kübizm	26
1.3.1.9. Gelecekçilik (Fütürizm)	27
1.3.1.10. Dadacılık (Dadaizm)	28

1.3.1.11. Gerçeküstücülük (Sürrealizm)	29
1.3.1.12. Kavramsal Sanat	30
1.3.1.13. Çağdaş Sanat	31

İKİNCİ BÖLÜM

DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE MÜZECİLİĞİN GELİŞİMİ- DÜNYA'DAN VE TÜRKİYE'DEN FOTOĞRAF MÜZESİ ÖRNEKLERİ

2.1. Dünya'da ve Türkiye'de Müzeciliğin Gelişimi	33
2. 2. Dünya'dan Ve Türkiye'den Fotoğraf Müzesi Örnekleri	36
2.2.1. Dünya'dan Fotoğraf Müzesi Örnekleri	36
2.2.1.1. George Eastman Müzesi	37
2.2.1.2. International Museum of Photography	38
2.2.1.3. Huis Marseille Fotoğrafçılık Müzesi	39
2.2.1.4. Center of Creative Photography	40
2.2.1.5. California Museum of Photography	41
2.2.1.6. National Museum of Photography, Film and Television	42
2.2.1.7. Fotografiska – Stockholm, İsveç	43
2.2.1.8. Berlin Museum Of Photography	44
2.2.1.9. Reykjavík Museum Of Photography	45
2.2.1.10. Museum of Photographic Arts	46
2.2.1.11. Fotomuseum – Rotterdam, Hollanda	47
2.2.1.12. Marrakech Museum of Photography and Visual Arts	48
2.2.1.13. Tokyo Photographic Art Museum	49
2.3. Türkiye'de Fotoğraf Müzesinin Kurulması İçin Yapılan Çalışmalar Ve Fotoğraf Müzeleri	50
2.3.1. Türkiye'de Fotoğraf Müzesi Kurulması İçin Yapılan Çalışmalar	50
2.3.1.1. Türkiye'de Üniversiteler Kapsamında İlk Fotoğraf Müzesinin Oluşturulması İçin Ön Araştırma	50

2.3.1.2. Türkiye’de Fotoğraf Müzesi İçin Ön Çalışma	50
2.4. Türkiye’de Fotoğraf Müzeleri	51
2.4.1. Balıkesir Ulusal Fotoğraf Müzesi	51
2.4.2. İstanbul Fotoğraf Müzesi	52
2.4.3. Odunpazarı Belediyesi Osman Yaşar Tanaçan Fotoğraf Müzesi	53
2.4.4. Malatya Büyükşehir Belediyesi Fotoğraf Makineleri Müzesi	54
2.4.5. Nilüfer Belediyesi Mysia Fotoğraf Müzesi	55
2.4.6. Türkiye Sanal Fotoğraf Müzesi	56
2.4.7. Ara Güler Müzesi	57

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İSTANBUL FOTOĞRAF MÜZESİ

3.1. İstanbul Fotoğraf Müzesi	59
3.1.1. İstanbul Fotoğraf Müzesi’nin Kuruluşu	62
3.1.2. İstanbul Fotoğraf Müzesi’nin Fiziksel Özellikleri	63
3.1.2.1. Müze Binası	63
3.1.2.2. İstanbul Fotoğraf Müzesi’nin Bölümleri	64
3.1.2.2.1. Yönetim Bölümü	64
3.1.2.2.2. Sergileme Bölümü	64
3.1.2.2.3. Teknik Bölüm	64
3.1.2.2.4. Arşiv	64
3.1.2.2.5. Ziyaretçi Bölümü	65
3.1.2.2.6. Kültür ve Eğitim Bölümü	65
3.1.2.2.7. Depo Odaları	65
3.1.2.2.8. Güvenlik	66
3.1.3. İstanbul Fotoğraf Müzesi’nde Yönetim	66
3.1.3.1. İdari	66
3.1.3.2. Araştırma ve Geliştirme Ekibi	66

3.1.3.3. Halkla İlişkiler	67
3.1.3.4. Eğitim Bölümü	67
3.1.3.5. Koleksiyon Bölümü	67
3.1.3.6. Sergileme Bölümü	67
3.1.3.7. Küratör	67
3.1.4. İstanbul Fotoğraf Müzesi'nin Hukuksal Varlığı	67
3.1.5. İstanbul Fotoğraf Müzesi'nin Misyonu	68
3.1.6. İstanbul Fotoğraf Müzesi'nin Amacı	68
3.1.6.1. Koleksiyon Oluşturma	68
3.1.6.2. Koruma-Bakım-Onarım	69
3.1.6.3. Belgeleme	69
3.1.6.4. Sergileme	70
3.1.6.5. Eğitim	70
3.1.7. İstanbul Fotoğraf Müzesinin İşletilmesi	71
3.1.8. İstanbul Fotoğraf Müzesi'nin Kültürel Misyonu	72
3.1.9. İstanbul Fotoğraf Müzesi'nin Koleksiyon Yönetimi	73
3.1.10. İstanbul Fotoğraf Müzesi'nde Açılan Sergiler	74
3.1.11. Müze Türleri İçerisinde İstanbul Fotoğraf Müzesi	122
3.1.12. İstanbul Fotoğraf Müzesi'nin Demografik Özellikleri	122
3.1.12.1. Yaş	122
3.1.12.2. Cinsiyet	124
3.1.12.3. Eğitim ve Kültür	124
3.1.12.4. Müze ve Ziyaretçi İlişkisi	125
3.1.12.5. Turizm Açısından İstanbul Fotoğraf Müzesi	126
3.1.12.6. İstanbul Fotoğraf Müzesi'nde Pazarlama	128
SONUÇ	137
KAYNAKÇA	139



TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1:	2019- Ocak/Şubat Aylarına Göre Ziyaretçi Sayısı.....	126
Tablo 2:	2018- Aylara Göre Ziyaretçi Sayısı.....	126
Tablo 3:	2017-Aylara Göre Ziyaretçi Sayısı.....	126
Tablo 4:	2016-Aylara Göre Ziyaretçi Sayısı.....	127
Tablo 5:	2015-Aylara Göre Ziyaretçi Sayısı.....	127
Tablo 6:	2014- Aylara Göre Ziyaretçi Sayısı.....	127
Tablo 7:	2013- Aylara Göre Ziyaretçi Sayısı.....	127
Tablo 8:	2012- Aylara Göre Ziyaretçi Sayısı.....	127
Tablo 9:	2011- Aylara Göre Ziyaretçi Sayısı.....	127
Tablo 10:	2011-2019 Yıllara Göre Ziyaretçi Sayısı Genel Toplam.....	128

RESİMLER LİSTESİ

Sayfa

Resim 1: “Pencereden Manzara” adıyla, Joseph Nicéphore Niépce tarafından tarihte ilk çekilen fotoğraf.	5
Resim 2: Daguerre evinin penceresinden ilk insan unsurlu fotoğrafı	7
Resim 3: “Şam’da Müslüman Mezarlığı” adlı, Joly de Lotbinière’e ait fotoğraf.(1839)	20
Resim 4: “McKinley Dağı ve Wonder Gölü, Denali Ulusal Parkı, Alaska” Ansel Adams’a ait fotoğraf (1947).....	21
Resim 5: “Madison Square’de Bir Rodeo” adlı, Earnst Haas’a ait fotoğraf (1957).....	22
Resim 6: “Niliferleri Toplamak” adlı, Peter Henry Emerson’a ait fotoğraf (1886)	23
Resim 7: “Solup Gitmek” adlı, Henry Peach Robinson’a ait fotoğraf (1858).....	24
Resim 8: “Eve Dönüşü Beklerken” adlı Alfred Steiglitz’e ait fotoğraf (1894)	25
Resim 9: “Otoportre” adlı Otto Wols’a ait fotoğraf (1932-33).....	26
Resim 10: “Anne” David Hocney’e ait fotoğraf (1985).....	27
Resim 11: “Konuk değişikliği” Anton Giulio Bragaglia’nın fotoğrafı (1911)	28
Resim 12: “İngres’in Kemani”Man Ray’a ait fotoğraf (1924)	29
Resim 13: “Bozulma” Andre Kertesz’e ait fotoğraf (1928-30).....	30
Resim 14: “Rüya Sahnesi” Sylwana Zybura’a ait fotoğraf (2013)	31
Resim 15: “W.March 2000” Phılıp Lorca Dıcorcia’a ait fotoğraf (2000).....	32
Resim 16: George Eastman Müzesi’nin 1949’da resmi açılış gününe ait bir fotoğraf.....	38
Resim 17: International Center of Photography’nin 2019’da taşınması planan yeni binası.	39
Resim 18: Huis Marseille Fotoğrafçılık Müzesi’nin bulunduğu tarihi bina.	40
Resim 19: Center of Creative Photography binasına ait fotoğraf	41
Resim 20: Kaliforniya Fotoğraf Müzesi binası.....	42
Resim 21: National Museum of Photography, Film and Television binası.....	43

Resim 22: Fotografiska – Stockholm, İsveç müze binası.....	44
Resim 23: Berlin Museum Of Photography müze binası	45
Resim 24: Reykjavík Museum Of Photography binası	46
Resim 25: Museum of Photographic Arts	47
Resim 26: Fotomuseum – Rotterdam, Hollanda müze binası	48
Resim 27: Marrakech Museum of Photography and Visual Arts müze binası.....	49
Resim 28: Tokyo Photographic Art Museum	49
Resim 29: Balıkesir Ulusal Fotoğraf Müzesi tarihi binası	52
Resim 30: İstanbul Fotoğraf Müzesi	53
Resim 31: Odunpazarı Belediyesi Osman Yaşar Tanaçan Fotoğraf Müzesi.....	54
Resim 32: Malatya Büyükşehir Belediyesi Fotoğraf Makineleri Müzesi	55
Resim 33: Nilüfer Belediyesi Mysia Fotoğraf Müzesi binası.....	56
Resim 34: Türkiye Sanal Fotoğraf Müzesi logosu.....	57
Resim 35: Ara Güler Müzesi açılış töreni	58
Resim 36: İstanbul Fotoğraf Müzesi binası	63
Resim 37: İz Bırakanlar Sergisi’nden Güneş Karabuda’ya ait fotoğraf.....	74
Resim 38: Fotoğrafımızda Bugün Sergisi’nden Tamer Yılmaz’a ait fotoğraf	75
Resim 39: Banu Vargı Tümay Koleksiyonları Sergisi’nden Ara Güler’e ait fotoğraf.....	76
Resim 40: Merhaba Kadirga Sergisi’nden Selim Seval’e ait fotoğraf.....	77
Resim 41: New Yorker Sergisi’nden Mustafa Önder’e ait fotoğraf	78
Resim 42: Bursa Photofest’den İstanbul’a Sergisi’nden Ken Schles’e ait fotoğraf..	78
Resim 43: Konstantiniyye’den İstanbul’a Sergisi’nden Abdullah Biraderler’e ait fotoğraf.....	79
Resim 44: Çağdaş Kesit X Kuşağı Sergisi’nden Serra Mübeccel Gültürk’e ait fotoğraf.....	80
Resim 45: İzzet Kehribar “Küba’dan Portreler Sergisi’nden İzzet Kehribar’a ait bir fotoğraf.....	80
Resim 46: Leon Keribar “1927-2012” Sergisi’nden Leon Keribar’a ait fotoğraf	81
Resim 47: Yapay Manzaralar Sergisi’nden Sun Ji’ye ait fotoğraf.....	82

Resim 48: Kadın Sanatçılar Sergisi'nden Güler Ertan'a ait fotoğraf.....	82
Resim 49: 23 Nisan, 23 Çocuk, 23 Fotoğraf- Çocuk Gözüyle Sokağın Rengi Sergisi	83
Resim 50: Basın Fotoğrafçılarından- 1- “1908-2013” Sergisi'nden Hayrettin Karateke'ye ait fotoğraf	84
Resim 51: Biz Foto Muhabirleri Çok Üşüdük Sergisi'nden Cemal Işıksel'e ait fotoğraf.....	84
Resim 52: Fotoğraf sanatçısı Gültekin Çizgen	85
Resim 53: An'ı “Caz” Sergisi'nden Sedat Antay'a ait fotoğraf	85
Resim 54: Fotoğrafın Ozanı sergisinden Ozan Sağdıç'a ait fotoğraf.....	86
Resim 55: “990 Faces” Sergisi'nden Hans Jürgen Raabe ait fotoğraf.....	87
Resim 56: Demiryolu Hikayeleri Sergisi'nden Serkant Hekimci'ye ait fotoğraf.....	88
Resim 57: Sevmek Zamanı Sergisi'ne ait bir fotoğraf	89
Resim 58: ‘İmaginal’s Sergisi'nden Stephane Herbert'e ait bir fotoğraf.....	89
Resim 59: Fotoğrafımızda Bugün-2011 Sergisi'nden Özcan Ağaoğlu'na ait fotoğraf.....	90
Resim 60: Döngü Sergisi'nden Halim Kulaksız'a ait fotoğraf.....	91
Resim 61: Parçalar/İşaretler Sergisi'nden Erhan Şermet'e ait fotoğraf	92
Resim 62: Gözüme İlişenler Sergisi'nden Emin Hakarar'a ait fotoğraf	93
Resim 63: Zamanla 55 Yıl Sergisi'nden İbrahim Zaman'a ait fotoğraf.....	94
Resim 64: Basmane Oteller Sokağı Sergisi'nden bir fotoğraf.....	95
Resim 65: Güngör Özsoy'un Objektifinden Yeşilçam Sergisi'nden bir fotoğraf.....	96
Resim 66: Güngör Özsoy'un Mavi Sergisi'nden bir fotoğraf	97
Resim 67: Tomek Sikora Fotoğraflarından Fryderyk Chopin Nostaljisi Sergisi'nden bir fotoğraf	98
Resim 68: Orhan Holding Yarışma Sergisi'nden siyah-beyaz fotoğraf katagorisinde Vladimir Chuprikov'un birinciliği aldığı fotoğraf	99
Resim 69: Boğaz Dondu- 1929 Ve 1954 Kışı Sergisi'ne ait afiş.....	100
Resim 70: Türkiye'de Fotoğrafçı Olmak Sergisi'nden	101
Resim 71: Sabit Kalfagil'in Retrospektif Sergisi afişi	101

Resim 72: Arbella 5. Uluslar arası Fotoğraf Yarışması'nda birincilik ödülünü alan İranlı fotoğrafçı Afshin Azarian'a ait fotoğraf.....	102
Resim 73: Renkli İstanbul Sergisi'nden bir fotoğraf	103
Resim 74: Manzaralar Sergisi'nden bir fotoğraf.....	104
Resim 75: Buz Sergisi'ne ait afiş	105
Resim 76: Kanadı Kırıl Melek Sergisi'nden bir fotoğraf	105
Resim 77: Seçki Sergisi'ne ait bir fotoğraf.....	106
Resim 78: Önce Radyo Sergisi'ne ait afiş	106
Resim 79: Şemsi Güner'in Retrospektif Serigisi'ne ait afiş	107
Resim 80: Boğa Güreşleri Sergisi'ne ait afiş	107
Resim 81: Ersin Alok'un Renkli Dünyası Sergisi'ne ait bir fotoğraf	108
Resim 82: Ersin Alok'un Dağlar Sergisi'nden bir fotoğraf.....	109
Resim 83: Ersin Alok'un Portreler Sergisi'nden Münir Özkul'a ait portre.....	110
Resim 84: Çocuk Boksörler Sergisi'nden bir fotoğraf.....	110
Resim 85: Kaya Üstü Sergisi'nden bir fotoğraf.....	111
Resim 86: Anadolu Ajansı Ödüllü Basın Sergisi açılışından	112
Resim 87: Tarihi Yarımada'dan Tarihi Fotoğraf Sergisi.....	112
Resim 88: Yaz Ve Kış Olimpiyatları Sergisinden bir fotoğraf.....	113
Resim 89: Futbol Efsaneleri Sergisi'nin de yer aldığı sergi salonu	114
Resim 90: Gültekin Çizgen'in An Be An Sergisi'ne ait bir fotoğraf.....	115
Resim 91: Türkiye'de 1966- Bir Yolculuğun Fotoğrafları Sergi afişi	116
Resim 92: Dönüşüm Sergisi'ne ait sergi afişi.....	116
Resim 93: Kapadokya'nın İki Yüzü Sergisi'ne ait afiş	117
Resim 94: Yorumlamalar Sergisi'nden bir fotoğraf.....	117
Resim 95: Yusuf Tuvi'nin Vizörden Bir Yaşam Serüveni Sergisi'ne ait bir fotoğraf.....	118
Resim 96: Oto Sanayi Sergisi'nden bir fotoğraf.....	118
Resim 97: Hep Birlikte Sergisi'ne ait bir fotoğraf.....	119
Resim 98: Doğanın Sonsuz Döngüsü Sergi afişi	119
Resim 99: İki Gözüm İstanbul Sergi afişi.....	120
Resim 100: Uyanırken Görülen Rüya Sergisi'nden bir fotoğraf.....	121

Resim 101: Gri Dünya Sergi afişı	121
Resim 102: Müze Binası	129
Resim 103: Müzenin Giriş Salonu	130
Resim 104: Müzenin Büyük Galerisi	130
Resim 105: Müzenin Tarih Şeridi Koridoru	131
Resim 106: Müzenin Sergi Kokteyl Salonu	131
Resim 107: Müzenin Aktüel Galerisi	132
Resim 108: Müzenin Çağdaş Sanat Galerisi	132
Resim 109: Müzenin Dünya Gözü Galerisi	133
Resim 110: Müzenin Klasikler Galerisi	133
Resim 111: Müzeyi Ziyaret Eden İlkokul Öğrencileri	134
Resim 112: Müzeyi Ziyaret Eden Ortaokul Öğrencileri	134
Resim 113: Müzeyi Ziyaret Eden Fotoğraf Kulüpleri	135
Resim 114: Müze Sergi Açılışında Genç Bir Fotoğrafçı	135
Resim 115: Müze Sergi Açılışında Fotoğraf Üstatları	136

KISALTMALAR LİSTESİ

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
a.g.y.	: Adı geçen yazar
a.y.	: Aynı yer
ABD.	: Amerika Birleşik Devletleri
AFSAD.	:Ankara Fotoğraf Sanatçıları Derneği
BASAF.	:Balıkesir Fotoğraf Sanatı Derneği
bel.	:Belediye
bkz.	: Bakınız
bs.	: Basım sayısı
c.	: Cilt
çev.	: Çeviren
d.	: Doğumu
D.C.	:District Of Colombia
DİA	: Türkiye Diyanet Fakfı İslâm Ansiklopedisi
ed.	: Editör
haz.	: Yayına hazırlayan
IRCICA.	:İslam Tarih Sanat Ve Kültür Araştırma Merkezi
İ.Ö.	: Milattan önce
İCOM.	:Milletler Arası Müzeler Konseyi
İSAM.	: İslami Araştırmaları Merkezi
m.	: Miladî
MOPA.	:Museum Of Photographic Arts
NBA.	:National Basketball Association
nr.	: Numara
ö.	: Ölümü
s.	: Sayfa
say.	: Sayı
SAYED.	:Sanat Yazarları Ve Eleştirmenleri Derneği

t.y. : Tarih yok
TMSF : Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu. Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
TFSF : Türkiye Fotoğraf Sanatı Federasyonu
v.s. :Vesaire
vb. : Ve benzeri
vd. : Ve diğerleri
y.y. : Yayın yeri yok
yay. :Yayın
yaz .y. : Yazarı yok



GİRİŞ

FOTOĞRAFIN TARİHSEL GELİŞİMİNE KISA BİR BAKIŞ

Temel malzemesi ışık olan fotoğraf; Yunanca’da ve Latince’de aynı kökten gelen photos (ışık) ve graphis (çizim-yazı) kelimelerinin bir araya gelmesiyle oluşan bileşik bir sözcüktür.¹ Bu sözcüğün ilk kez 1839’da ünlü İngiliz fizikçi Sör John Herschel tarafından 1839’da kullanıldığı kabul edilmektedir.²

Modern dünyanın etkili kitle iletişim araçları arasında yer alan fotoğraf, insanlık tarihinin akışı içerisinde hızla değişim ve gelişim göstermiştir. Fotoğrafın teknik olarak buluşu ve gelişimi optik, kimya, teknoloji (elektronik-bilgisayar) gibi alanlardaki ilerlemelerle paralel olarak gerçekleşmiştir.³

18. yüzyılda İngiltere’de başlayan sanayi devriminin tüm Avrupa ülkelerini etkilemesi ve bilimsel teknik birikimlerin sonucu olarak; buharlı otomobil (1801), lokomotif (1804), bisiklet (1818), dikiş makinesi (1830), telgraf (1837), daktilo (1868), telefon (1876), fomograf (1857), elektrik ampülü (1858), gramofon (1881), gibi yeni buluşların ortaya çıktığı 19. yüzyıl, teknik olarak fotoğrafın da ortaya çıktığı bir yüzyıl olmuştur.⁴

Genel olarak fotoğrafın buluş tarihi olarak 1839’a işaret edilse de fotoğrafın tarihi yüzyıllar öncesine dayanmaktadır.⁵

¹ Alberto Modiano, **Fotoğraf Tarihine Giriş**, 1.bs., Antalya, Art Studio yayınları, 2007, s.11; Emre İkizler, **Temel Fotoğraf**, 2.bs., İstanbul, Fotoğrafevi Yayınları, t.y., s.11.

² Modiano, **a.g.e.**, s.35-37; <https://profesyondeklansor.wordpress.com/fotografin-tarihi/> (Çevrimiçi) 8 Mart 2018.

³ Güler Ertan, **Dünden Bugüne Fotoğraf**, YABA Yayın-Basım, İstanbul, 2009, s.6-19; Güler Ertan, **Çağdaş Fotoğraf Sanatı**, İstanbul, Sayılı Matbaa, 1977.

⁴ Engin Özendes, **Osmanlı İmparatorluğu’nda Fotoğrafçılık**, İstanbul, İletişim Yayınları, 1995, s.13.(Fotoğrafçılık)

⁵ Tafsilatlı bilgi için bkz. Kemal Gök, “Fotoğrafın Buluşu ve Sonrasında Oluşan Teknik Gelişmeler”, **Yıldız Journal Of Art Design**, İstanbul, say.1, 2016, s.43-66.

Çinli filozof Moti (İ.Ö 470-390) çok küçük bir delikten geçen ışın karşı yüzeyde ters bir görüntü oluşturduğunu ilk söyleyenlerdir. İ.Ö.'den önce 4.yüzyılda da Aristoteles bu olayla ilgili ilk çalışmalar yapmış, Leonardo Davinci ise (1425-1519) izleyişi bilimsel olarak açıklamıştır.⁶

Fotoğraf; İlkçağ Yunan filozofu Aristoteles (M.Ö. 384-322)⁷'in fotoğraf literatürüne kazandırdığı “camera obscura”⁸ (karanlık oda) adıyla, karanlık kutuda farklı bir ışık ve perspektifle uygulanan tekniğe bağlı olarak ortaya çıkmıştır.

Karanlık kutuya camera obscura adını ise ilk olarak astronom Johannes Kepler (1571-1630) kullanmıştır. Kepler, 1620’de taşınabilir bir camera obscura yaparak görüntünün ters değil de doğru görünmesi için aygıtı ayna sistemini eklemiş ve bu sayede çadır şeklinde bir camera obscuradan görüntünün bir masa üzerinde oluşmasını sağlamıştır. Daha sonraları Kepler’in bu prensibinden yolla çıkılarak değişik boy ve çeşitlerde camera obscuralar üretilmeye başlanmıştır. Teknik olarak fotoğrafın icadında fizik bilimindeki gelişmelerin yanı sıra, kimya biliminindeki gelişmelerinde etkisi güçlü olmuştur. Öyleki ışığın olmadığı zamanda, camera obscurada oluşan görüntülerinde yok olması halinde, bu kaybolan görüntülerin tespiti kimya bilimi sayesinde mümkün olmuştur.⁹

Aristoteles’in uyguladığı “pinhole camera”¹⁰ (iğne deliği kamera) diğer bir deyişle, camera obscura tekniğinin temellendiği bilgiler Sümerlere dayandırılmaktadır: “Karartılmış bir odanın duvarında küçük bir delik açılırsa,

⁶ Tülin Dizdaroğlu, **Alternatif Fotoğraf**, 1.bs., Sokak Kitapları Yayınları, İstanbul, 2012 s.15.

⁷ Hakkında bilgi için bkz. Mahmut Kaya, “Aristo”, **DIA**, C.3, İstanbul, İSAM: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırma Merkezi, 1991, s.375-378.

⁸ Camera obscura hakkında bkz. Güler Ertan, Bülent Erutku, **Açıklamalı Fotoğraf Terimleri Sözlüğü**, 1bs., İstanbul, Say Yayınları, 2004, s.40-41; Tülin Dizdaroğlu, **a.g.e.**, s.15; Modiano, **a.g.e.**, s.12

⁹ Tülin Dizdaroğlu, **a.g.e.**, s.16.

¹⁰ Ertan ve Erutku, **a.g.e.**, s.166; H.Murat Filinte, **Aydınlık Oda**, 1.bs., İstanbul, Ofset Yayınları, 2009, s.28.

dışarıdaki görüntü karşı duvara ters olarak düşer” şeklinde tanımlanmaktadır. İlk fotoğraf makinesi, pinhone camera ilkesine göre yapılmıştır.¹¹

İlkçağın ünlü matematikçilerinden Yunanca adı Eukleides Öklid (M.Ö. 3. yüzyıl)¹², yaptığı geometriyle ilgili çalışmalarıyla tanınmış önemli bir isimdir. Eserleri arasında, “Kitâbü İhtilâfî’l- menâzır”¹³ adlı eseri optikle ilgili olup ışığın yayılması ve yansımalarıyla ilgili temel ilkeleri açıklamaktadır.

Işık araştırmaları üzerine yaptığı çalışmalarla tanınmış İbnü’l-Heysem (ö.1040)¹⁴ ışık ışınlarının dogrusal yayılımı ilkesini bulan kişidir. Fizikçi olmasının yanı sıra matematikçi, astronom ve filozof olan Heysem, yaptığı çalışmalarla İslâm medeniyetinde optik ilmi olarak bilinen “ilm-i menâzır”ın gelişimine katkı sağlamıştır. İbnü’l- Heysem’in optik üzerine yazmış olduğu “Kitâb el- Menâzır”¹⁵ adlı eser, 17. yüzyıla kadar bu sahada otorite kabul edilmiş değerli bir çalışmadır. Eski çağdan başlayıp Heysem’in yaşadığı zamanına kadarki optik ilmine dair bilgileri ihtiva eden bu eser, yedi ciltten oluşmaktadır. Müellifin bu eserdeki optikle ilgili çalışmalarını, ışık ve kaynağı; yansıma; kırılma olmak üzere üç başlıkta değerlendirmek mümkündür.

15. ve 16. yüzyıllarda Batı Avrupa’da bilim, sanat, edebiyat gibi alanlardaki değişimi temsil eden Rönesans’ın etkisiyle; pek çok resam ve heykeltıraş, fotoğraf tekniğine katkı sağlayacak çalışmalarda bulunmuştur¹⁶:

1414’de İtalyan Rönesans temsilcilerinden Filippo Brunelleschi, perspektifi doğru kullanmak için camera obscuraya mercek yerleştirmiştir.¹⁷

¹¹ Rauf Miski, **Fotoğraf Okulu**, 1.bs., İstanbul, Fotoğraf Yayınları, 1981, s.9.

¹² Hakkında bilgi için bkz. Hüseyin Gazi Topdemir, “Öklid”, **DIA**, C.34, İstanbul, İSAM: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırma Merkezi, 2007, s.24-25.

¹³ Hüseyin Gazi Topdemir, a.g.m., C.34, s.25.

¹⁴ Hakkında bilgi için bkz. Hüseyin Gazi Topdemir, “İbnü’l- Heysem”, **DIA**, C.21, İstanbul, İSAM: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırma Merkezi, 2000, s.82-87.

¹⁵ Hüseyin Gazi Topdemir, a.g.m., C.21, s.85.

¹⁶ Ertan, **a.g.e**, s.2.

¹⁷ Engin Çizgen, **Türkiye’de Fotoğraf**, İstanbul, İletişim Yayınları, 1992, s.9.

Rönesans döneminin en önemli isimlerinden Leonardo da Vinci, 1490'da camera obscuranın ayrıntılı tanımlamasını yapmıştır.¹⁸ Günümüzde fotoğraf makinesinin temellini oluşturan ters ışık tekniği, Da Vinci'nin gerçekleştirdiği perspektif çalışmalarıyla ortaya çıkmıştır.¹⁹

Gerolama Cardano ise 1550'de "De Subtilitate Libri" adlı eserinde, daha parlak ve net bir görüntü için camera obscuraya mercek yerleştirme fikrini ortaya atmıştır.²⁰

1558'de Napolili Giovanni Battista Della Porta (1537-1615) karanlık kutu üzerine yaptığı çalışmalarını "Doğa Büyücüsü" adlı kitabında detaylı bir şekilde açıklamıştır. 1568'de ise Venedikli Daniello Barbaro (1535-1570), ikinci bir dışbükey mercek ve diyafram kullanarak görüntünün daha da netleşmesini sağlamıştır.²¹

1685'de camera obscurayı küçüktürük taşınma özelliği kazandıran Alman asıllı Johann Zahn, uzun ve odaklı mercek sistemiyle daha net bir görüntü elde etmeyi başarmış ve bu sayede ilk fotoğraf makinesini tasarlayan kişi olmuştur.²²

1800'lerde İngiliz fizikçi Thomas Wedgwood'un ışığa duyarlı bir malzemeyi camera obscuraya yerleştirme fikrini²³ geliştirmeyi başaran Joseph Nicephore Niépce, 1827'de ilk kalıcı görüntüyü elde etmiştir.²⁴ Niépce, bu yöntemle çektiği fotoğrafa "güneş yazısı" anlamına gelen "heliograf" adını vermiştir. Sekiz saat pozlandırma sonucu elde edilen 20,32x16,3 cm boyutundaki dünyanın ilk fotoğrafı

¹⁸ <https://owlcation.com/humanities/Leonardo-da-Vincis-Camera-Obscur> (Çevrimiçi) 25 Aralık 2017; http://www.netssa.com/camera_obscura.html (Çevrimiçi) 23 Haziran 2018. Ayrıca bkz. Özendes, **Fotoğrafçılık** s.13.

¹⁹ **Grafik Ve Fotoğraf pinhole (İğne Deliği Kamera)**, Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2012, s.6.

²⁰ http://altfotografcilik.blogspot.com/2010/07/igne-deligi-fotografclgn-tarihi-ii_3548.html (Çevrimiçi) 20 Şubat 2018.

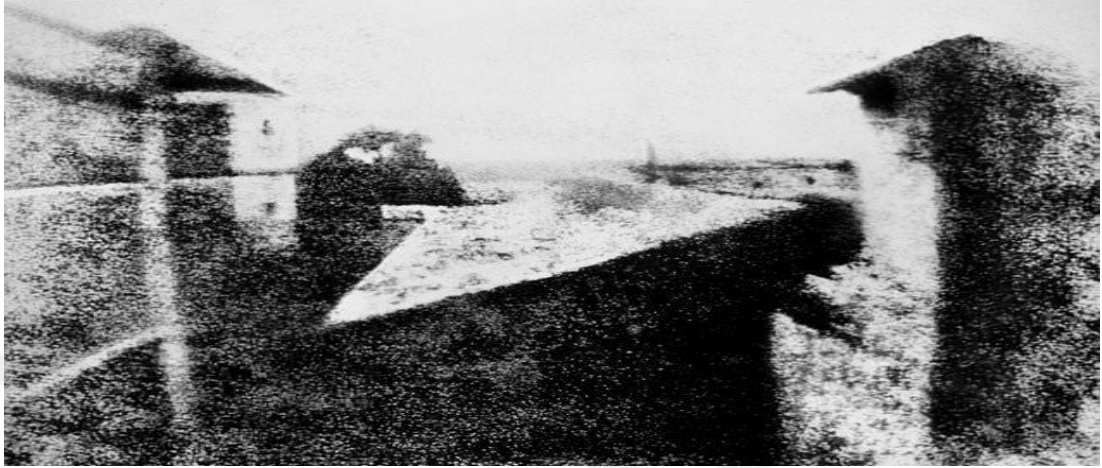
²¹ Tülin Dizdaroğlu, **a.g.e.**, s.15.

²² A.g.y., **a.g.e.**, 2012, s.4-7.

²³ Kemal Gök, **a.g.m.**, s.51.

²⁴ Sanford L. Weiss, "A History Of Photography", **The Newsletter of the Federal Bar Association's Corporate and Association Counsel's Division**, Washington, D.C., Special Experts' Issue, Spring 2001, s.6.

olma özelliğine sahip Niépce'e ait bu fotoğraf, ABD Teksas Üniversitesi Gernsheim koleksiyonunda bulunmaktadır.²⁵



(Çevrimiçi: <https://www.beyaztarih.com> 11.04.2018)

Resim 1: “Pencereden Manzara” adıyla, Joseph Nicéphore Niépce tarafından tarihte ilk çekilen fotoğraf.

Joseph Nicéphore Niépce, 1826 yılının Haziran ayında Judea bitümü emisyonunu kurşun kalay alaşımından bir levha üzerine sürmek suretiyle, evinin penceresinden gerçekleştirdiği sekiz saatlik bir pozlama süresi içerisinde ilk fotoğrafı (ilk kalıcı görüntüyü) elde etmiştir. Bu görüntüyü, terebentin ile yıkamasının sonucunda, ışık alan yerlerdeki bitümün sertleştiğini; ışık almayan yerdeki bitümün ise terebentin içinde çözülmüş olduğunu gözlemlemiştir. Bu yöntemle, ilk kalıcı görüntü ortaya çıkmıştır. Ayrıca Niépce, bu ilk fotoğrafın tekniği hakkında 8 Aralık 1827’de İngiltere’deki Royasocietiye bilgi vermiştir.²⁶

Fotoğrafın asıl mucidi olarak bilinen Fransız Mande Daguerre, Niépce’nin çalışmalarını teknik yönde geliştirmiş, görüntüyü sağlayayan “Daguerrotype”²⁷’yi

²⁵ Tülin Dizdaroğlu, **a.g.e.**, s.17.

²⁶ A.g.y., **a.g.e.**, s.17.

²⁷ İlk fotoğraf yöntemlerinden biridir. İyot buharında duyarlı hale getirilmiş gümüş levha, fotoğraf makinesinde yaklaşık 20 dakika pozlandıktan sonra cıva buharında geliştirme sağlanır. Elde edilen

icad ederek büyük bir başarıya imza atmıştır.²⁸ Bu yeni yöntem sayesinde, sekiz saatte çekilen fotoğraf yarım saatte çekilebilir hale gelmiştir. 1839'da Daguerrotype'ın icadı, aynı zamanda fotoğrafın icat edildiği tarih olarak kabul edilmektedir. Fotoğrafın Daguerrotype tekniğiyle tanışması, Fransız Bilimler Akademisi tarafından tüm dünyaya ilan edilmiştir.

Bir manzara ressamı olan Daguerrealypelous Jackues Monde Daguerre (1787-1851), Paris operasında sahne ressamı olarak çalışırken camera obscurayı kullanmaya başlamış, daha sonra bu görüntülerin kimyasal yolla saptanması üzerine ilgilenen Niépce'nin bu konudaki çalışmalarından haberdar olmuştur. Niépce'nin çalışmalarına ait notlarını bizatihi Niépce'nin kendisinden edinen Daguerre, Niépce'nin 1833'de ölümü üzerine kendisiyle çalışma fırsatı bulamamıştır. Çalışmalarına hız veren Daguerre, 1835 yılında gümüş levha üzerindeki gizli görüntülerin civa buharı etkisiyle görünür hale geldiğini fark edip iki yıl sonra, nac1 ile görüntünün sabitleştirme yöntemini bulmuştur. ve buna "Daguerrotype" adını vermiştir. Çok uzun olan pozlama sürelerini yarım saate düşüren bir yöntem olan dagurrenin 5 Ocak 1830 da gazete De France'de yayınlanmış Daguerre, Fransız hükümetine başvurarak bunun patentini almış ve Fransız hükümeti Daguerre yılda 6 bin frank ve Niépce'nin oğlu Isidare Niépce'ye yılda 4 bin frank ödemeye karar vermiştir.²⁹ Daguerre'nin bu yöntemini açıklayan "Historique et dea cription des procedes et du diorama" adlı kitabı ise Eylül 1839'da yayınlanmıştır. Dagurre'nin ilk fotoğrafları naturmort olsa da daha sonra Paris şehir görüntülerini ve yakınlarının portrelerini çekmeye başlamıştır. İnsanlı ilk fotoğraflar ona aittir.³⁰

görüntü pozitifdir. Bkz. https://www.tfsf.org.tr/fotograf_terimleri_sozlugu.asp (Çevrimiçi) 29

Aralık 2018; Ertan ve Erutku, **a.g.e.**, s.48; Dizdaroğlu, **a.g.e.**, s.18-20;

²⁸ <http://www.photo-museum.org/daguerre-invention-photo/> (Çevrimiçi) 10 Kasım 2017.

²⁹ Tülin Dizdaroğlu **a.g.e.**, s.18.

³⁰ A.g.y., **a.g.e.**, s.19.



(Çevrimiçi: <http://100photos.time.com/photos/louis-daguerre-boulevard-du-temple> 12.03. 2018)

Resim 2: Daguerre evinin penceresinden ilk insan unsurlu fotoğrafı

1850’li yılların sonlarına kadar kullanılan daguerrotype tekniğiyle, görüntü ince ve gümüş bir tabaka ile kaplanan bakır levhadan civa buharı ve sodyum olan hiposolfit ile elde edilmekteydi. Ancak bu işlemlerin fotoğraf çekiminden en fazla bir saat içinde gerçekleşmesi gerektiğinden elde edilen görüntü, çoğaltma olmaksızın bir tek pozitif görüntüden ibaretti.³¹

Daguerrotype’ın icat edildiği yılda İngiliz kimyager ve matematikçi William Henry Fox Talbot, görüntünün çoğaltılmasını sağlayan “talbotype”³² ya da “calotype”³³ olarak da bilinen teknik buluşuyla, adını duyurmuştur.³⁴

³¹ Özendes, **Fotoğrafçılık** s.14.

³² Ertan ve Erutku, **a.g.e.**, s.275.

³³ Kâğıt negatiften elde edilen ilk fotoğraf işlemlerinden birisi. Bkz. https://www.tfsf.org.tr/fotograf_terimleri_sozlugu.asp (Çevrimiçi) 29 Aralık 2018.

³⁴ https://www.metmuseum.org/toah/hd/tlbt/hd_tlbt.htm (Çevrimiçi) 8 Mart 2018.

“Fotogeniç drawing”³⁵ adı verilen cisimlerin negatif bir görüntüsünü elde etmiş kontak resimlere, Talbot 1840’da gizli görüntüyü oluşturarak bunu devolepe etmiştir. Daha sonra agbr ve agld kullanmaya başlamış ve negatiflerden pozitif fotoğraflar üretmiştir. Böylece fotoğraf tarihinde ilk kez fotoğraf çoğaltılmaya başlanmıştır. Talbot’un bulduğu geliştiriciye “devolepe” (gümüş gaylar nitret) ve yönteme de “calborttaylp” adı verilmiştir. Daha sonra bu yöntem, “talbotype” olarak anılmış ve buluşçusu Talbot tarafından patenti alınmıştır. Fotoğrafın yaygınlaşmasına neden olan çoğaltılabilir olma özelliği Talbot’un calotype yöntemiyle başlamış ve daha sonra bu teknik, bilim adamları ve fotoğrafçılar tarafından yeni tekniklerle geliştirilmiştir. Talbot’un bu buluşunun ardından fotoğraf iyice yaygınlaşmış ve teknik gelişmeler sayesinde fotoğrafçılar dünyayı gezerek fotoğraflamaya başlamışlardır. Örneğin; Fransız yazar Maxime Du Camp (1822-1894) 1843’de İzmir-Efes ve İstanbul’da çektiği fotoğrafların ardından, sonraki yıllarda fotoğraf çekmek için İtalya, Yunanistan ve Cezayir’e gitmiştir. 1849’da Fransız yazar Gutsave Flaubert (1821-1880), Flaubert (1821-1880) ile birlikte Ortadoğu’ya giderek çok sayıda calotype elde etmiştir. Calotype yöntemi, daha sonra tuzlu kağıt yöntemi olarak da anılmıştır.³⁶ Bu yöntem sayesinde, bir negatiften sınırsız sayıda baskı yapılabilir, negatifde ya da baskıda retuş yapılabilir, kağıda baskının daha duyarlı olması sağlanabilir hale getirilmiştir. Ancak buna rağmen calotype, daguerreotype kadar yayın olmamıştır. Çünkü daguerrotype’ın kullanımı serbestken calotype’ın kullanımı patentli olduğu için sınırlıdır. Metal üzerine görüntü oluşturan, hızlı çizilen ancak çoğaltılamayan Daguerrotype; kağıt üzerinde görüntü sağlayan, çoğaltılamayan calotype tekniklerinin fotoğrafa getirdiği yeniliklerin yanı sıra, yöntemler bakımından farklı sorunların da ortaya çıkmasına neden olmuştur. 1851’de Frederick Scott Archer, tarafından geliştirilen wet collodion (ıslak kolodyum) tekniğiyle cam negatifler sayesinde fotoğraflar çoğaltılmaya başlanmıştır.³⁷

³⁵ Bkz. “Fotojenik”, Ertan ve Erutku, **a.g.e.**, s.107.

³⁶ Tülin Dizdaroğlu. **a.g.e** ,s.21-22.

³⁷ Meral Bayrıl, **a.g.e.**, s.4-10.

Cam levhaların korunması ve kolay taşınması gibi sorunları beraberinde getiren wet collodion tekniğini karşısında, cam levhalar yerine jelatin emülsiyonlu levhalar fikriyle Richard Leach Maddox, 1888’de elde taşınabilecek fotoğraf makinesi üretiminin önünü açmıştır. George Eastman, daha sonraları Eastman Kodak olarak da bilinen The Eastman Dry Plate Company şirketinde jelatin emülsiyonlu levhaların üretimine başlamıştır. 1888’den sonra da fotoğraftaki teknik gelişmeler hızla devam etmiştir.³⁸

Fotoğraf literatüründe camera obscura (karanlık kutu) adıyla bilinen tekniğe dayalı olarak ortaya çıkan fotoğraf; Rönesans dönemindeki yeniliklere, tarihsel süreç içinde yapılan optik, perspektif gibi bilimsel konulardaki araştırmalara ve deneysel gözlemlere dayalı olarak gelişimini günümüze kadar hızla sürdürmüştür.

³⁸ Modiano, **a.g.e.**, s.93-98.

BİRİNCİ BÖLÜM

CUMHURİYET'TİN İLANINDAN ÖNCE - SONRA TÜRKİYE'DE FOTOĞRAFIN GELİŞİMİ VE SANAT AKIMLARINA BAĞLI OLARAK FOTOĞRAFIN SANATSAL GELİŞİMİ

İstanbul Fotoğraf Müzesi'nin öneminin gereği hususunda Türkiye'de fotoğrafın gelişim seyrine, Cumhuriyet'den önce ve Cumhuriyet'den sonra olmak üzere iki dönem içinde genel bir çerçevede ele alınacaktır.

1.1. Cumhuriyet'in İlanından Önce

Osmanlı Devleti'nde 28 Ekim 1839'da Osmanlı Devleti'nin ilk resmi gazetesi olan ve Türkçe, Arapça, Fransızca, Rumca, Ermenice dillerinde İstanbul'da yayımlanan Takvîm-i Vekâî³⁹ gazetesinin 186. sayısında fotoğraf buluşunun ilânının ardından; 15. Ağustos 1841'de Osmanlı Devleti'nin ilk özel gazetesi Cerideyi Havadis⁴⁰'in 47. sayısında Dagguretalype makinasının ticari amaçla çoğaltıldığı haberi duyurulmuştur.⁴¹ Matbaa gibi diğer buluşlardan daha çabuk ve kolay kabul edilmesinde oryantalizimin etkin rolü olduğu düşünülmektedir. Nitekim 19. yüzyılda Doğu toplumlarının dini, dili, tarihi ve kültürü, üzerine araştırmalar yapmak isteyen pek çok Fransız ve İngiliz oryantalist, başta İstanbul ve İzmir olmak üzere Doğu'daki şehirlere gelmiştir. Bu sebepten Osmanlı topraklarındaki ilk fotoğrafçıların arasında ressam ve arkeologların da bulunduğu oryantalistler vardı.⁴²

³⁹ Hakkında bilgi için bkz. Nesimi Yazıcı, "Takvîm-i Vekâî", **DİA**, C.39, İstanbul, İSAM: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırma Merkezi, 2010, s.490-492.

⁴⁰ Hakkında bilgi için Hakkında bilgi için bkz. Ziyad Ebüzziya, "Ceride-i Havâdis", **DİA**, C.7, İstanbul, İSAM: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırma Merkezi, 1993, s.406-407.

⁴¹ Özendes, **Fotoğrafçılık**, s.15-16; Güler Ertan, a.g.e., s.26

⁴² Meral Bayrıl, "Türkiye'de Üniversiteler Kapsamında İlk Fotoğraf Müzesinin Oluşturulması İçin Ön Araştırma", Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1996, s.22.

Susan Sontag, “... Ernest de Caranza, Jacob August Loren (1813-1884), Francis Bedford (1816-1894), A. De Moustier, Jules Delbet gibi gezgin fotoğrafçılar fotoğraf çekmiştir. Tüm bu gelişmeler daha önceleri resme dayalı olan oryantalizmi 1850’lerde “fotografik oryantalizm”e dönüşmüştür”⁴³, diyerek oryantalizmin fotoğraf üzerindeki rolü hakkında genel bir değerlendirmede bulunmuştur.

Osmanlı Devleti’nde çoğunluğunun müslümanlardan oluştuğu, ancak Yahudi, Musevi, Ermeni, ve Rum gibi farklı dinlere ve milletlere mensup topluluklarda bir arada bulunmaktaydı. Bu topluluklar içerisinde fotoğrafla ilgilenen daha çok Hristiyan dinine mensup Ermeniler ve Rumlar olmuştur. Zira hadis kaynaklara dayandırılarak resim, heykel gibi görsel sanatlar yasaklandığı gibi Müslümanlar arasında fotoğrafta bu gerekçeyle ilgi görmemiştir.⁴⁴

1850’lerde Osmanlı’nın Batılışma sürecinin temsili merkezi kabul edilen Pera (Beyoğlu)’da bir fotoğraf stüdyosu açan Rum asılı Basile (Vasili) Kargopoulo, pek çok seyyar satıcının ve değişik tipte insanların fotoğraflarını çekip 6x9 cm boyutundaki kağıtlara basarak stüdyosuna asmış ve bu fotoğrafları, “İstanbul’un Halk Tipleri” başlığıyla satışa sunmuştur.⁴⁵

Viçen, Housep, Kevok üç Ermeni kardeş tarafından 1858’de Abdullah Freres adıyla bir fotoğraf stüdyosu açılmıştır. Kargopoulo, Bogos Tarkulyan, Sebah-Joallier, Nicolas Andriyemenos, Aşil Samancı, Gülmez Freres gibi kendileri tarafından yetiştirilen fotoğrafçılar sayesinde, İstanbul başta olmak üzere diğer şehirlerde fotoğraf stüdyoları çoğalmıştır. Bu fotoğrafçılar, saray fotoğrafçıları olarak hem sarayda fotoğraf çekmekle görevlendirilmiş hem de sultan ve şeyhzadelere fotoğraf dersleri vermişlerdir.⁴⁶

⁴³ Susan Sontag, **Fotoğraf Üzerine**, Çev. Reha Akçakaya, 1.bs., İstanbul, Altıkkırkbeş Yayınları, 1993, s.103.

⁴⁴ Ertan, **a.g.e.**, s.27

⁴⁵ Özendes, **Fotoğrafçılık**, (1839-1919), s.50-51.

⁴⁶ Ertan, **a.g.e.**, s.27.; Meral Bayrıl, **a.g.e.**, s.24.; Ayrıca bkz. Seyit Ali Ak, **Saray Fotoğrafçıları**, İstanbul, 1983, s.26-27.

Osmanlı sultanlarından II. Abdülhamid (ö.1918)⁴⁷, fotoğraftan farklı amaçlar için yararlanmıştır; 1834’de Harbiye’ye alınacak öğrencileri fotoğraflarına bakarak seçmiş, af edeceği suçluları fotoğraflarına bakarak kararı vermiştir. Dönemin koşulları gereği, Abdulhamid’in hayatında fotoğraf önemli bir yer edinmiştir. Kuşkucu ve Elhamlı bir piskoliji içersindeki sultan Abdülhamid, Cuma selâmlığı dışında halktan uzak kalmıştır.⁴⁸ 25. cülüs yılı nedeniyle affedeceği mahkumları belirlemek için hapisane mahkumlarının fotoğraflarını çekirmiş ve kararını fotoğraflara göre vermiştir. Bu da Avusturyalı piskonomist Sigmund Freud un “...toplum içindeki dış görüntünüz kendi iç dünyamızın tarafımızdan şartlandırılmış yansımasıdır”, tanımlamasına çağrışım yapmaktadır. Sultan Abdulhamid döneminde İstanbul’un ünlü fotoğrafçılarından Abdullah’a 1889 da “ser fotoğrafı hazreti şehriyari” (sultanın baş fotoğrafçısı) ünvanı verilmiştir. Viçen Abdullah 1890’larda Haliç sahillerinin devlete ait binalarının, askeri okullarının ve tarihi eserlerinin inceliklerini sergileyen rahat anlatımlı bir teknikle fotoğraflar çekmiştir.⁴⁹

Sultanın fotoğrafa olan yoğun ilgisi sebebiyle Avrupa’dan çok sayıda fotoğrafçı Osmanlı Devleti’nin kültür ve tarih başkenti İstanbul’a gelmiştir:

Engin Özendes, Beyoğlu ve Üsküdar’da aralarında Rus asıllı fotoğrafçıların da bulunduğu çok sayıda isme işaret etmektedir: “Abdullah Freres, Abel O. Aharonyan, Ali Sami Aközer, Ali Rıza Pasha, Garabed Amirayan, Nikolai Andereomenss, Antoine Arakeloff, Garbed Baghdasarian, Bahriyeli Ali Sami, Felice Beato, Rancis Bedford, Rahmizade, Bahaddin Bediz, Guillaume Berggren, Peter e Bergheim, Theodore Bilbilidis, Adrien Bonfils, Felix Bonfils, Joseph Boulman, Capitain Barry, R. Caracashian, P. Chacarian, Chantre Ernest, St. Constandinis, M.J. Condatzian, Takvor, Çırakyan, Ernest de Caranza, Jules Delbet, A. De Moustier, J. Derain, J. P. Girault, Gregorie Derarsene, Maxime de camp, Tancrede Dumans, Durand, Talha Ebüzziya, Velid Ebüzziya, A.Edelstein, Burhan Felek, C. J. Fettel,

⁴⁷ Hakkında bilgi için bkz. Cevdet Küçük, “Abdülhamid II”, **DİA**, C.1, İstanbul, İSAM: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırma Merkezi, 1988, s.216-224.

⁴⁸ Bahattin Öztuncay, **Hatıra-i Uhuvvet** (Portre Fotoğraflarının Cazibesi): 1846-1950, İstanbul, Aygaz Yayınları, 2005, s.26.

⁴⁹ Gültekin Çizgen, **Fotoğraf Düşünüyorum Gözlerim Açık (Fotoğraf ve Sanat Üzerine Yazılar)**, 1.bs., Ankara, Fotoğraf Sanatı Kitapları, 2010, s.18-19.

Francis Frith, S. Ghergos, G. Glikeas, S. F. Goldenfan, Gülmez Freres, P. J. Hekimian, V. Hissarlian, DDavid Hogart, K.Hougassian, M. Iranian, Ch. Jacobi, Policarpe Joaillier, J. JogrFOS, D. Joseph, Basile Kagopoulo, Edouard Kasparian, Kenan Paşa, Raphael Khendamian, Kolağası Mehmet Hüsnü, Kompa, K. Kouerken, Arih Hikmet Koyunlu, L'aigle, Le Corbusier, Jacob August Lorent, Karnik, Maziyan, D. Michailidis, A. Mitarakis, Carlo Naya, I. Nedimeddin, Nicolaides Alcibiade, A. Nicolas Normand, G. Paboudjian, E.J.Pantzopoulo, Mathieu Papazyan, Henri Philiooidi, Rabach, Raif Efendi, James Robertson, Georges Saboungi, Lois Saboungi, R. Salmon, M. Salika, Aşil Samancı, Cosmi Sebah, Pascal Sebah, Arşak Sedefjian, Thedoros Servanis, Sevili Ahmet Emin, Simon, John Shaw Smith, C. Sofiano, Bogos Tarkulyan, Tchamlidjian, H. M. Tchcurechiam, Tchernokh, Tchobanian Freres, Tiedge, Tsicura, Fahrettin Pasha Türkkkan, Üsküdarlı Hasan Rıza, Thodori Vafiadis, P. Vuccino, Jean Weinberg, E. Kivingston, Jan Xhantopulo, Yüzbaşı Hüsnü Zangaki.”⁵⁰

Osmanlı'nın pek çok vilayetinde İstanbul'da olduğu gibi fotoğrafla ilgilenenlerin sayıca çok olması, geçmişte fotoğrafa gösterilen ilginin somut göstergesidir. Bu bahisle, bugün için de fotoğraf müzelerinin gerekliliği net bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Sultan Abdulhamid, İstanbul'un sosyal ve kültürel yaşamını kendisi için belgelendirmeleri karşılığında Abdullah Freres fotoğraf sütüdyosunu kuran Ermeni kardeşlere para ödülünde bulunmuş ve bu sayede Yıldız Sarayı Kütüphanesi'nde 36535 fotoğrafın bulunduğu 911 albümlük bir koleksiyon oluşturulmuştur.

⁵⁰ Cumhuriyet Dönemi Fotoğrafçılığı hakkında tafsilatlı bilgi için bkz. Engin Özendes, **Türkiye'de Fotoğrafa Modern Ve Çağdaş Yaklaşımlar**, s.58-280. (Yaklaşımlar)

1.2. Cumhuriyet'in İlanından Sonra

Cumhuriyet'in ilanıyla birlikte fotoğraf da diğer tüm alanlarda olduğu gibi değişim sürecine girmiştir. Engin Özendes, “Türkiye’de Fotoğrafa Modern ve Çağdaş Yaklaşımlar” adlı kitabında, Cumhuriyet dönemi fotoğrafçılığını;⁵¹

1920’li Yıllar ve Sonrası

1960’lı Yıllar

1970’li Yıllar

1980’li Yıllar

1990’lı Yıllar

2000’li Yıllar, olarak altı dönemde incelemiştir.⁵²

1920’li yıllar ve sonrası dönem fotoğrafçılığı, 1960’lı yıllara kadar uzanmaktadır. Bu yıllarda Türkiye’de fotoğraf devlet politikası olarak belge niteliği kazanmış olsa da romantik çalışmalarda göze çarpmaktadır. Othmar Pferschy (1898-1984), Baha Gelenbevi (1907-1984), Mustafa Kapkın (1924-1975), Ara Güler (1928-2018), Gültekin Çizgen (d.1940) bu dönem fotoğrafçılığının önde gelen fotoğrafçıları arasında gösterilmektedir.⁵³

1960’lı yıllar fotoğrafçılığı, Türk fotoğrafçılığının kimlik kazandığı yıllar olmuştur. Daha önceki yıllarda daha çok belge niteliğinde görülen fotoğraf, sanatsal yönüyle değer görmeye başlamıştır. Şakir Eczacıbaşı (1929-2010), Teoman Madra (d.1931), Ersin Alok (d.1937) bu dönem fotoğrafçılığının önde gelen fotoğrafçıları arasında gösterilmektedir.⁵⁴

1970’li yıllar fotoğrafçılığı, 20. yüzyılın başlarında tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de ekonomik ve sosyal gelişmelere bağlı olarak reklamlarda, sokak panolarında, baskı ilanlarında, dergilerde v.s. fotoğrafın görsel araç olarak

⁵¹ Hakkında bilgi için bkz. <http://kontrastdergi.com/arsiv-2/> (Çevrimiçi), 28 Şubat 2019.

⁵² Özendes, **Yaklaşımlar**, s.58-280; Seyit Ali Ak, Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı, (1903-1960), İstanbul, Remzi Kitapevi, 2001.

⁵³ Özendes, **Yaklaşımlar**, s.58-74.

⁵⁴ Özendes, **Yaklaşımlar**, s.80-90.

kullanımına bağılı olarak gelişme göstermiştir. R.Paul Mc Millen (d.1947), Selim Seval (d.1953), Kamil Şükûn (1948-2015), A.Halim Kulaksız (d.1944), Adnan Ataç (d.1954), Çerkes Karadağ (d.1953), Nusret Nurdan Eren (d.1931), Ahmet Ertuğ (d.1949), Ahmet Öner Gezgin (d.1948), Sıtkı Kösemen (d.1955) Şahin Kaygun (1951-1992), Ahmet Elhan (d.1959), Koray Olşen (d.1954), Tuğrul Çakar (d.1946), Aydın Karadöller (d.1961) bu dönem fotoğrafçılığının önde gelen fotoğrafçıları arasında gösterilmektedir.⁵⁵

1980’li yıllar fotoğrafçılığı, teknik ve estetik açıdan gelişen fotoğrafın akademik anlamda ilerleme gösterdiği yıllar olmuştur. 1978’de Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi’nde fotoğraf eğitiminin verilmesi, fotoğrafın akademik düzeyde gelişmesine katkı sağlamıştır. Teknolojik açıdan bilgisayarın sosyal hayatta etkinlik kazanmasıyla, kavramsal fotoğraf anlayışına paralel bir şekilde fotoğrafın yeni bir anlatım dili olan dijital fotoğraf kavramı ortaya çıkmıştır. Nuri Bilge Ceylan (d.1959), Orhan Alptürk (d.1953), Orhan Cem Çetin (d.1960), Cem Turgay (d.1962), Kamil Fırat (d.1959), Mehmet Günyeli (d.1965), Bülent Özgören (d.1955), Ali Borovalı (d.1958), Aramis Kalay (d.1953), Cengiz Akduman (d.1952), Emine Ceylan (d.1955), Sinan Koçaslan (d.1961), Laleper Aytek (d.1960), Ani Çelik Arevyan (d.1961), Merih Akoğul (d.1963), Cemal Enden (d.1967), Arif Aşçı (d.1958) Reha Akçakaya (d.1963), Nazif Topçuoğlu (d.1953), Selim Güneş (d.1961) bu dönem fotoğrafçılığının önde gelen fotoğrafçıları arasında gösterilmektedir.⁵⁶

1990’lı yıllar fotoğrafçılığı, gerek görsel dil gerekse teknik gelişmelere bağılı olarak önceki yıllardan edinilen birikimle, fotoğrafı gelenekselle yeniyi bir arada sunabilen özgür bir ortama kavuşturmuştur. Ferit Kuyaş (d.1955), Ş.Uğur Okçu (d.1953), Murat Germen (d.1965), İlke Veral Coşkunur (d.1967), Saygın Dura

⁵⁵ Özendes, **Yaklaşımlar**, s.94-136.

⁵⁶ Özendes, **Yaklaşımlar**, s.139-202.

(d.1964), Serra Mübeccel Gültürk (d.1958), bu dönem fotoğrafçılığının önde gelen fotoğrafçıları arasında gösterilmektedir.⁵⁷

2000’li yıllar fotoğrafçılığı, fotoğrafın temel tanımına bağlı kalan ancak çağdaş sanattan da beslenen fotoğrafçıların farklı ifade biçimleri ve yenilikler aradıkları yıllar olmuştur. Meltem Işık (d.1957), Seçkin Tercan (d.1978), Selim Süme (d.1978), Tuna Uysal (d.1979), Gözde Yeni Pazarlı Dinler (d.1979), Erdem Varol (d.1988), Alp Sime (d.1970), Gözde Türkan (d.1984), Metehan Özcan (d.1975), Özant Kamacı (d.1973), Silva Bingaz (d.1967), v.s. bu dönem fotoğrafçılığının önde gelen fotoğrafçıları arasında gösterilmektedir.⁵⁸

Türkiye’de fotoğrafla ilgilenenler üç başlık altında toplanmıştır:

a-Mesleki açıdan fotoğraf; stüdyo basını, teknik alt yapı, serbest fotoğrafçılık, tanıtım, mimari, audiovision gibi alanlarda uygulanmaktadır.

b-Sanatsal açıdan fotoğraf; fotoğrafın sergilenmesi, müze ve koleksiyonlarda yer alması gibi sanatsal uğraşlara bağlı ortaya çıkmaktadır.

c-Amatörlük açıdan fotoğraf; fotoğrafla meslek olarak ilgilenmeyen amatörlerce, sanat kaygısından uzak salt anı biriktirme amaçlı çekilen fotoğraflardan oluşmaktadır.

Türkiye’de 2000’li yıllardan itibaren fotoğraf koleksiyonları oluşturulması yönünde müsbet adımlar atılmaya başlanmıştır. Örneğin “Pamukbank Fotoğraf Galerisi” fikrinin öncü ismi ve aynı zamanda bir koleksiyoner olan Paul McMillen, Türkiye’de düzenlendiği seminerlerle fotoğraf bilincinin kazanılmasında fotoğraf koleksiyonculuğunun önünü açan öncü adımlar atmıştır. Türkiye’nin ilk kurumsal fotoğraf koleksiyonu olarak nitelendirilen bu koleksiyondan 45 eser 2002 yılının sonunda açılan ‘Işık Yılları’ başlıklı sergide bir araya getirilmiş, ancak TMSF’nin Pamukbank’a el koymasından bir süre sonra 2003’te Pamukbank Fotoğraf

⁵⁷ Özendes, **Yaklaşımlar**, s.202-217.

⁵⁸ Özendes, **Yaklaşımlar**, s.218-280.

Galerisi'nin kapanmasıyla Türkiye'deki fotoğraf ortamı önemli çekim merkezlerinden birini kaybederek koleksiyonları dağılmıştır.

2003 yılında Pamukbank Fotoğraf Galerisi'nin kapanmasının ardından Türkiye'de fotoğraf koleksiyonculuğunu geliştirmek hedefi olan İstanbul Fotoğraf Merkezi kurulmuştur. Eğitim programları ve karanlık oda altyapısı, düzenli sergi programına sahip galerisi ve fotoğraf koleksiyonu kalitesindeki baskı tekniğinde uluslararası standartları yakalayan İFM'in kurucusu Mehmet Kısmet'in kişisel gayretleriyle bir süre devam etmiş olsa da 2010'da kapanmıştır.⁵⁹

Türkiye'de kurumsal fotoğraf koleksiyonların dışında sayıca az olmasına karşılık bireysel fotoğraf koleksiyonerlerinin de olduğu söylenebilir. Bunlardan biri de Nejat Türkmendir.⁶⁰

1.3. Sanat Akımlarına Bağlı Olarak Fotoğrafın Sanatsal Gelişim

Fotoğraf ilk bulunduğu yıllarda değer görmüş olmasına rağmen baskı teknikleriyle matbaa yoluyla çoğaltılabilme özelliği fotoğrafın değeri üzerinde olumsuz yargılar oluşturmuştur. 19. yüzyılın sonuna kadar teknik bir icat olarak görülen fotoğraf, daha sonraları resim sanatının yerini alacağı endişesiyle tepki doğurmuştur. “... *Artık resim sanatı ölmüştür*”, diyen Fransız ressam Paul Delaroche (1797-1856) bu görüşü savunanlardan biri olmuştur.⁶¹

Zaman içerisinde sanat akımları arasında yer almaya başlayan fotoğraf; şiir, roman, edebi eserler, tiyatro, opera gibi ahlaki mesajlar taşımaya yönünde sınırlayıcı bir baskı altındaydı. Dönemin ressamaları başarılı resimler çizmek için detay elde etmede teknik bakımdan fotoğraftan istifade etmişlerdir. Örneğin alan derinliğinin az olduğu kompozisyonlarda mutiple printing (çoklu baskı) yöntemi kullanılmıştır; Öyle ki yapılması düşünülen tablolar bir kağıda çizilmekte, kompozisyonadaki

⁵⁹ Bilgi için bkz. Refik Akyüz, Serdar Darendeliler, “Fotoğrafın Türkiye'deki Sancılı Yolculuğu”, <https://www.gapo.org/> (Çevrimiçi) 6 Temmuz 2018.

⁶⁰ Çizgen, **a.g.e.**, s.151-152.

⁶¹ Dizdaroğlu, **a.g.e.**, s.11.

fotoğraflar ayrı ayrı çekilmekte ve baskıda fotomontajı yapılmaktaydı. Oscar Rusto Rejlander (1813-1875)' in önemli eserlerinden biri olan “two ways of life” (iki yaşam tarzı) adlı fotoğraflık alegorisi 30'a yakın fotoğraftan oluşan çoklu baskı tekniğiyle oluşturulmuş bir resimdir.⁶²

19. yüzyılda dönemin portre sanatçılarından Nadar (1850-1910) önceleri karşı olsa da çektiği portre fotoğraflarına rötuş tekniğini uygulamıştır. 1858'de Londra Fotoğraf Cemiyeti'yle Fransız Fotoğraf Cemiyeti ilk kez birlikte Kraliçe Victoria ve Prens Albertin himayesinde 700 den fazla eserden oluşan ve bugünkü adıyla “Victoria Albert Museum” sergisi Kensington Museum'da açılmıştır.⁶³

Fotoğrafın görsel olarak biçim dünyasında “bir şey” anlatmasıyla, biçimin anlatımının cinsi önemli sayılmıştır. Bu yönüyle fotoğraf, “doğrudan fotoğraf” ve “deneysel fotoğraf” olarak ikiye ayrılmıştır. Buna göre Çizgen şu ifadelerde bulunmaktadır: “...Deneysel anlatımın İngilizlerin söylediği gibi *picture photography* yani *resimsel fotoğraf* olarak etkilendiğini düşünürsek onun ayrı bir yol olduğunun, dediğinin başka olduğunu görüyoruz. Başlangıçtan bu yana günümüze kadar fotoğraf tarihinin ilk sırasında oturan doğrudan fotoğraf olmuştur. Çünkü doğrudan fotoğraf, fotoğrafçının ilk açık tarifi olan görüp gördüklerinin fotoğrafıdır. Deneysel fotoğraf gibi yapma bebek değildir.” Ayrıca Çizgen, İbrahim Zaman'ı “doğrudan fotoğrafın bir eri” kabul etmektedir.⁶⁴

Fotoğrafın meslek olarak öncülerinin yetiştiği başta gelen ülke ABD' dir. Ülkemizde de meslek olarak uygulanmasının yanı sıra, uzun bir süreye aşkın sanat dallarından biri olarak görülmeye başlanmıştır. Buna göre sanat dallarından biri kabul edilen fotoğraf, mesleki açıdan uygulanan fotoğraftan bir yönüyle ayrılmaktadır. Zira fotoğraf sanatçısı, mesleki fotoğrafçı gibi maddi kaygı taşımaz. Türkiye'de fotoğrafçıların fotoğrafı kültürel bir olgu bilincinden uzak olduklarına

⁶² Dizdaroğlu, a.g.e., s.29-30

⁶³ Dizdaroğlu, a.g.e., s.31-32.

⁶⁴ Çizgen, a.g.e, s.16-21

eleştirel bir yaklaşımla, Çizgen; “...fotoğraf sanat söylemez ve Türkiye’de hiçbir fotoğraf sanatçısı yoktur...” diyen Ara Güler’in bu ifadesine dikkat çekmektedir.⁶⁵

Fotoğraf ülkemizde yalnızca meslek olarak uygulanırken ülkemizde elliye yakın güzel sanatlar fakültesi açılıp bunların bünyesinde fotoğraf bölümleri kurulmuştur. Fotoğraf yayıncılığında biri olan dergicilik de fotoğraftaki gelişmelere bağlı olarak “düşünce yazılarına” daha çok yönelmiştir. Ülkemizde halen fotoğrafın entelektüel bir faaliyet olmaması, entelektüel bir üretim sayılmaması çok kötü bir fotoğrafın basit bir görüntü olmaktan çıkıp sanat katına yükselmesi için üretim harcında entelektüel bir birikimin gerekliliği sorgulanmıştır. Türk fotoğrafı; Türk edebiyatında Orhan Pamuk gibi Türk müziğinde Fazıl Say gibi Türk resminde Erol Akyavaş , Engin İnan gibi kültürel beslenmeyi örnek alması gerekmektedir.⁶⁶

Dünyanın en büyük koleksiyonlarından sayılan Abdülhamid’in”Yıldız Albümleri” külliyesi, ülkemizde fotoğrafın en büyük envanteri kabul edilmektedir. Ancak fotoğrafın özel bir kimlik kazanması Cumhuriyet’le birlikte gerçekleşmiştir.

Sinema, bilgisayar gibi teknolojik sanatlar arasında yer alan fotoğraf, 21. yüzyıldan sonra teknik gelişmelere bağlı olarak hızla gelişimine devam etmiş ve önemli fotoğrafçılar yetişmiştir. Özellikle İstanbul fotoğrafçıları olarak anılan; Ara Güler, Ozan Sağdıç, İzzet Keribar, Nevzat Çakır, İbrahim Zaman, Arif Aşçı, öncü fotoğrafçılarımız arasındadırlar.⁶⁷

1.3.1. Dünya Fotoğrafında Sanat Akımları⁶⁸

Bir sanat olarak fotoğrafçılık, dünyanın çeşitli ülkelerinde gelişimini farklı yönlerde sürdürmüştür. Örneğin, 19. yüzyılda İngiltere’de romantizm ve naturalizm akımları 20. yüzyıla kadar devam etmiş; Almanya’da politik ve sosyal amaçlı propagandalara yönelik fotoğrafçılık ve fotomontaj kullanılmış; Avrupa’da dadaizm ve sürrealizm akımlarının tesirinde fotoğraf gelişimini uzun yıllar sürdürmüş; 1918

⁶⁵ Çizgen, **a.g.e.**, s.69-71

⁶⁶ Çizgen, **a.g.e.**, s.170-172.

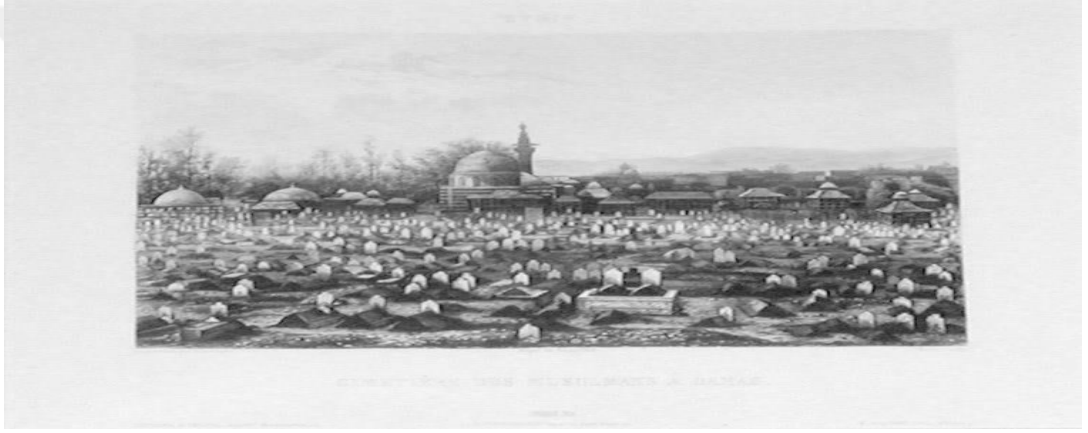
⁶⁷ Çizgen,**a.g.e.**, s.165.

⁶⁸ Hakkında bilgi için bkz. Dizdaroğlu, **a.g.e.**, s.23-69.

devriminin ardından Rusya’da fotoğraf önemli bir propoganda ve eğitim aracı görülmüştür.⁶⁹

1.3.1.1. Doğuculuk (Oryantalizm)

Romantizm akımının etkileri neticesinde gelişen oryantalizm, 19. yüzyılda edebiyat ve resim sanatını besleyen güçlü bir akım olmuştur. İlk oryantalist fotoğrafçıların başında Gaspard Pierre Gustave Joly de Lotbinière (1798-1865) gelmektedir.⁷⁰



(Çevrimiçi: <https://www.alamy.com/stock-photo> 08.03.2018)

Resim 3: “Şam’da Müslüman Mezarlığı” adlı, Joly de Lotbinière’e ait fotoğraf.(1839)

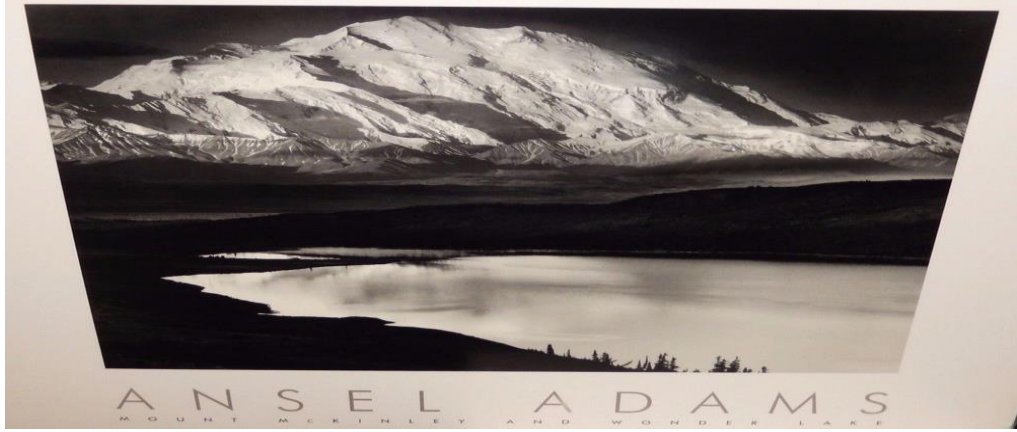
1.3.1.2. Gerçekçilik (Realizm)

19.yüzyılın ortalarında Fransa’da ortaya çıkan realizm, resim sanatından etkilenen fotoğrafı da bu akımın tesirinde bırakmıştır. Edward Weston (1886-1958) ve Ansel Adams (1902-1984) fotoğrafta realizmin güçlü temsilcilerindendir.⁷¹

⁶⁹ Richard Greenhill, Margaret Murray Jo Spence, **Fotoğraf Sanatı**, 1.bs., İstanbul, Remzi Kitapevi, 1978, s.34-35.

⁷⁰ Özendes, **Yaklaşımlar**, s.17-21.

⁷¹ Özendes, **Yaklaşımlar**, s.21



(Çevrimiçi: <http://kharnroberts.blogspot.com> 12.12.2018)

Resim 4: “McKinley Dağı ve Wonder Gölü, Denali Ulusal Parkı, Alaska” Ansel Adams’a ait fotoğraf (1947)

1.3.1.3. İzlenimcilik (Empresyonizm)

19.yüzyılın ikinci yarısında Fransa’da ortaya çıkan empresyonizm akımı, sanat ve edebiyatta meydana gelen değişimleri temsil eden modern sanat içerisinde geniş yer almıştır. Bu akımdan etkilenen ressamalar gibi fotoğrafçılar da çalışma alanı olarak açık havada, gün ışığının değişimine bağlı olarak izlenimci görüntüler elde etmeye çalışmışlardır. Empresyonizm akımının fotoğrafçıları arasında George Davison (1854-1930), Alvin Langdon Coburn (1882-1966), Clarence Hudson White (1871-1925), Rudolf Eickemeyer (1862-1932) gibi isimler gelmektedir.⁷²

⁷² Özendes, **Yaklaşımlar**, s.23



(Çevrimiçi: <https://tr.pinterest.com> 04.11.2018)

Resim 5: “Madison Square’de Bir Rodeo” adlı, Earnst Haas’a ait fotoğraf (1957)

1.3.1.4. Doğalcılık (Natüralizm)

19.yüzyılda Charles Darwin (1809-1982)’in evrim teorisine bağılı olarak Emile Zola (1840-1902) ve bir grup sanatçının başlatmış olduğı görsel sanatta ve edebiyatta, dinsel ve hayali konulardan uzak güncel konulara dayalı bir sanat akımıdır. Peter Henry Emerson (1856-1936) fotoğrafta bu akımın en önemli temsilcilerindendir.⁷³

⁷³ Özendes, **Yaklaşımlar**, s.25



(Çevrimiçi: <http://www.getty.edu/art/collection/objects> 25.12.2018)

Resim 6: “Niliferleri Toplamak” adlı, Peter Henry Emerson’a ait fotoğraf (1886)

1.3.1.5. Simgecilik (Sembolizm)

19.yüzyılda yaygınlık kazanmış olan sembolizm akımı, fotoğrafın ilk ortaya çıktığı zamandan beri geçerliliğini koruyan bir akım olmuştur. Zira bazı fotoğrafçılar negatifleri kullanarak resme benzeyen görüntüler elde etmiştir. Örneğin fotoğrafta bu akımın güçlü temsilcilerinden biri kabul edilen John Shaw Smith (1811-1873),⁷⁴ 36 farklı cam negatifiyle İstanbul’da Pera sokağının yeni bir görüntüsünü elde etmiştir.

⁷⁴ Özendes, *Yaklaşımlar*, s.27.



(Çevrimiçi: <https://vedatkonyali.wordpress.com> 12.01.2018)

Resim 7: “Solup Gitmek” adlı, Henry Peach Robinson’a ait fotoğraf (1858)

1.3.1.6. Resimsellik (Piktoryalizm)

İzlenimcilik sanat dönemine rastlayan resimsellik akımı, 1890’lardan başlayıp II. Dünya Savaşı’na kadar devam etmiştir. Nesnel gerçeklikten ziyade, fotoğraf sanatçılarının öznel duygularını yansıtan bu akım, resimle yakın ilişkili olmuştur. Alfred Stieglitz (1864-1946), Edward Steichen (1879-1973) fotoğrafta bu akımın önemli temsilcilerindendir.⁷⁵

⁷⁵ Özendes, **Yaklaşımlar**, s.29-31; Çizgen, a.g.e., s.34.



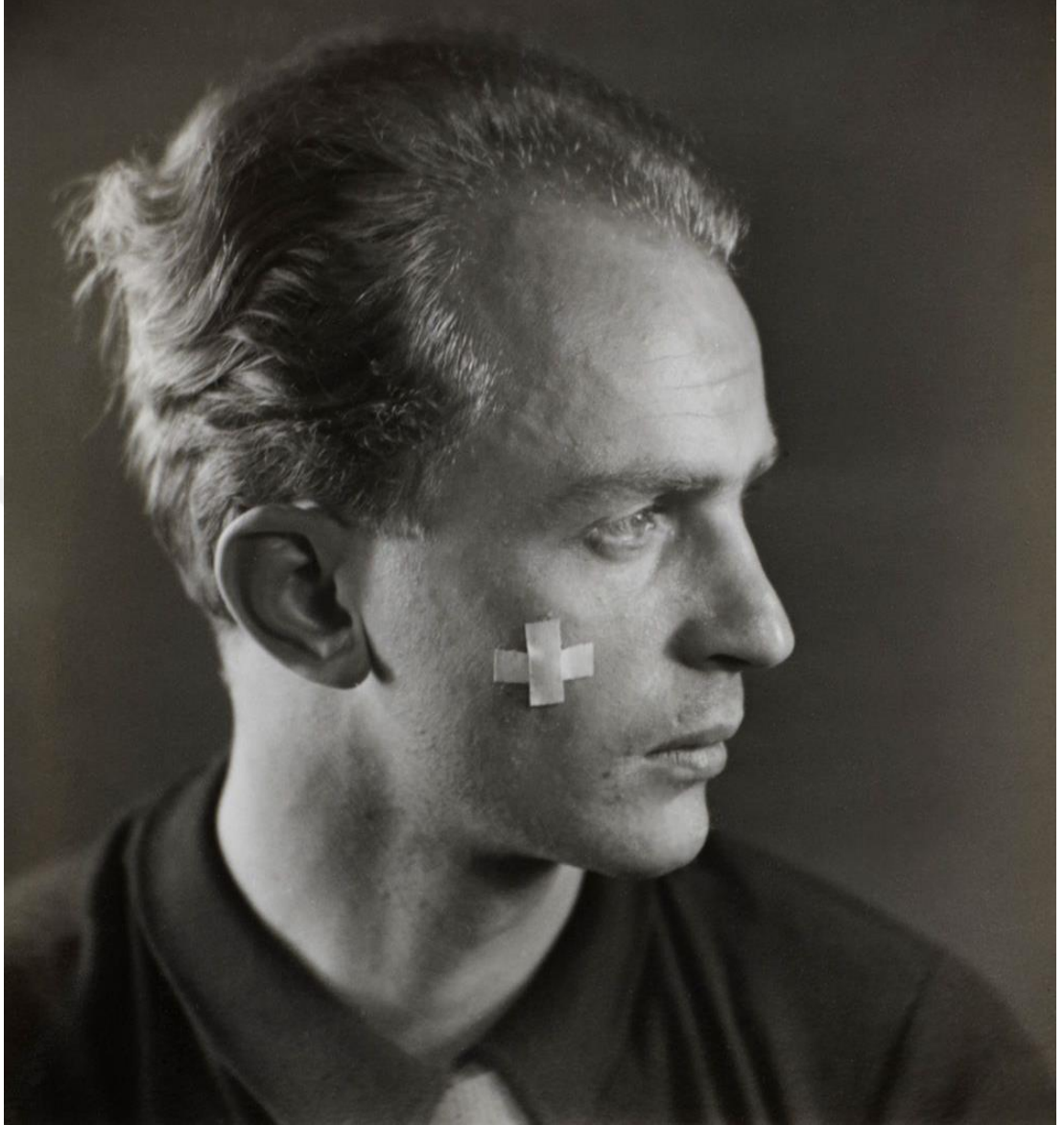
(Çevrimiçi: <https://photoseed.com> 15.01.2018)

Resim 8: “Eve Dönüşü Beklerken” adlı Alfred Steiglitz’e ait fotoğraf (1894)

1.3.1.7. Dışavurumculuk (Ekspresyonizm):

Modern sanatın gelişiminde büyük rol oynayan ekspresyonizm akımı, empresyonizm ve naturalizm akımlarına tepki olarak Almanya’da ortaya çıkmıştır. Zira sanatçı nesnel gerçekçilikten uzak, kendi iç dünyasını dışa vurarak yansıtmaktadır. Bu akımın fotoğrafta en önemli temsilcileri arasında Hans Bellmer (1902-1975), Alferd Otto Wolfgang Schulze (1913-1951) gibi isimler gelmektedir.⁷⁶

⁷⁶ Özendes, **Yaklaşımlar**, s.31



(Çevrimiçi: <https://tr.pinterest.com> 21.01.2018)

Resim 9: “Otoportre” adlı Otto Wols’a ait fotoğraf (1932-33)

1.3.1 8. Kübizm

20. yüzyılda Pablo Picasso (1881-1973)’un 1909’da Paris’de yaptığı “Avignonlu Kızlar” adlı eseriyle adından söz ettiren bu akımdan etkilenmiş fotoğrafçılar, elde ettikleri görüntüleri üst üste ya da yan yana getirerek yeni

fotoğraflar oluşturmuşlardır. David Hockney fotoğrafta bu akımın güçlü temsilcisi olmuştur.⁷⁷



(Çevrimiçi: <http://ambermathurin.blogspot.com> 29.01.2018)

Resim 10: “Anne” David Hocney’e ait fotoğraf (1985)

1.3.1.9. Gelecekçilik (Fütürizm)

Fransızca “gelecek” anlamına gelen fütürizm akımının tek fotoğraf temsilcisi kabul edilen Anton Giulio Bragaglia (1890-1960), “Violeselci” ve “Selamlar” adlı iki fotoğraf çalışmasında hareketin dinamiğini ve rengini ortaya koymuştur.⁷⁸

⁷⁷ Özendes, **Yaklaşımlar**, s.33-35; Gültekin Çizgen, Fotoğraf ve Sanat Üzerine Yazılar, s.32.

⁷⁸ Özendes, **Yaklaşımlar**, s.35.



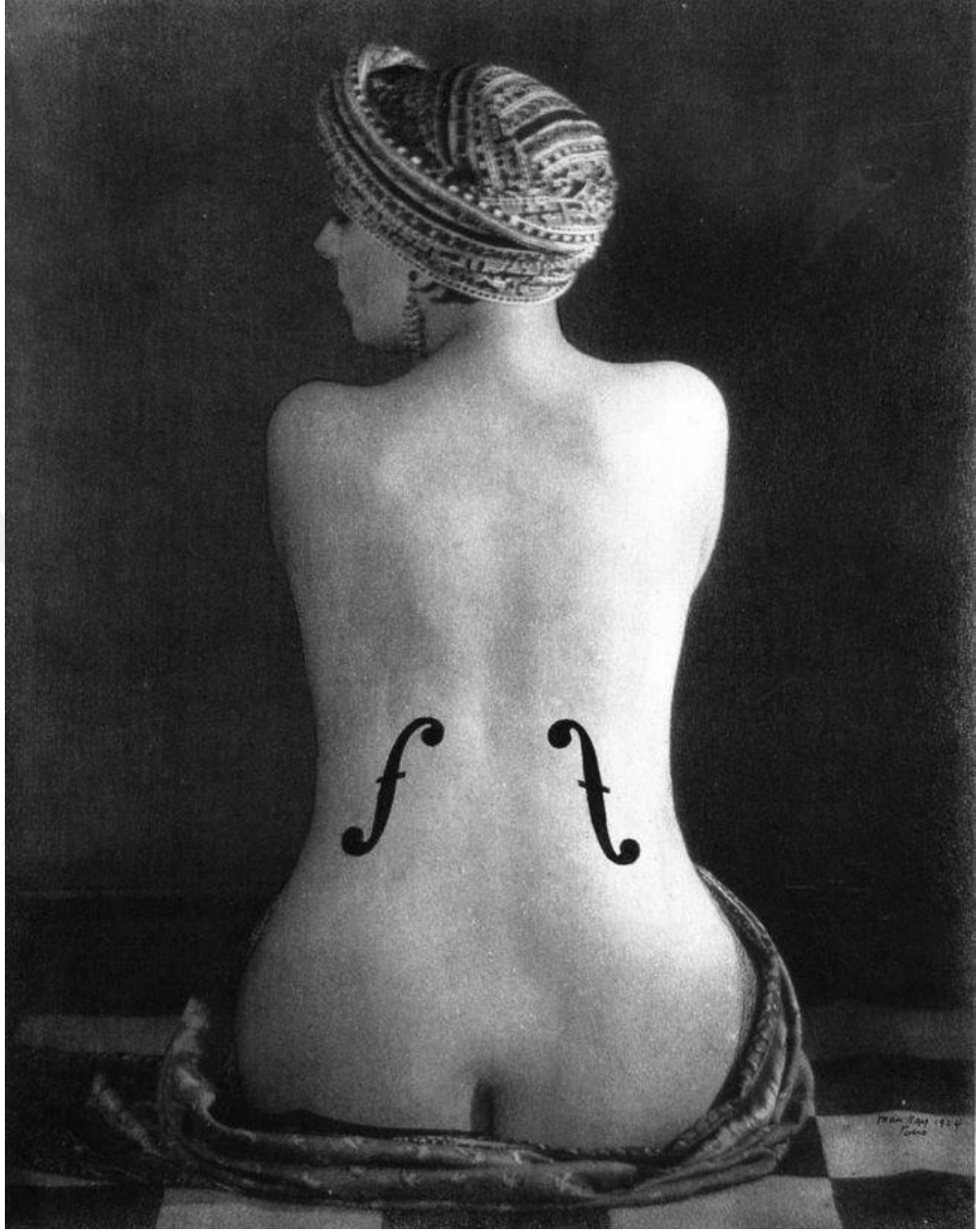
(Çevrimiçi: <https://www.metmuseum.org> 29.01.2018)

Resim 11: “Konuk değişikliği” Anton Giulio Bragaglia’nın fotoğrafı (1911)

1.3.1.10. Dadacılık (Dadaizm)

Fransızca “çocuk oyuncacı, tahta at” anlamına gelen Dadaizm, birinci dünya savaşından sonra ümitsizliğin ve karamsarlığın hâkim olduğu bir ortamda parçalanmış toplumu yeniden bir araya getirme anlayışından ortaya çıkan bir akımdır. Christian Schad (1894-1982), Marcel Duchamp (1887-1968), John Heartfield (1891-1968) gibi isimler, fotoğrafta bu akımın güçlü temsilcilerinin başında gelmektedir. John Heartfield’in 1935’de yayımlanan “yaşasın tereyağının hepsi bitmiş” isimli fotomontajı, antifaşist bir çalışma olup evlerinde demir malzemeler yemekte olan bir aileyi temsil etmektedir. John Heartfield, dönemin politikacılarının “demir bir ülkeyi güçlendirir, tereyağı ve domuz ise sadece insanları şişmanlatır” sözlerine dadacı bir yaklaşım sergilemiştir.⁷⁹

⁷⁹ Özendes, **Yaklaşımlar**, s.37; Gültekin Çizgen, a.g.e., s.43



(Çevrimiçi: <https://tr.pinterest.com> 29.01.2018)

Resim 12: “İngres’in Kemani”Man Ray’a ait fotoğraf (1924)

1.3.1.11. Gerçeküstücülük (Sürrealizm)

Dadaizimin zeminini oluşturduğu sürrealizm akımı, 1920’li yıllarda ressam ve fotoğrafçıların yeni arayışları sonucunda ortaya çıkmıştır. İlk olarak 1835’li yıllarda uygulanan soyut fotoğraflar, Fox Tablot’un “fotogenik draywing”lerine dayanmaktadır. Sürrealizm akımının fotoğrafta en önemli temsilcilerinin başında André Kertész (1894-1985) gelmektedir. Ayrıca bazı sürrealist ressamlar da

alışmalarında fotoğraftan istifade etmişlerdir. Salvador Dali (1904-1989)’nin “fenomeist” adlı kolajı buna örnek teşkil etmektedir.⁸⁰



(Çevrimiçi: <https://www.jacksonfineart.com> 29.01.2018)

Resim 13: “Bozulma” Andre Kertesz’e ait fotoğraf (1928-30)

1.3.1.12. Kavramsal Sanat

Kavramsal sanat akımı; Henry Flynt (d.1940) tarafından 1961’de “kavramsal sanat, malzemesi kavram olan bir sanat” olarak tanımlanmıştır. 20.yüzyılın ilk yarısında kubizm akımının yarattığı etkiyi, 20. yüzyılın ikinci yarısında da kavramsal sanat akımı sağlamıştır. Bu akım, sanatın gelenekselliğine geniş yaklaşımlar kazandırmıştır. Halen güçlü etkisi devam eden bu akımın fotoğrafçıları arasında;

⁸⁰ Özendes, **Yaklaşımlar**, s.39; Gültekin Çizgen, a.g.e., s.43

Misha Gordin (d.1946), Jeff Wall (d.1946), Cindy Sherman (d.1954), Dennis Ziliotto (d.?), Sylwana Zybura /Madame Peripetie (d.1979) gibi isimler gelmektedir.⁸¹



(Çevrimiçi: <http://sylwanazybura.com> 29.01.2018)

Resim 14: “Rüya Sahnesi” Sylwana Zybura’a ait fotoğraf (2013)

1.3.1.13. Çağdaş Sanat

Modernizm akımından sonra gelen, günümüzde postmodernizm akımını da içine alan çağdaş sanat akımı, fotoğrafta da diğer sanatlar gibi uygulanan bir anlatım şekli olmuştur. Philip- Lorca di Corcia (d.1951), Gregori Crewdson (d.1962), Rainer

⁸¹ Özendes, **Yaklaşımlar**, s.43; Gültekin Çizgen, a.g.e., s.58

Elestermann (d.1965), Julie Blackmon (d.1966) gibi sanatçılar, bu akımdan etkilenmişlerdir.⁸²



(Çevrimiçi: <http://www.artnet.com/artists/philip-lorca-dicorcia> 29.01.2018)

Resim 15: “W.March 2000” Philip Lorca Dicorcia’ya ait fotoğraf (2000)

Sonuç olarak; fotoğraf, dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi Türkiye’de de özellikle Cumhuriyet’in ilanıyla pek çok alanda olduğu gibi gelişim sürecine girmiştir. Bir sanat olarak fotoğrafçılığın bu gelişiminde sanat akımlarının büyük etkisi olduğunu söylemek mümkündür.

Çalışmanın bu bölümünde; fotoğrafın Türkiye’deki tarihsel gelişimi, Cumhuriyet’ten önce ve sonra olmak üzere iki ana dönemde genel bir çerçevede değerlendirilmiş olup dünyadaki sanat akımlarının tesiri ölçüsünde fotoğrafın sanatsal gelişimi üzerinde durulmuştur.

⁸² Özendes, **Yaklaşımlar**, s.45.

İKİNCİ BÖLÜM

DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE MÜZECİLİĞİN GELİŞİMİ- DÜNYA'DAN VE TÜRKİYE'DEN FOTOĞRAF MÜZESİ ÖRNEKLERİ

2.1. Dünya’da ve Türkiye’de Müzeciliğin Gelişimi

Türkçe’ye Fransızca’dan geçen “Müze”⁸³ kelimesi eski Yunanca’da “Bilimler Tapınağı” anlamına gelen “Mouseion” kelimesinden gelmektedir.⁸⁴ Mouseion kelimesi, “Mousa” denilen Yunan mitolojisinde dokuz ilham perisinin adından türetilmiştir.⁸⁵

Aralarında Türkiye’nin de olduğu pek çok ülkenin üye olduğu International Cuoncil of Museums (ICOM)’un kuruluşunun genel tanımlamasına göre müzeler; “tarihî-arkeolojik eserlerin ve tabiattan toplanmış nesnelerin teşhir edildiği mekânlar, tabii parklar, nebatat ve hayvanat bahçeleri, akvaryumlar ve halkın ziyaretine açık biçimde düzenlenmiş tarihî ören yerleri”dir.⁸⁶

Tarihteki ilk müzenin Antikçağ’da Atina Akropolü’ndeki Propylai’nin bir salonunda Pinakotheka (resim deposu) adıyla kurulduğuna işaret edilmektedir.

Başlangıçta insanoğlunun en uzun tarihi süreci sayılan Paleolitik dönem olarak anılan Eski Taş Çağı’nda avcılık ve toplayıcık gibi faaliyetlerinin içerisinde biriktirme düşüncesiyle oratay çıkan müzecilik anlayışı, zaman içerisinde klasik ve çağdaş müzecilik anlayışının amaçları doğrultusunda müze kimliğini kazanmıştır. 17. yüzyılın sonlarında, 1863’de Oxford Üniversitesi’nin Tabii Bilimler Bölümü’nde Avrupalı kral ve soylulara ait eserlerin sergilenmesi amacıyla açılan Ashmolean

⁸³ Maydan Larousse Büyük Lugat ve Ansiklopedisi, İstanbul, Meydan Yayınevi, 1972, s.180.

⁸⁴ Şevket Rado; Vahdet Gültekin, **Yeni Hayat Ansiklopedisi**, 6C., İstanbul, Doğan Kardeş Yayınları, C.5, s.2433.

⁸⁵ Tafsilatlı bilgi için bkz. Erdem Yücel, “Müze”, **DIA**, C.32, İstanbul, İSAM: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırma Merkezi, 2006, s.240-243.

⁸⁶ Yücel, **a.g.m.**, s.240-241.

Museum (Ashmolean Sanat ve Arkeoloji Müzesi)⁸⁷ 1683’de halkın ziyaretine açılmıştır. İngiltere’de 1759’da açılan British Museum⁸⁸, aralarında Bodrum Halikarnas Mozolesi, Nemrut Heykelleri gibi birbirinden değerli eserlerin yer aldığı yaklaşık yedi milyon nesneye sahip zengin bir koleksiyona sahiptir. Adını 1793’de müzeye dönüştürüldüğü Louvre Sarayı’ndan alan dünyanın en büyük müzesi kabul edilen Fransa’daki Louvre Museum⁸⁹, klasik ve modern dönemlere ait eserlerin sergilendiği önemli bir müzedir. Bu müzeler, Avrupa’da müzecilik fikrinin zeminini oluşturan öncü müzeler arasında sayılmaktadır. Müzecilik eğitimin en eski temelleri burada atılmıştır.⁹⁰ 19. yüzyılda Amerika’da müzeciliğin önem kazanmasıyla, başta sanat eğitimini geliştirme yönünde 1820’de kurulan Metropolitan Museum of Art⁹¹ olmak üzere pek çok müze açılmıştır.

Sanatsal ve kültürel açıdan çeşitlilik kazanan müzeler, müzecilik eğitiminin mesleki bakımdan tanımlanmasıyla, 1900’lü yıllardan itibaren Amerika’da gelişme göstermiş; 1920’li yılların ortalarında ise müzecilik faaliyetleri, uzmanlık gerektiren bir meslek halini almıştır. Bu anlamda, 1906’ yılında Washington, D.C’de Amerikan Müzeler Birliği’nin, ilk ofisini kurması; 1922 yılında Harvard Üniversitesi’nin, geleceğin müze uzmanlarını, felsefe, tarih ve işletme alanlarında öğrenim görebileceği ilk ciddi müze eğitim programlarına başlaması; halen günümüze kadar devam etmekte olan 1966’da Leicester Üniversitesi’nin ve 1976’da George Washington Üniversitesi’nin başlattığı Müzecilik Yüksek Lisans Programları, müzecilerin yetişmesinde öncü girişimler teşkil etmiştir.⁹²

Türkiye’de eser biriktirme faaliyetleri Selçuklular dönemine kadar uzanmaktadır. Osmanlı döneminde ise Fatih Sultan Mehmed zamanında Aya İrini Kilisesi’nde savaş ganimeti sayılan silah ve savaş araç-gereçlerin toplanması;

⁸⁷ Hakkında bilgi için bkz. <https://www.ashmolean.org/> (Çevrimiçi) 6 Temmuz 2018.

⁸⁸ Hakkında bilgi için bkz. <http://www.britishmuseum.org/> (Çevrimiçi) 25 Aralık 2017.

⁸⁹ Hakkında bilgi için bkz. <https://www.louvre.fr/en> (Çevrimiçi) 10 Kasım 2017

⁹⁰ Fethiye Erbay, “Müzecilik Eğitiminin Gelişimi”, **Anadolu Sanat, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Yay.**, Eskişehir, 1997, s.56.

⁹¹ Hakkında bilgi için bkz. <https://www.metmuseum.org/> (Çevrimiçi) 29 Aralık 2017

⁹² Fethiye Erbay, “Türkiye’de Müzecilik Eğitiminin Üniversitelerde Kurumlaşması”, **Milli Eğitim Dergisi**, Ankara, say.214, 2017, s.107.

Topkapı Sarayı'nın avlusuna taşınan Bizans dönemine ait lahit, sütun, sütun kaideleri ve başlıkları müzecilik faaliyetlerine katkı sağlamıştır. Ancak müzecilik çalışmalarında somut adımlar 19. yüzyılın ikinci yarısında atılmıştır.⁹³ II. Meşrutiyet'in ilânından sonra, Harbiye ambarı olarak kullanılan ve eski silahların korunduğu Aya İrini Kilisesi⁹⁴'nde, Osmanlı Paşası Ahmed Muhtar Paşa'nın öncülüğünde yapılan çalışmalar neticesinde 1846'da Türkiye'nin ilk müzesi kurulmuştur.⁹⁵ 1869'da Maarif Nazırı Vekili Saffet Paşa tarafından "Müze-i Hümâyûn" adıyla Osmanlı Devleti'nin ilk resmi müzesi açılmıştır. Ancak daha sonra müzenin yeni eserlerin sergilenmesi için elverişli olmadığı gerekçesiyle, Çinili Köşk müzeye dönüştürülmüş ve Mecma-yı Âsâr-ı Atîka koleksiyonu ile yeni Müze-i Hümâyûn'daki eserler buraya taşınarak 3 Ağustos 1881'de ziyarete açılmıştır.⁹⁶

Türkiye'de müzeciliğin kurucusu kabul edilen ressam, arkeolog, yazar ve müzeci Osman Hamdi Bey (ö.1910)⁹⁷'in, Müze-i Hümâyûn'un müdürü Philipp Anton Dethier'in ölümünün ardından 1881 'de göreve getirilmesiyle, Türk müzeciliğinde yeni bir dönem başlamıştır. Onun çalışmaları sayesinde Müze-i Hümâyûn, İstanbul Arkeoloji Müzesine dönüşmüştür.⁹⁸ Osman Hamdi Bey'in müzeciliği geliştirmeye yönelik çalışmalarında attığı en önemli adım, 1884'de yürürlüğe koyduğu Âsâr-ı Atîka Nizamnâmesi oluşturmastır. Bu sayede, kazılarda ele geçirilen eserlerin yurt dışına çıkarılmasını engelleyecek yasa getirilmiştir.⁹⁹ Cumhuriyet döneminde ise müzeciliğin hukuki sorunlarına yönelik çıkarılan 1924'de Âsâr-ı Atîka Encümeni'nin Teşkilât ve Vazifelerine Dair Kararnâme ve Müze ve

⁹³ Yücel, **a.g.m.**, s.241

⁹⁴ Hakkında bilgi için bkz. <http://www.topkapisarayi.gov.tr/tr/aya-irini-0> (Çevrimiçi) 8 Mart 2018.

⁹⁵ Hakkında bilgi için bkz. Tülin Çoruh, "Ahmed Muhtar Paşa, Ferit", **DIA**, C. 2, İstanbul, İSAM: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırma Merkezi 1989, s.107; Ayrıca bkz. <http://www.topkapisarayi.gov.tr/tr/aya-irini-0> (Çevrimiçi) 8 Mart 2018.

⁹⁶ Yücel, **a.g.m.**, s.242.

⁹⁷ Hakkında bilgi için bkz. Filiz Gündüz, "Osman Hamdi Bey", **DIA**, C.33, İstanbul, İSAM: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırma Merkezi, 2007, s.468-469.

⁹⁸ Filiz Gündüz, **a.g.m.**, s.468.

⁹⁹ Yücel, **a.g.m.**, s.242.

Rasathâne Kanunu; 1925’de Kıymetli Eserlerin Harice İhracının Men’ine Dair Kararnâme ile müzecilik alanında önemli adımlar atılmıştır.¹⁰⁰

Türkiye’de sistematik bir şekilde müzecilik alanında akademik çalışma yapan ilk akademisyen Prof. Dr. Fethiye Erbay olmuştur. 1984’de “Müzelerin Personel Yönetim, Organizasyon ve Eğitimi”¹⁰¹ adlı yüksek lisans ve 1992’de “Çağdaş Müze İşletmeciliğinde Planlama Fonksiyonu ve Planlama Açısından Müzelerin Değerlendirilmesine Yönelik Uluslararası Bir Çalışma”¹⁰² adlı doktora tez çalışmaları Türkiye’deki çağdaş müze yönetimi ve planlaması alanındaki çalışmalara kaynak olmuştur.

2. 2. Dünya’dan Ve Türkiye’den Fotoğraf Müzesi Örnekleri

2.2.1. Dünya’dan Fotoğraf Müzesi Örnekleri

Dünyada ilk fotoğraf koleksiyonları, fotoğrafın belgesel amaçlı kullanılmasından ötürü oluşturulmuştur. Bu amaçla 1851 yılında Paris’te kurulan “Bibliothèque Nationale” ilk fotoğraf koleksiyonu olma özeliğine sahiptir. 1853’de Fransa’da “Societe Français de la Photographie” ve Amerika’da “Library of Congress” de bu amaca doğrultusunda ortaya çıkmıştır.

1960 yıllarda fotoğrafa olan yoğun ilgi neticesinde, 1990 sonlarında Avrupa’da büyük müzelere bağlı fotoğraf bölümleri açılarak koleksiyon oluşturulmaya başlanmıştır. Amerika’daki pek çok üniversitenin bünyesindeki fotoğraf koleksiyonları, dünyadaki fotoğraf müzeleri arasında önemli bir yere sahiptir. Princeton Üniversitesi, New Mexico Üniversitesi, Nebraska Üniversitesi (Sheldin Memorial Gallery), California Üniversitesi (California Fotoğraf Müzesi),

¹⁰⁰ Yücel, **a.g.m.**, s.243; Türkiye’de müze eğitiminin temellerinin atılma çalışmaları hakkında bkz. Erbay, **a.g.m.**, say.214, s.108-110; Ayrıca, Cumhuriyet öncesi ve sonrası Türkiye’de müzecilin gelişimi hakkında bkz. Canan Demir, **Müzelerde Çağdaş Pazarlama**, İstanbul, Türkiye Anıt ve Çevre Turizm Değerlerini Koruma Vakfı Yayını, 2001, s.11-13.

¹⁰¹ Hakkında Bilgi için bkz. Fethiye Erbay, **“Müzelerin Personel Yönetim, Organizasyon ve Eğitimi”**, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1984.

¹⁰² Hakkında bilgi için bkz. Fethiye Erbay, “Çağdaş Müze İşletmeciliğinde Planlama Fonksiyonu ve Planlama Açısından Müzelerin Değerlendirilmesine Yönelik Uluslararası Bir Çalışma”, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1992.

California Üniversitesi Bancroft Kütüphanesi, Stanford Üniversitesi, Yale Üniversitesi, Louisville Üniversitesi ve Rhode Island School of Design gibi...¹⁰³

1990’larda dünyada 700’e yakın olan fotoğraf müzeleri, 2000 yıllarından itibaren sayıca artış göstermiştir. Bu müzelerden bir bölümü resmi kurumlar bünyesinde yer alırken; bir bölümü de özel müzeler statüsüne sahiptir.

2.2.1.1. George Eastman Müzesi

Müze, New York eyaletinde Monroe bölgesinin en büyük şehri olan Rochester’de popüler fotoğrafçılığın ve hareketli filmin öncüsü, aynı zamanda Eastman Kodak şirketinin kurucusu George Eastman’a ait arazide yer almaktadır. Eastman tarafından Rochester Üniversitesi’ne bağışlanmış olan bu arazide 1947’de kurulan bağımsız ve kar amacı gütmeyen bu kuruluş, 1949’da ziyarete açılmıştır. George Eastman Müzesi, dünyanın en eski fotoğraf müzesi ve en eski film arşivleri olma özelliği göstermektedir. Müzede, günümüze kadar uzanan sinema ve fotoğrafla ilgili her obje toplanmakta, korunmakta ve sergilenmektedir. Müzenin fotoğraf koleksiyonları arasında, Fransız koleksiyoner Gabriel Cromer’in 1873-1934 yılları arasındaki Fransız fotoğrafçılığıyla ilgili altı binden fazla fotoğraf koleksiyonu; fotoğraf sanatçısı ve kuratör Beaumont Newhall ve Alden Scott Boyer’in 1887-1953 yılları arasındaki on üç bin beşyüz adet fotoğrafçılıkla ilgili her türlü objeden oluşan fotoğraf koleksiyonu; aynı zamanda 1971’de Amerikan Fotoğraf Müzesi’nin de kurucusu olan Louis Walton Sipley’in 1897-1968 yıllarına ait “3m Corporation” fotoğraf koleksiyonu bulunmaktadır. Müzede, fotoğraf objelerinin dışında yaklaşık dört yüz bin fotoğraf bulunmaktadır. Bugüne kadar çok sayıda fotoğraf sergisi düzenlenen müzenin güncel sergisini, “Büyük Peşinde” adlı çalışmalarıyla fotoğraf sanatçısı Nathan Lyons’in fotoğrafları oluşturmaktadır.¹⁰⁴

¹⁰³ Bülent Erutku, “Türkiye’de Fotoğraf Müzesi İçin Ön Çalışma”, Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1998, s.15.

¹⁰⁴ Bkz. <https://www.eastman.org> (Çevrimiçi) 29 Aralık 2017.



(Çevrimiçi: <https://www.eastman.org/history-george-eastman-museum> 12.29.2018)

Resim 16: George Eastman Müzesi'nin 1949'da resmi açılış gününe ait bir fotoğraf.

2.2.1.2. International Museum of Photography

Dünyanın en önemli fotoğraf müzelerinin başında gelen bu müze, 1974' de Cornell Capa tarafından New York'un Rochester şehrinde kurulmuştur. Daguerreotype'ye ait gereçler ve Ay'a gönderilen Daguerre imzalı on binden fazla obje, müzenin fotoğraf koleksiyonları arasında yer almaktadır. Ayrıca iki yüz bine yakın bir fotoğraf koleksiyonuna da sahiptir. Hem sanat hem de bilim müzesi olma özelliğiyle International Museum of Photography, film koleksiyonu bakımından ise dünyada üçüncü sırada gelen büyük koleksiyonlara sahiptir. Müzede günümüze değin yediyüzün üzerinde sergi açılmıştır. Müzenin güncel sergisinde “Özgürlükler İçin” adlı çalışmalarıyla Hank Willis'in Thomas'ın ve Eric Gotthesman'a ait fotoğraflar yer amakatdır.¹⁰⁵

¹⁰⁵ Bkz. <https://www.icp.org> (Çevrimiçi) 12 Nisan 2018.



(Çevrimiçi: <https://ny.curbed.com/2017/10/9/16447040/international-center-photography-essex-crossing> 15.10.2017)

Resim 17: International Center of Photography'nin 2019'da taşınması planan yeni binası.

2.2.1.3. Huis Marseille Fotoğrafçılık Müzesi

Amsterdam'ın ilk fotoğraf müzesi olma özelliğiyle dikkat çeken bu müze, 1999'da on yedinci yüzyıla ait bir kanal evinde kurulmuştur. 14 sergi odası ve yılda 4 kez değişen sergi programıyla Huis Marseille Fotoğrafçılık Müzesi, ayrıca ulusal ve uluslar arası fotoğraflardan oluşan zengin bir koleksiyona sahiptir. Müzenin fotoğraf koleksiyonu, Hollanda, Güney Afrika ve Japonya fotoğrafçılığına ait beş yüzden fazla çağdaş fotoğraf oluşturmaktadır. Günceler sergileri arasında, Helga Paris, Celine van Balen, Easter Kroon ve Julien Greve adlı dört kadın fotoğrafçıya ait fotoğrafların yer aldığı "Futures Past And Present" sergisi yer almaktadır.¹⁰⁶

¹⁰⁶ Bkz. <https://www.huismarseille.nl> (Çevrimiçi) 12 Nisan 2018.



(Çevrimiçi: <https://www.huismarseille.nl/informatie/het-museum/> 12.29.2018

Resim 18: Huis Marseille Fotoğrafçılık Müzesi'nin bulunduğu tarihi bina.

2.2.1.4. Center of Creative Photography

ABD'de bulunan Arizona Üniversitesi'ne ait bu müze, üniversite Rektörü John Schaefer ile Ansel Adams'ın başlatmış olduğu çalışmalarla 1975'de açılmıştır. Müzenin açılış koleksiyonları arasında Ansel Adams, Wynn Bullock, Harry Callahan, Aaron Siskind ve Frederick Sommer gibi beş fotoğrafçıya ait koleksiyonlar bulunmaktaydı. Daha sonra bu koleksiyonların sayısı 270'e ulaşmıştır. Bu koleksiyonlar arasında 20. yüzyıl Kuzey Amerika fotoğrafçılığının tanınmış fotoğrafçılarından, W. Eugene Smith, Lola Alvarez Bravo, Edward Weston ve Garry Winogrand'a ait negatifler, albümler; sekiz milyondan fazla görsel ve işitsel arşiv objeleri yer almıştır. Bugün ise müze 2.200'den fazla fotoğrafçıya ait 90.000'den fazla esere sahiptir. Müzenin güncel sergileri arasında Richard Avedon'a ait 1950-

2000 yılları arasındaki seksen portre ve modern fotoğraflardan oluşan “Relationships” adlı sergi yer almaktadır.¹⁰⁷



(Çevrimiçi: <https://www.10best.com> 20.02.2019)

Resim 19: Center of Creative Photography binasına ait fotoğraf

2.2.1.5. California Museum of Photography

ABD’de California Üniversitesi bünyesinde kurulmuş olan bu müze, oldukça zengin bir fotoğraf koleksiyonuna sahiptir. 1973’de kurulan müze, 2010’da üniversite sanat galerisinin Culver Center ile birleşmesiyle ziyarete açılmıştır. Müzede binden fazla çağdaş fotoğraf sanatçısının fotoğraflarının yanı sıra iki yüz bin negatif fotoğraf arşivi ve yüz bin fotoğraf baskı bulunmaktadır. 1973’de Robert Bingham’ın iki bin adet fotoğraf makinesi bağışıyla, müzenin fotoğraf makinesi koleksiyonuna ait obje sayısı yaklaşık on bine ulaşmıştır. 2019 yılı için 14 güncel sergi düzenlenmiştir. Bu güncel sergilerin başında, Andy Warhol’un “An Instant Sketch” adlı çalışmalarının toplandığı koleksiyona ait fotoğraflar; aralarında Kim Abeles, Ansel Adams, Robert Adams, Yolanda Andrade, Lewis Baltz, Noah Berger, gibi önemli fotoğrafçıların bulunduğu elli dört fotoğrafçının 1950’den günümüze kadar Güney Kaliforniya’daki fotoğrafın radikal değişimini konu edinen “In the Sunshine of Neglect” adlı koleksiyonda yer alan fotoğraflar; 1920-1950 yılları arasındaki I.Dünya Savaşı’nın ardından çıkan II. Dünya Savaşı’nın sonunda

¹⁰⁷ Bkz. <https://ccp.arizona.edu> (Çevrimiçi) 25 Mayıs 2018.

ABD’de sosyal değişimi ortaya koyan “Statum” adlı koleksiyona ait fotoğraflar gelmektedir.¹⁰⁸



(Çevrimiçi: <https://artsblock.ucr.edu> 12.02.2019)

Resim 20: Kaliforniya Fotoğraf Müzesi binası

2.2.1.6. National Museum of Photography, Film and Television

İngiltere’nin Bradford şehrinde kurulmuş bu müzenin fotoğraf koleksiyonunun büyük çoğunluğunu National Science Museum’un kapatılmasıyla elde edilmiş English Kodak Museum ait koleksiyonlar oluşturmaktadır. Müze 1983’de ziyarete açılmıştır. Müzede üç milyondan fazla fotoğrafın bulunduğu iki arşiv; sinama, fotoğraf ve televizyona ait objelerin bulunduğu iki arşiv olmak üzere dört arşiv odası bulunmakatadır. Film ve televizyon koleksiyonları dışında fotoğraf koleksiyonları arasında, dünyanın eski fotoğraf negatiflerinden oluşan yaklaşık altı bin fotoğraf negatifiyle, William Henry Fox Talbot Koleksiyonu; Howard Ricketts tarafından 19. yüzyıl fotoğraflarından oluşan Howard ve Jane Ricketts Koleksiyonu; Julia Margaret Cameron, Oscar Gustave Rejlander, Alfred Stieglitz, Edward Steichen, Atong Demach, Alvin Langdon Coburn gibi fotoğrafçılara ait 20.

¹⁰⁸ Bkz. <https://artsblock.ucr.edu> (Çevrimiçi) 25 Mayıs 2018.

yüzyıl fotoğraflarından oluşan Kraliyet Fotoğraf Topluluğu Koleksiyonu yer almaktadır.¹⁰⁹



(Çevrimiçi: <http://www.picturesofengland.com/England> 12.03.2019)

Resim 21: National Museum of Photography, Film and Television binası

2. 2.1.7. Fotografiska – Stockholm, İsveç

2010’da Stockholm kurulan bu müze, dünya’nın en büyük fotoğraf koleksiyonuna sahip uluslararası düzeyde bir fotoğraf müzesidir. Müze binası 1906-1910 yıllarında inşa edilmiş ve gümrük binası olarak kullanılmış 5.500 metre kare alanda bulunmaktadır. Her yıl 20-25 arasında sergi düzenlenmektedir. Kurulduğu yıldan itibaren takribi olarak 170 sergi düzenlemiştir. Ayrıca müzede fotoğraf kurslarının yanı sıra çeşitli akademik ve kültürel etkinlikler de düzenlenmektedir. Müze içerisinde bulunan kafe, restoran, hediyelik eşya dükkanı ve galeri ziyaretçilerin hizmetine sunulmuş. Güncel sergileri arasında, Jesper Waldersten’in iki yüz elli fotoğrafından oluşan “All Over” sergisi; Alison Jackson’un kraliyet ailesi,

¹⁰⁹ <http://www.girona.cat/sgdap/docs/sgrjy7hharvey%20experiencia%20english.pdf> (Çevrimiçi) 19 Mart 2019.

siyasi ve ünlü kimselerin fotoğraflarından oluşan “Truth is Dead” sergisi; Anja Niemi’nin “In Character” sergisi yer almaktadır.¹¹⁰



(Çevrimiçi: . <https://www.fotografiska.com/nyc> 12.03.2019)

Resim 22: Fotografiska – Stockholm, İsveç müze binası

2.2.1.8. Berlin Museum Of Photography

2004 yılında Almanya’ nın Berlin şehrinde kurulan uluslararası üne sahip bu müze, Helmut Newton Vakfı’ nın desteğiyle vakfa bağlı 2.000 metrekarelik bir alanda yer almaktadır. 19., 20. ve 21. yüzyılların fotoğraf tarihine ait yaklaşık yüz altmış bin fotoğraftan oluşan iki fotoğraf koleksiyonuna sahiptir. Bunlardan elli bin adet fotoğraf, en eski fotoğraf arşivini oluşturmaktadır. Ayrıca müzede yılın değişik zamanlarında kültürel ve sanatsal etkinlikler de düzenlenmektedir. Müzenin güncel sergileri arasında, Saul Leiter, David Lynch ve Helmut Newton’ un moda fotoğrafçılığına ait fotoğraflarından oluşan “Nudes” adlı sergi yer almaktadır.¹¹¹

¹¹⁰ Bkz. <https://www.fotografiska.com/nyc> (Çevrimiçi) 14 Mayıs 2018.

¹¹¹ Bkz. <https://www.smb.museum/museen-und-einrichtungen/museum-fuer-fotografie/home.html> (Çevrimiçi) 21 Mayıs 2018.



(Çevrimiçi: . <https://www.smb.museum/museen-und-einrichtungen/museum-fuer-fotografie/home.html> 15.03.2019

Resim 23: Berlin Museum Of Photography müze binası

2.2.1.9. Reykjavík Museum Of Photography

1981’de İzlanda’da özel bir müze olarak kurulan Reykjavik Fotoğraf Müzesi, 1987’de Reykjavik Belediyesi tarafından satın alınmıştır. 2000 yılına kadar şehir kütüphanesinin de bulunduğu Tryggvagata’daki binasında hizmet vermiş, 2014’de Reykjavik Kent Müzesi’ne dahil olarak varlığını sürdürmüştür. 1860’a kadar uzanan tarihi fotoğrafçılığa ait fotoğrafların yanı sıra çağdaş fotoğrafçılıkla ilgili fotoğrafların da geniş yer aldığı yaklaşık altı milyon fotoğraftan oluşan zengin bir koleksiyona sahiptir. Bu anlamda müzede tarihi ve çağdaş fotoğrafları barındıran sanatsal, sosyal ve kültürel bağlamda her yıl yaklaşık on sergi düzenlemektedir. Müzenin güncel sergileri arasında, Páll Stefánsson'un fotoğraflarından oluşan “Now” adlı sergisi; Catherine Canac-Marquis’in üç aylık bir periyotta katılmış

olduğu İzlanda Arama-Kurtarma Ekibi’ndeki çektiği fotoğraflardan oluşan “Primary Colors” adlı sergisi yer almaktadır.¹¹²



(Çevrimiçi: <https://visitreykjavik.is/reykjavik-museum-photography> 16.03.2019)

Resim 24: Reykjavík Museum Of Photography binası

2.2.1.10. Museum of Photographic Arts

1983 yılında San Diego’da kurulan müze, fotoğrafçılık, film ve videoya ait objelerin sergilenip korunduğu ve toplandığı bağımsız bir kurum olarak hizmet vermeye başlamıştır. Müzenin 9.000 resim koleksiyonun yanı sıra fotoğrafçılık tarihine ait fotoğraflar da sergilenmektedir. Öyle ki müze, 850 fotoğrafçıya ait 7000’den fazla fotoğraftan oluşan bir fotoğraf koleksiyonuna sahiptir. Ayrıca müzenin Edmund L. Ve Nancy Dubois Kütüphanesi’nde fotoğrafçılıkla ilgili 24.000’den fazla fotoğraf koleksiyonu bulunmaktadır. Müzenin güncel sergileri arasında, Bern Schwartz’ın “Talkin With A Friend: Portraits by Bern Schwartz” fotoğraf sergisi yer almaktadır.¹¹³

¹¹² Bkz. <http://borgarsogusafn.is/en/reykjavik-museum-of-photography/exhibitions> (Çevrimiçi) 21 Mayıs 2018.

¹¹³ Bkz. <https://mopa.org/learn> (Çevrimiçi) 11 Mayıs 2018.



(Çevrimiçi: . <https://mopa.org/learn> 17.03.2019)

Resim 25: Museum of Photographic Arts

2.2.1.11. Fotomuseum – Rotterdam, Hollanda

1989 yılında Rotterdam’da kurulan ve ulusal müze olma özelliği taşıyan bu müze, 5.5 milyona yakın tarihi ve çağdaş fotoğrafçılığa ait belge ve fotoğraf koleksiyonuna sahiptir. Ayrıca 19. ve 20. yüzyıl önemli fotoğrafçılarından Ed van der Elsken, Aart Klein ve Cas Oortuys gibi fotoğrafçıların koleksiyonları da müze arşivinde bulunmaktadır. Hem tarihi hem de çağdaş fotoğrafçılığa ait yılda 10 fotoğraf sergi düzenlenmektedir. Müzenin güncel sergileri arasında, Alfredo Jaar’ın “Shadows” adlı resim sergisinin yanı sıra; Amerikalı fotoğrafçı Paul Fusco tarafından çekilmiş ve rekonstrüksiyonunu Rein Jelle Terpstra’nın yaptığı “Robert F. Kennedy Funeral Train – The People’s View” adlı sergi; Bertien van Manen’in “De collectie belicht door Bertien van Manen” adlı sergisi yer almaktadır.¹¹⁴

¹¹⁴ Bkz. <https://www.nederlandsfotomuseum.nl/over-het-museum> (Çevrimiçi) 11 Mayıs 2018.



(Çevrimiçi: <https://www.nederlandsfotomuseum.nl/over-het-museum> 15.03.2019)

Resim 26: Fotomuseum – Rotterdam, Hollanda müze binası

2.2.1.12. Marrakech Museum of Photography and Visual Arts

İngiliz Mimar Sir David Chipperfield'in tasarımıyla, Fas'ın Marakeş şehrinde 2013 yılında açılan altı bin metre kare büyüklüğündeki müze, aralarında Fransız fotoğrafçı Yto Barrada'nın da olduğu ve dokuz Fas kökenli fotoğrafçıya ait fotoğraflarla kalıcı sergi koleksiyonlarını oluşturmuştur. Ayrıca 19. yüzyıla ait lens bazlı zengin sanat ve fotoğraf koleksiyonunun yanı sıra mimari tasarım, foto muhabirliği, moda ve kültür gibi koleksiyonlarını da satın alma yoluyla oluşturmuştur. Yılda ortalama 9 milyon ziyaretçisiyle, Afrika ve Arap dünyasının fotoğraf ve görsel sanat tarihine hizmet veren bu müze, sanatı ve sanatçıyı destekleyen bir merkez kabul edilmekte aynı zamanda, Afrika'nın en büyük müzesi olma özelliğiyle de dikkat çekmektedir. Müzenin güncel sergileri arasında, "Women Of Morocco" adlı, 1869'dan günümüze değin olan çeşitli meslek ve guruptan Faslı kadınların fotoğraflarından oluşan sergi; "Morocco's Photographic Treasures" adlı, 1860'dan 1960 ve 1970 yıllarına ait fotoğraçılığın baskı tekniklerinden oluşan sergi yer almaktadır.¹¹⁵

¹¹⁵ Bkz. <https://universes.art/en/nafas/articles/2013/marrakech-museum-photography> (Çevrimiçi) 11 Mayıs 2018.



(Çevrimiçi: <https://universes.art/nafas/articles/2013/marrakech-biennale> 20.03.2019)

Resim 27: Marrakech Museum of Photography and Visual Arts müze binası

2.2.1.13. Tokyo Photographic Art Museum

Japonya'nın ilk fotoğraf ve video müzesi olma ünvanına sahip bu müze, 1995 yılında açılmıştır. Fotoğraf, fotoğraf ve video malzemesinden oluşan yetmiş beş bin fotoğraf ve video malzemesine sahip bir müze arşivine sahiptir. Özel bir sanat müzesi olma özelliğiyle koleksiyon, sergi, koruma, araştırma ve yayın gibi faaliyetleri yürüterek fotoğraf sanatının ve kültürünün gelişimine destek olma ilkesini benimsemiş uluslararası düzeyde bir müzedir.¹¹⁶



(Çevrimiçi: http://topmuseum.jp/contents/pages/about_business.html 20.03.2019)

Resim 28: Tokyo Photographic Art Museum

¹¹⁶ Bkz. http://topmuseum.jp/contents/pages/about_business.html (Çevrimiçi) 11 Mayıs 2018.

2.3. Türkiye’de Fotoğraf Müzesinin Kurulması İçin Yapılan Çalışmalar Ve Fotoğraf Müzeleri

2.3.1. Türkiye’de Fotoğraf Müzesi Kurulması İçin Yapılan Çalışmalar

Türkiye’de fotoğraf ve fotoğrafçılık alanında çok sayıda akademik çalışmanın olmasına rağmen, müze bağlamında fotoğrafı ele alan çok az çalışma yapılmıştır. Tarafımızca gerçekleştirilen çalışmalarda “Türkiye’de fotoğraf müzesi” kurulması için yapılan iki akademik çalışmaya ulaşılmıştır.

2.3.1.1. Türkiye’de Üniversiteler Kapsamında İlk Fotoğraf Müzesinin Oluşturulması İçin Ön Araştırma

Meral Bayrıl tarafından 1996 yılında yüksek lisans tezi olarak hazırlanmış bu çalışmada, Yıldız Teknik Üniversitesi’nin kurmuş olduğu Fotoğrafçılık Araştırma ve Uygulama Merkezi’nin müze oluşturma hedefi üzerinde değerlendirmelerde bulunulmuştur. Bunun için yasal düzenlemelere göre izlenilmesi gereken yol, yöntem ve usuller ele alınmış; bu doğrultuda Fotoğrafçılık Araştırma ve Uygulama Merkezi’nin mevcut fotoğrafik birikimi, bilimsel yöntemler ve çağdaş müzecilik anlayışı ekseninde değerlendirilerek koruma, belgeleme, sergileme yapabilecek düzeyde yeterli bilgi düzeyine ve uzman kadroya sahip olduğu sonucuna varılmıştır.¹¹⁷

2.3.1.2. Türkiye’de Fotoğraf Müzesi İçin Ön Çalışma

Bülent Erutku tarafından 1998 yılında yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışmada, fotoğrafın dünyadaki tarihsel seyri ve Türkiye’deki gelişimi ele alınarak taşıdığı kültürel değerine dikkatle, fotoğrafın müze çatısı altında toplanmasının, saklanması, korunmasının bakımının ve onarımının bilimsel yollarla yapılmasının gerekliliği; batı ülkelerinin fotoğraf ve fotoğraf tekniği üzerine yapmış oldukları

¹¹⁷ Bkz. Meral Bayrıl, **a.g.e.**, 1996.

alışmalara dikkatle, Türkiye'nin de bu yapılan çalışmaları takip ederek taşıdığı kültürel ve tarihi değerler açısından fotoğrafın saklama, korunma, sergileme ve sunum tekniklerini ne çıkaran fotoğraf müzelerinin kurulması fikri ortaya konulmuştur.¹¹⁸

2.4. Türkiye'de Fotoğraf Müzeleri

Türkiye'de 2000'li yıllardan sonra fotoğraf için müzenin gerekliliği fikri, fotoğraf müzelerinin kurulmasına zemin oluşturmuştur. Bu bağlamda fotoğraf müzeleri oluşturma düşüncesinin yaygınlık kazandığı, ancak yapılan çalışmaların istenilen düzeye ulaşmamış olduğu gözlemlenmektedir. Türkiye'de galeriler dışında fotoğrafın sergilendiği çok az sayıda fotoğraf müzesi vardır.

2.4.1. Balıkesir Ulusal Fotoğraf Müzesi

1996 yılında bir fikir olarak ortaya çıkan ve 2002'de Balıkesir İl zel İdaresi mülkiyetindeki 200 metre kare kapalı ve 150 metre kare açık tarihi bir taş binanın Balıkesir Sanat Fotoğrafçıları Derneği'ne tahsis edilmesiyle, 19 Mayıs 2006 yılında BASAF'ın da desteğiyle hizmete giren Türkiye'nin ilk ulusal fotoğraf müzesi ünvanına sahip olan bu müze, Balıkesir'de açılmıştır. Dünyanın çeşitli ülkelerindeki fotoğraf müzeleri örnekleri, müzenin kurulmasına model oluşturmıştır. Yaklaşık 350 metre karelik alana sahip müze, Türk fotoğraf tarihini ve kültürünü yansıtan fotoğraf, fotoğraf makinaları, fotoğraf malzemeleri gibi zengin koleksiyonlarıyla; modern sunum ve sergileme teknikleriyle hizmet vermektedir. Müze; iki sergi salonu, fotoğraf gereçleri, karanlık oda buluntularının sergilendiği salon ve fotoğrafçılık açısından tarihi değere sahip fotoğraf makinelerinin sergilendiği salondan oluşmaktadır. Türkiye'de ilk Müslüman fotoğraf stüdyosu olan Foto Resna'ya ait kartpostallar da müzede bulunmaktadır. Ayrıca, müzenin fotoğraf kitaplığı ziyaretçilerin ve araştırmacıların istifadesine sunulmuştur. Müze; fotoğraf makineleri koleksiyonu, film ve projeksiyon cihazları koleksiyonu, yardımcı teknik melzemeler koleksiyonu, karanlık oda malzemeleri koleksiyonu, fotoğraf koleksiyonu olmak

¹¹⁸ Erutku, a.g.e., 1998.

üzere beş koleksiyona sahiptir. Müzenin tüm koleksiyonları bağış yoluyla oluşturulmuştur. Müzenin güncel sergileri arasında, Balıkesirli fotoğraf sanatçısı Ahmet Esmer'in 27 Mart Dünya Tiyatrolar Günü münasebetiyle düzenlemiş olduğu "Nostaljik Sanatçı Portreleri Fotoğraf Sergisi" 29 Mart 2019 tarihinde açılmıştır.¹¹⁹



(Çevrimiçi: <https://www.karesi.bel.tr/statik/muzeler> 18.03.2019)

Resim 29: Balıkesir Ulusal Fotoğraf Müzesi tarihi binası

2.4.2. İstanbul Fotoğraf Müzesi

İstanbul Fotoğraf Müzesi, "Türkiye'den Bir Örnekleme" başlığı altında çalışmamızın üçüncü bölümünde ele alınacaktır.

¹¹⁹ Bkz. <https://www.fotografmuzesi.org> (Çevrimiçi) 1 Ocak 2018.



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/> 18.02. 2018)

Resim 30: İstanbul Fotoğraf Müzesi

2.4.3. Odunpazarı Belediyesi Osman Yaşar Tanaçan Fotoğraf Müzesi

Fotoğraf sanatçısı Osman Yaşar Tanaçan'ın adını taşıyan bu müze, 10 Haziran 2017 tarihinde Eskişehir'e bağlı Odunpazarı ilçesinde bulunan Osmanlı döneminde Kurşunlu Külliyesi'nin bir parçası olarak kullanılan dört oda ve bir holden oluşan tarihi binada Odunpazarı Belediyesi'nin desteğiyle ziyarete açılmıştır. Fotoğrafçının müzeye bağışladığı fotoğraf, fotoğraf makinesi, kamera, analog, kompakt, kitap, dergi gibi 372 adet koleksiyon objesi kronolojik bir sıralamaya göre müzede sergilenmektedir. Müze dört salondan oluşmaktadır. Birinci salon kütüphane, arşiv ve atölye odası; ikinci salon fotoğraf makinelerinin sergi odası; üçüncü salon kronolojik sıraya göre fotoğraf makinelerinin sergi odası; karanlık odanın da bulunduğu dördüncü salon ise ziyaretçiler için bir dekor odası olarak düzenlenmiştir. Müze, fotoğraf ve fotoğrafçılık üzerine araştırma yapan amatör ve profesyonel herkesin kütüphanesinden istifade edebileceği, sergiler açabileceği ve

fotoğraf etkinlikleri düzenleyebileceği bir fotoğraf merkezi olma hedefindedir. Müzenin güncel sergileri bulunmamaktadır.¹²⁰



(Çevrimiçi: <http://www.odunpazari.bel.tr> 18.03.2019)

Resim 31: Odunpazarı Belediyesi Osman Yaşar Tanaçan Fotoğraf Müzesi

2.4.4. Malatya Büyükşehir Belediyesi Fotoğraf Makineleri Müzesi

Malatya Büyükşehir Belediyesi'nin desteğiyle 30 Eylül 2017 tarihinde kurulan müze, Malatya Sanat Sokağı'ndaki iki katlı ahşap bir binada hizmete açılmıştır. Bin sekiz yüz doksan fotoğraf makinesiyle Türkiye'nin sayısal olarak en büyük fotoğraf makinesi koleksiyonuna sahip müzesidir. Malatyalı koleksiyoner Baki Tamer Selçuk, 29 yıldır biriktirdiği 1876 - 2010 yılları arasında üretilmiş fotoğraf makinelerine ait zengin koleksiyonunu, müzeye bağışlayarak müzenin kurulmasına doğrudan katkı sağlamıştır. Ayrıca müze içerisinde 1960 yıllarına ait bir sinema salonu da ziyarete açılmıştır. Müzenin fotoğraf makineleri koleksiyonu dışında, üç bin altıyüz fotoğraf makinesi aksesurlarından oluşan bir koleksiyonu, ayrıca bir bölümü bağış yoluyla elde edilmiş aralarında Baki Tamer Selçuk'a ait fotoğraflarında bulunduğu fotoğraf koleksiyonu vardır. 2019 yılı güncel sergileri

¹²⁰ Bkz. http://www.odunpazari.bel.tr/haber-510-odunpazarina_bir_muze_daha (Çevrimiçi) 1 Ocak 2018.

arasında, Kent Konseyi bünyesindeki fotoğraf kursiyelerine ait şehir fotoğrafları yer almaktadır.¹²¹



(Çevrimiçi: <http://malatyahaber.com/haber/bin-890-fotograf-makinesinin-yeraldigi-muze/> 19.03.2019)

Resim 32: Malatya Büyükşehir Belediyesi Fotoğraf Makineleri Müzesi

2.4.5. Nilüfer Belediyesi Mysia Fotoğraf Müzesi

Bursa Fotoğraf Sanatçıları Derneği çalışmaları ve Nilüfer Belediyesi'nin desteğiyle Gümüştepe'nin Misi mahallesinde 7 Ekim 2017'de açılan bu müze, Bursa'nın ilk Türkiye'nin ise üçüncü fotoğraf müzesi olma ünvanına sahiptir. Müze sahip olduğu fotoğraf tarihine ait görsel ve dijital objeler sergileriyle ve zengin kütüphane ve fotoğraf arşiviyle fotoğraf araştırmalarına katkı sunan bir fotoğraf merkezi olma özelliği taşımaktadır. Müzedeki tarihsel ve kültürel değerleri bakımından fotoğraf ve fotoğrafçılıkla ilgili objeler, sadece Türkiye ile sınırlı

¹²¹ Bkz. <http://malatyagelisiyor.com.tr/proje/3/161/fotograf-makinalari-muzesi.aspx> (Çevrimiçi) 1 Ocak 2018.

olmamakla birlikte Almanya, İsviçre, Kanada ve Amerika gibi pek çok ülkeden de nesneler barındırmaktadır. Müzenin güncel sergileri arasında, 19. yüzyılın önemli portre fotoğrafçısı Felix Nadar'ın çektiği aralarında Victor Hugo, Jules Verne, Verdi, Rossini, Manet, Emile Zola, gibi ünlü isimlerin Paris Jeu de Paume Müzesi'ne ait 41 adet portre fotoğraftan oluşan aynı zaman da küratörlüğünü Engin Özendes'in yaptığı "Nadar'ın Büyük Portreleri" adlı sergi, Nilüfer Belediyesi ve İstanbul Fransız Kültür Merkezi işbirliğinde, 2018'in Mart ayında düzenlenmiştir.¹²²



(Çevrimiçi: <https://www.karar.com/bursa/mysia-fotograf> 21.03.2019)

Resim 33: Nilüfer Belediyesi Mysia Fotoğraf Müzesi binası

Yukarıda bahsi geçen fotoğraf müzelerinin dışında; iki ayrı müzinin de adının zikredilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

2.4.6. Türkiye Sanal Fotoğraf Müzesi

15 Ocak 2009 yılında fotoğraf sanatçısı Mahmut Özturan öncülüğünde yürütülen projede ellinin üzerinde fotoğraf sanatçısının vermiş olduğu destekle

¹²² Bkz. http://www.nilufer.bel.tr/niluferbelediyesi-380-mysia_fotograf_muzesi (Çevrimiçi) 1 Ocak 2018.

kurulan Türkiye'nin ilk sanal fotoğraf müzesidir. Müzenin; siyah-beyaz fotoğraflar, renkli fotoğraflar ve Atatürk fotoğraflarından oluşan üç galerisi mevcuttur. Müzenin 2018-2019 yılları arasında, Erdal Türkoğlu'nun "Düşlerin Dansı", "Foto- Organik Çağrışımlar" adlı sergi; İlke Coşkun'er'in "Kimiz?" adlı sergi fotoğrafları bulunmaktadır.¹²³



(Çevrimiçi: <http://sanalfotografmuzesi.com> 18.03.2019)

Resim 34: Türkiye Sanal Fotoğraf Müzesi logosu

2.4.7. Ara Güler Müzesi

Türkiye'nin önde gelen fotoğrafçılarından Ara Güler'in fotoğraf arşivleri ve fotoğrafik malzemelerin sergilendiği aynı zamanda fotoğrafçının da adını taşıyan bu müze, Doğuş Gurubu'nun vermiş olduğu destekle, sanatçıya ait "Islık Çalan Adam" adlı ilk sergiyle 16 Ağustos 2018'de İstanbul'da Bomontiada açılmıştır. Müze, Türkiye'nin uluslararası nitelikte ilk fotoğraf müzesi olma özelliğiyle dikkat çekmektedir. Film gösterimleri, panel gibi etkinliklerin yanı sıra fotoğraf

¹²³ Bkz. <http://sanalfotografmuzesi.com> (Çevrimiçi) 1 Ocak 2019.

araştırmalarına da destek sunan bir fotoğraf merkezi halini almıştır. Müze ziyaretçiler tarafından ücretsiz ziyaret edilmektedir.¹²⁴



(Çevrimiçi: http://www.samdan.com.tr/davetler/2018/08/31_18.03.2019)

Resim 35: Ara Güler Müzesi açılış töreni

Çalışmamızın bu bölümünde; Dünya’da ve Türkiye’de müzeciliğın gelişimi incelenmiş olup Dünya’dan ve Türkiye’den fotoğraf müzeleri örnekleri üzerinde durulmuştur.

¹²⁴ Bkz. http://www.mimarizm.com/etkinlikler/sergiler/ara-guler-muzesi-acilis-sergisi-islik-calan-adam_129396 (Çevrimiçi) 1 Ocak 2019.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İSTANBUL FOTOĞRAF MÜZESİ

3.1. İstanbul Fotoğraf Müzesi

İstanbul, hem Cumhuriyet öncesi hem de Cumhuriyet sonrası önemli bir kültür merkezi olması münasebetiyle, burada çeşitli müzeler kurulmuştur.¹²⁵

1839'da icadının ardından fotoğraf, dünyada hızlı bir gelişim göstermiş ve kısa zaman içinde ülkemize gelişiyile de nüfuslu bir etkiye sahip olmuştur. Bu anlamda, Türkiye'nin tarihsel, kültürel ve sanatsal pek çok alanından beslenen zengin bir fotoğraf koleksiyonu belleğine sahip olduğumuzu söylemek mümkündür.

Bir milletin kültür ulusuna ait olan müzeler, o milletin sanatının gelişmesine katkı sağlayan, sanat yapıtlarını koruyan ve sergileyen kurumlar olması münasebetiyle, tarihe ve kültüre belge niteliği kazandıran fotoğraflar da fotoğraf müzelerinde korunup sergilenerek aynı amaca hizmet etmesi gerekmektedir. *"Müzeler halkın malıdır"*¹²⁶, anlayışıyla müze çatısı altına giren fotoğraf, geniş kitlelere ulaşmaktadır.

Tarihimize ve kültürümüze kaynaklık etmesi bakımından belge niteliği taşıyan pek çok fotoğraf Abdülhamid dönemine aittir. Türkler'in çoğunlukta olduğu bölgelere kaynaklık eden 1819 fotoğraf, 51 albüm 1893'de bizzat Sultan Abdülhamid tarafından "Amerikan Ulusal Kütüphanesi"ne bağışlanmıştır.¹²⁷

Yıldız koleksiyonu olarak da bilinen "Abdülhamid Koleksiyonu" Osmanlı Devleti'nin ictimai, iktisadi, siyasi, askeri hayatını ortaya koyan bir belge niteliği taşımaktadır. Cumhuriyet rejimine geçildikten sonra, bu tarihi değere sahip

¹²⁵ Geniş bilgi için bkz. Tülay Ergin, *İstanbul Müzeleri*, İstanbul, İstek Vakfı Yayınları, 1993.

¹²⁶ Oğuz Demiralp, "Müze Üzerine Garip Düşünceler, Sanat Dünyamız", İstanbul, Yapı Kredi Yayınları. say.53, 1993, s.35-36.

¹²⁷ Muhammed Isa Waley, "Image Of The Ottoman Empire: The Photography Albums Presented By Sultan AbdülHamid II", s.111-127, <http://www.bl.uk/ebj/1991/articles/pdf/article9.pdf> (Çevrimiçi) 9 Şubat 2019.

koleksiyon Yıldız Sarayı'ndan İstanbul Üniversitesi kütüphanesine nakledilmiştir. Bu koleksiyonda 35.000 fotoğraf vardır. Bu koleksiyonun bir kopyası da daha sonra “İslam, Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (IRCICA)’ne verilmiştir.”¹²⁸

Bu gelişmelere bağlı olarak, 19.yüzyıl Osmanlı Devleti’nde fotoğrafa yoğun ilginin olduğu, ancak Cumhuriyet’den sonra fotoğrafın korunması yönünde adımların atıldığını söylemek mümkündür.

Türkiye’de Alman Arkeoloji Enstitüsü, İstanbul Arkeoloji Müzesi, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi, IRCICA gibi çeşitli kuruluşlara ait fotoğraf koleksiyonları olduğu gibi kişisel koleksiyonları olan fotoğrafçılar arasında; Gültekin Çizgen, Engin Çizgen, Çelik Gülersoy, Seyit Ali Ak, Burçak Evren, H. Kemal Çağın, Sertaç Kayserilioğlu gibi isimler de vardır.

Sanat yapıtlarını toplamak sergilemek ve korumakla görevli kurumlar olarak müzelerin bu vizyon çerçevesinde fotoğrafları da “fotoğraf müzeleri” çatısında bir araya getirmesi gerekmektedir. Türkiye’de fotoğraf müzelerinin gerekliliği hususunda bazı görüşler ileri sürülmüştür:

“Fotoğraf çağın sanatıdır. Gelişmiş, gelişmemiş ayrı ayrı rejim ve felsefelerin ülkeleri, bu sanatın büyüsunü, tanıtma ve kültür birikimine katkısını anlamış, fotoğrafın dökümantasyon ve anlatım yönünden sonuna kadar yaralanmak için, pek çok önlemleri gündemlerine getirmişlerdir. Ulusal bir fotoğraf kavramının gelişmesini sağlayan en önemli kavramlardan biri de müzedir...”¹²⁹

“Ülkemizde fotoğraf tarihi yeterince araştırılmamıştır. Araç, gereç, yayın, fotoğraf gibi malzemeler sınırlı sayıda ve dağınık ellersedir. Gelişmiş ülkelerle önemli farklarımızdan birini oluşturan müze, arşiv, enstitü gibi kurumların eksikliği birikimlerin oluşmasını ve yeterli düzeyde araştırmalar yapılmasını engellemiştir. Bu tür çalışmalar olmayınca uzman yetişmesi olanaksızdır. Gerçekte bu tür birikimler

¹²⁸ Geniş bilgi için bkz. Yaz.y., **1839-1989 Fotoğraf Özel Eki**, İstanbul, Hürriyet Yayınevi, 1989.

¹²⁹ Gültekin Çizgen, “**Türk Fotoğraf Müzesi ve Ulusal Fotoğraf Vakfı**”, Yeni Fotoğraf Vakfı, Yeni Fotoğraf Dergisi: Say: 30, 1962.

fotoğraf tarihinden önce toplumun sosyal ve kültürel tarihinin, teknoloji ve sanatın gelişmesini gözler önüne serer. Bu birikimlerden araştırmacıların çıkaracağı pek çok bilgi vardır...”¹³⁰

Fotoğraf müzesinin kurulmasının gerekliliği ve İstanbul’da bir fotoğraf müzesi açılması yönünde Gültekin Çizgen’de şunları ifade eder:

“...ülkemizde sanatsal fotoğrafın kurumsal eksikliği çoktur. Balıkesir Emirtan kitaplığı örneği dışında İstanbul Ankara İzmir gibi büyük kentlerde çeşitli girişimlere rağmen henüz bir çağdaş bağımsız bir fotoğraf müzesi kurulamamıştır öncü olmasına saygı duymakla beraber Balıkesirin bir metropol şehir olmadığı unutulmamalıdır. İstanbul Modern Güzel Sanatlar Müzesi’nin bu bağlamda fotoğraf galerisiyle toplanan bağışlarla mütevazı koleksiyonu vardır. Yetmiş milyonluk Türkiye’nin onbeş milyonluk kültür başkenti İstanbul’un günümüze kadar fotoğraflarla farklı bağımsız bir yapıya kavuşması gerekir çünkü fotoğraf müzeleri büyük metropollerin tümünde var olan bir kültür yapısıdır. Fotoğraf sanatçısı çalışmalarına anlam yükleyerek biçimleri konuşturup ona “fotoğrafça “ yazan kişidir, fotoğraf eleştirisi eserin devasını alıp özüne varmaktır. Ancak eleştirinin gelişmesiyle canlı sağlıklı bir ortama kavuşur.”¹³¹

Ayrıca ülkemizde fotoğraf müzelerinin kurulması yönünde biri Meral Bayır tarafından 1996’da “Türkiye’de Üniversiteler Kapsamında İlk Fotoğraf Müzesinin Oluşturulması İçin Ön Çalışma”; diğeri Bülent Erutku tarafından 1998’de “Türkiye’de Fotoğraf Müzesi İçin Ön Çalışma” başlıklı iki tane yüksek lisans tezi yapılmıştır.¹³²

Sanatsal bir yöntemin ürünü olan fotoğraf, mesleki ve amatör olarak icra edilen fotoğraf anlayışından ziyade, kendine has bir anlatım diline sahiptir. Bu yönüyle değerlendirildiğinde, tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de özel bir yer

¹³⁰ Mehmet Bayhan, “ Fotoğrafımızın Sorunları”, **AFSAD 4. Fotoğraf Sempozyumu Bildirileri**, Ankara, Afsad Yay., 1992, s.132-139.

¹³¹ Gültekin Çizgen, Fotoğraf Düşünüyorum Gözlerim Açık (Fotoğraf ve Sanat Üzerine Yazılar), s.45

¹³² Bkz. Meral Bayır, **a.g.e.**, 1996; Erutku, **a.g.e.**, 1998.

edinmiştir. Sanatsal açıdan fotoğrafın devamı için koleksiyon oluşturma ve sergilemenin öneminden hareketle fotoğraf müzelerinin gerekliliği düşüncesi ortaya çıkmıştır. Zira Rönesasla başlayan Batı kültürlerindeki sanatsal eserlerin koleksiyonculuğu müzecilik fikrini ortaya çıkarmış ve Sanayi Devrimi'nden sonra ise II. Dünya Savaşı'yla bu anlamda hızlı gelişmeler yaşanmıştır. 19. Yüzyılın önemli icadları arasında sayılan fotoğraf da gelişen teknik özelliklerine bağlı birikimiyle Kodak, Ağfa gibi öncü fotoğraf şirketlerinin desteğiyle müzecilik hareketi içerisine girmiştir. Bugün dünyanın pek çok yerinde çok sayıda fotoğraf müzeleri örneklerine rastlamak mümkündür. Ancak ülkemizde çok değerli fotoğraf sanatçıları ve geniş fotoğraf koleksiyonları olmasına rağmen, fotoğraf müzeleri sayıca az kalmaktadır. Bu anlamda İstanbul Fotoğraf Müzesi'nin Türkiye'nin en önemli metropol şehirlerinden biri olan İstanbul'da açılmış olması, önemli bir misyonu da yerine getirmektedir.¹³³

3.1.1. İstanbul Fotoğraf Müzesi'nin Kuruluşu

2010 yılı “Dünya Kültür Başkenti İstanbul” projesi kapsamında Fatih Belediyesi ve Fotoğraf Dostları Derneği işbirliğinde 19 Kasım 2011’de İstanbul’un ilk fotoğraf müzesi açılmıştır. İstanbul’un tarihi silüetinde özel bir yere sahip olan Ortaçağ zamanından kalma meydanın çevresindeki Mimar Sinan’ın anıtsal camileri ve sivil mimarının zengin örnekleriyle, Bizans ve Osmanlı dönemlerinde sarayların ve seçkin yerleşimlerin yer aldığı Sultanahmet yakınındaki kadirga semtinde bulunan müze; Fatih Belediyesi’nin Kadirga Kültür Merkezi binasında tahsis etmiş olduğu bin metrekarelik alana sahiptir. Müzede dört adet 60 metrekare ve bir adet 260 metrekare alana sahip galeri mevcuttur. Bu galerilerde 118 metre ışık yolu ve 120 adet profesyonel sergi aydınlatması kullanılmıştır.

Kuruluş modeli olarak, fotoğraf sanatçısı Gültekin Çizgen’in öncülüğünde cam sanatına kültür çevresinin ilgisini kazandırmak için 2007’de kurulan “Eskişehir Sanatsal Cam Müzesi”ni örnek alan İstanbul Fotoğraf Müzesi, İstanbul başta olmak

¹³³ Gültekin Çizgen, Fotoğraf Düşünüyorum Gözlerim Açık (Fotoğraf ve Sanat Üzerine Yazılar), s.150; 187.

üzere Türkiye’de ki fotoğraf çevrelerine destek veren bir fotoğraf merkezi halini almıştır.¹³⁴

3.1.2. İstanbul Fotoğraf Müzesi’nin Fiziksel Özellikleri

3.1.2.1. Müze Binası

Müze; toplumun eğitim, öğretim kültür, sanat eğlenme ve dinlenme gibi etkinliklerine hizmet amacıyla oluşturulan özel mekânlardır. İstanbul Fotoğraf Müzesi’nin de Bu anlamda İstanbul Fotoğraf Müzesi’nin şehrin en tarihi semtlerinden biri olan Kadırga’da açılmış olması, yerli ve yabancı ziyaretçilerin ilgilerini müzeye çekme yönünde önemli bir etken olduğunu söylemek mümkündür. Müze binası, çevresi kadırga parkıyla kuşatılmış, daha önceleri ise sağlık müdürlüğü olarak hizmet veren 1000 metre karelik bir alana kuruludur. Ayrıca yapı, bir fotoğraf müzesi için azami şartlara sahiptir.



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/ziyaret.html> 14.11.2018)

Resim 36: İstanbul Fotoğraf Müzesi binası

¹³⁴ Gültekin Çizgen, Fotoğraf Düşünüyorum Gözlerim Açık (Fotoğraf ve Sanat Üzerine Yazılar), s.105.

3. 1. 2. 2. İstanbul Fotoğraf Müzesi'nin Bölümleri

3.1.2.2.1. Yönetim Bölümü

Müze yönetim kurulu ve müze görevlilerinin de aralarında bulunduğu bu bölüm; Fotoğraf Dostları Derneği'nden fotoğraf sanatçısı Gültekin Çizgen başkanlığında, fotoğraf sanatçıları İbrahim Göksungur, Murat Gür, Selim Seval, Serhat Gökçaylar, Ayhan Erolgil'den oluşan altı kişilik bir organizasyondan oluşmaktadır. Müze kordinatörlüğü, Fatih Belediyesi adına Bilal Konuksever tarafından yürütülmektedir.

3.1.2.2.2. Sergileme Bölümü

Daimi ve geçici sergilerin düzenlendiği bölümdür. Aydınlatma¹³⁵ bu bölüm içerisinde büyük bir önem taşımaktadır. Aydınlatmada genellikle çekilebilir ayarlanabilir ve küre eklentileri olan 0-35 dereceye kadar açıda spot lambalar kullanılmaktadır. Tavandan gelen ışık kaynaklarının spot açısı 50 dereceden büyük olmayacak şekilde ayarlanmıştır. Sergi vitrinlerinde ışığı yansıtmayan cam kullanılmakta ve bunun içinde aydınlatmada renk sıcaklığı düşük soğuk ışık kaynakları kullanılmaktadır.

3.1.2.2.3. Teknik Bölüm

Müzedeki fotoğrafların bakım ve onarımı gibi işlerin yanı sıra sergileme öncesi baskı işlerinden de sorumlu olan bu bölüm, Uğur Varlı ve ekibinden oluşmaktadır. Müze binası dışındaki bölüm, 2011'den beri müzenin teknik hizmetini sağlamaktadır.

3.1.2.2.4. Arşiv

Fotoğraf koleksiyonlarının sergi öncesi korunduğu bölümdür. Genel saklama ve koruma koşulları çerçevesinde değerlendirildiğinde arşiv bölümü, minimum 15-20

¹³⁵ Sergiler ve aydınlatma hakkında bkz. **Müzelerin Teşkilâtlanması Pratik Öğütler**, ICOM Türkiye Millî Komitesi Yayınları, say.2, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1963, s.129-134.

santigrat derecede sabit bir sıcaklık ve nem düzeyindedir. Ayrıca su tesisatından uzaktır. Arşiv içerisinde bakteri ve zararlı maddelere karşı periyodik olarak temizliği sağlanmaktadır. Sergi galerilerinde ve müzenin çeşitli yerlerinde olduğu gibi arşiv bölümünde de havayı düzenlemek amacıyla yeşil yapraklı bitkiler yetiştirilmektedir.

3.1.2.2.5. Ziyaretçi Bölümü

Ziyaretçiler için özel olarak ayrılan bir bölüm olmamakla birlikte, araştırma yapacaklar için oluşturulan fotoğraf yayınlarına ait kütüphane, müze binası içerisinde yer almaktadır.

3.1.2.2.6. Kültür ve Eğitim Bölümü

Müzeler, bireyin dolaysız öğrenmesine katkı sağlayan kalıcı öğrenme modelleri sunmaktadır.¹³⁶ Bu anlamda İstanbul Fotoğraf Müzesi, fotoğrafın görsel gücüyle dolaysız öğrenmenin gerçekleştirilebileceği uygulamalar ortaya koymaktadır.

Yılın periyodik zamanlarında fotoğrafla ilgili düzenlenen konferans, seminer v.b. programlar için müze binası içerisinde ayrıca bir bölüm bulunmamakla birlikte, bu tarz etkinlikler sergileme bölümü olan sergi odalarında gerçekleştirilmektedir.

3.1.2.2.7. Depo Odaları

Yönetim bölümüne bağlı bulunan demirbaş malzemeler ve kırtasiye gereçlerinin bulunduğu depo odası, fotoğrafların korunduğu 5 sergi depo odası; temizlik malzemelerinin bulunduğu bir depo bölümüyle toplamda 7 depo odası bulunmaktadır.

¹³⁶ Müze ve eğitim ilişkisi için bkz. Berna Okan, “Günümüz Müzecilik Anlayışındaki Yaklaşımlar ve Müze Oluşumunu Etkileyen Unsurlar”, Düzce Üniversitesi Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Yay., C.3, say.4, 2018, s.221-222.

3.1.2.2.8. Güvenlik

Hırsızlık, yangın, v.b. durumlara karşı müze binasının güvenliği, alarm ve kamera gibi teknolojik sistemlerince sağlanmakta olup ayrıca bina içerisinde güvenlik hizmeti verecek bir iş gücüne ihtiyaç duyulmamaktadır.¹³⁷

3.1.3. İstanbul Fotoğraf Müzesi’nde Yönetim

Müze yönetim yapılanması ve organizasyon ekibi sıralaması:

Yönetim Kurulu; fotoğraf sanatçısı Gütekin Çizgen’in başkanlığında, fotoğraf sanatçıları İbrahim Göksungur, Murat Gür, Selim Seval, Serhat Gökçaylar, Ayhan Erolgil’den oluşmaktadır.

Kordinatör; Bilal Konuksever

Asistanlar; Asil Abboushi, Adil Koçali, Sevdâ Kasapoğlu

Küratör; Cengiz Kahraman

Çağdaş Sanat Küratörü; Coşar Kulaksız

Web Tasarım; Serim Abboushi¹³⁸

3.1.3.1. İdari

Müzenin idari yapısı; Fatih Belediyesi Kültür Müdürlüğü ve Fotoğraf Dostları Derneği’ne bağlı üyelerden oluşmaktadır.

3.1.3.2. Araştırma ve Geliştirme Ekibi

Fotoğraf koleksiyonlarının geliştirilmesi ve yayınların takibi için idari yapıda bulunun üyelerden oluşan özel bir ekiptir.

¹³⁷ Geniş bilgi için bkz. Nuri Özer Erbay, “Müzelerde İş güvenliği Çalışmalarının Önemi”, İstanbul, SAYED, Eleştiri Dergisi, say.2, 2009.

¹³⁸ <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/muze-yonetim.html> (Çevrimiçi) 19 Ocak 2017.

3.1.3.3. Halkla İlişkiler

Müze ile halk arasındaki iletişimin sağlanmasında müze kordinatörünün görev ve sorumluluğunda yürütülen çalışmalara yönelik bu bölümde; ziyaretçilerin ihtiyaçlarına yönelik basın yayın organlarıyla diyalog, açılış, kutlama yıldönümü anma gibi tanıtım ve sosyal aktivitelerin organizasyonu sağlanmaktadır.

3.1.3.4. Eğitim Bölümü

Müze kordinatörünün görev ve sorumluluğu dahilindeki bu bölümde, müzedeki fotoğraflar ve diğer fotoğraf malzemeleri hakkında ziyaretçilere bilgilendirme sağlanmaktadır.

3.1.3.5. Koleksiyon Bölümü

Envanterlerin oluşturulması, meteryaların sınıflandırılması ve katologlanması gibi çalışmaların müze kordinatör tarafından yapıldığı bölümdür.

3.1.3.6. Sergileme Bölümü

Sabit ve geçici sergilerin hazırlanmasında çalışan ekipten oluşan bölümdür. Üç aylık peryotlarda değişen fotoğraf sergileri, yönetim kurulunun kararına bağlı olarak müze küratörü tarafından düzenlenmekte ve müze kordinatörünce organize edilmektedir. Sergi için baskı merkezinde hazırlanan fotoğraflar sergiden sorumlu görevliler tarafından galerilere asılmaktadır.

3.1.3.7. Küratör

Müzenin sergi çalışmalarının yönetiminden ve galeri, arşiv, kütüphane ve koleksiyonların düzenlenmesinden sorumlu kişi olarak görev yapmaktadır.

3.1.4. İstanbul Fotoğraf Müzesi'nin Hukuksal Varlığı

Kuruluşuna göre müzeler “gerçek” ve “tüzel” kişilik göstermekle birlikte devlet bünyesinde; özel, vakıf, dernek olarak ya da özel kuruluşların bünyesinde

bulunmaktadır. Buna göre İstanbul Fotoğraf Müzesi, Fatih Belediyesi bünyesine bağlı kurulan tüzel bir müzedir. Belediyenin kültür sanat çatısı altında hizmet veren ve ülkenin en fazla turist çeken şehri İstanbul'da tarihi ve kültürel bir hizmeti yerine getiren bu müze, yerel yönetime bağlı olarak kurulan ilk fotoğraf müzesi olması itibarıyla, ülke geneline de örnek oluşturabilecek niteliktedir.

3.1.5. İstanbul Fotoğraf Müzesi'nin Misyonu

- Fotoğraf sanatımızı desteklemek ve dünyadaki yerini almasına katkıda bulunmak
- Her yaş ve kesimden yetenekli fotoğrafçıya görünürlük sağlarken fotoğraf izleyicisini yeni ve taze bakışlarla tanıştırmak
- Farklı bakışlarıyla fark yaratan kişileri izleyiciyle buluşturarak, fotoğraf izleyicisine yepyeni hikâyeler sunmak ve fotoğraf sanatına ilgiyi artırmak
- Belgesel ve proje fotoğrafçılığını destekleyerek, fotoğraf sanatıyla farkındalık yaratmaya teşvik etmek
- Fotoğraf sanatımızın görsel belleğini oluşturacak fotoğraf ve fotoğrafçıları bir araya getirmek
- Fotoğrafımıza yeni ve basılı bir arşiv kazandırmak¹³⁹

3.1.6. İstanbul Fotoğraf Müzesi'nin Amacı

Tüm müzeler, kültürel gelişmelere katkı sağlamak için belli amaçlar doğrultusunda faaliyet göstermektedir. Bu bağlamda İstanbul Fotoğraf Müzesi'ni; koleksiyon oluşturma, koruma-bakım-onarım, belgeleme, sergileme ve eğitim olmak üzere beş alt başlıkta incelemek mümkündür.

3.1.6.1. Koleksiyon Oluşturma

İstanbul Fotoğraf Müzesi'nde oluşturulan koleksiyonlardaki eserlerin birçoğu, müze yönetiminin kararıyla toplum tarafından kabul görecektir.

¹³⁹ İstanbul Fotoğraf Müzesinin misyonu için bkz. <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/muze-misyon.html> (çevrimiçi) 10 Ocak 2019

oluşmaktadır. Bu eserler, genellikle bağış yoluyla müzeye kazandırılmaktadır. Bu yolla, Banu Vargı Tümay ve Çetin Nuhoglu Koleksiyonları gibi daha çok Cumhuriyet Dönemi fotoğrafçılarına ait fotoğraflarla, müzeye kazandırılan eser sayısı 1000'e ulaşmıştır. Bağışta bulunan kişilerin isimleri, koleksiyonlarına ya da fotoğraf gereçlerine etiketlenmekte ayrıca koleksiyonun sergilendiği galeriye bağışçısının adı verilmektedir. Müzenin satın alma yoluyla koleksiyon oluşturma uygulaması henüz yoktur. İlerki zamanlarda oluşturulacak bir bütçeyle bunun mümkün olabileceği hatta yurt dışındaki müze ve koleksiyonlarla bağlantı sağlanarak koleksiyon değişimi yapılabileceği söylenebilir.¹⁴⁰

3.1.6.2. Koruma-Bakım-Onarım

Müzede oluşturulan sergi depo odası, periyodik olarak düzenlenen sergilerde, fotoğrafların sergi sonunda kaldırılarak korunmaya alındığı müzenin özel bir alanıdır. Bu alanda fotoğrafların ideal saklama ve koruma koşulları göz önünde bulundurulduğunda, zarar veren en önemli etkenlerin başında sıcaklık ve bağıl nem gelmektedir. Buna yönelik bu alan, metal çekmecelerde nem ölçer cihazlar kontrolünde ısı ve ışığa duyarlı bir sisteme sahiptir. Sergilenen fotoğraflar, sergi depo odasına götürülmeden önce kontrollü bir şekilde denetimi yapılmakta bakım ve onarım gereken fotoğraflar müzenin baskı merkezine götürülüp gerekli müdahalelerin ardından tekrar müzeye getirilerek sergi depo odasında koruma altına alınmaktadır.

3.1.6.3. Belgeleme

Müzedeki koleksiyonlara ait bilgiler arşivlenerek saklanmaktadır. Bu arşivler düzenli kayıt altına alınmakta ve denetimi müze yönetimi tarafından yapılmaktadır.

¹⁴⁰ Müzelerin idaresi ve koleksiyonlar hakkında bkz. **Müzelerin Teşkilâtlanılması Pratik Öğütler**, s.24.

3.1.6.4. Sergileme

Müzede sergilenen fotoğraflar sanatsal ve kültürel değerler ölçüsünde ziyaretçilerin ilgisini çekecek şekilde düzenlenmektedir.¹⁴¹ Bunun için teknolojik ve bilimsel gelişmelere uygun görsel ve işitsel yöntemlerden yararlanılmaktadır. Müzede fotoğraf koleksiyonları sürekli ve geçici olmak üzere iki yolla oluşturulmakta buna göre, kuruluşundan beri 57 fotoğrafçıya ait birer adet fotoğraftan oluşan müzenin Klasikler Galerisi sürekli sergiyi¹⁴² oluştururken; 2011-2018 yılları arasında 73 süreli sergi¹⁴³ düzenlenmiştir.

Sergi fotoğraflarının taşınmasında kaba mukavva ve talaş tahtaları; fotoğrafların sarılmasında ise gümüş bileşenli tekstil malzemeleri kullanılmakta ve fotoğrafların galerilerde sergilenmesinde ısı ışık v.b. durumlar gibi dolaylı etkilere karşı maksimum önlemler alınmaktadır.

3.1.6.5. Eğitim

Diğer tüm müzeler gibi İstanbul Fotoğraf Müzesi de sanatla, kültürle, tarihle iç içe olduğu için eğitici bir görev üstlenmiştir. Toplumun ilgisini çekecek fotoğraf koleksiyonları ve sergileri yoluyla, toplumda fotoğraf bilincinin oluşumuna zemin hazırlarken ayrıca müze içerisinde düzenlenen etkinlikler de son derece önemlidir.¹⁴⁴

Gültekin Çizgen, Ozan Sağdıç, Ersin Alok, Engin özendes, gibi fotoğraf üzerine söyleyecek çok sözü olan önemli fotoğrafçıların düzenledikleri konferans, oturum ve söyleşi programları, fotoğraf eğitiminde önemli rol oynamaktadır. Nitekim bugüne kadar bu amaca yönelik sayısız etkinlik düzenlenmiştir.

¹⁴¹ Müzelerde sergileme ve sunum teknikleri – sınıflandırılması hakkındaTafsilatlı bilgi için bkz. Mutlu Erbay, **Müzelerde Sergileme ve Sunum Tekniklerinin Planlanması**, İstanbul, Beta Yayınları, 2011, s.89-118.

¹⁴² Sürekli sergi hakkında bkz. Mutlu Erbay, **a.g.e.**, s.75.

¹⁴³ Süreli sergi hakkında bkz. A.g.y., , **a.g.e.**, s.75.

¹⁴⁴ Bilgi için bkz. Demir, **a.g.e.**, s.16-17.

3.1.7. İstanbul Fotoğraf Müzesinin İşletilmesi

2000’li yıllardan itibaren müzelerin depo tarzı klasik sergileme özelliklerinin değişmesiyle; çağdaş müze yönetim çalışmalarına bağlı olarak yönetim tekniklerinin gelişmesiyle, müze çalışmalarının işletme yönünü ortaya çıkarmıştır.¹⁴⁵ Müzeler kültür ve sanat ortamları olmanın yanı sıra, bir işletme olma özelliği göstermektedir. Buna göre İstanbul Fotoğraf Müzesi’nin mali kaynakları¹⁴⁶;

Giriş ücreti: Kuruluşundan beri değişmeyen sabit ücret tarifesini uygulanmaktadır: Tam giriş ücreti, 3 TL; grup giriş ücreti, (en az 10 kişilik) 2 TL; öğrenci-öğretmen giriş ücreti, 1 TL iken 14 yaş altı-60 yaş üstü-engelli ve basın mensubu için ücretsiz tarife uygulanmaktadır.

Yayın Gelirleri: Müze içerisinde anlaşmalı yayınevlerine ait satışı gerçekleşen kitapların ve fotoğraf dergilerinin yüzde otuz satış bedeli müzenin hesabına aktarılmaktadır.

Sponsorluk Desteği: Müzede gerçekleştirilecek aktivite ve sergi giderlerinin karşılanmasında; müzede kullanılmak üzere gerekli araç ve gereçlerin alınmasında sponsorluk hizmeti alınmaktadır.

Bu sayılanlar dışında belli periyodik zamanlarda müzede düzenlenen fotoğraf etkinliklerine katılım için hiçbir ücret talep edilmemektedir, ayrıca üç aylık periyotlarda açılacak sergilere yönelik hem fotoğraf baskıları hem de diğer harcamalar belediye bütçesinden karşılanmaktadır. Bu anlamda, İstanbul Fotoğraf Müzesi ticareti mantığının dışında kurulmuş, kültür ve sanata hizmet etmek amaçlı bir müze olduğunu göstermektedir.

Ancak ilerleyen zamanlarda müze bünyesinde “fotoshop” projesiyle, ziyaretçilerin fotoğrafla ilgili malzemeleri bulabilecekleri ve aynı zamanda yiyecek

¹⁴⁵ Fethiye Erbay, “Müze Yönetimini Kurumlaştırma Çabası (1984-2009)”, İstanbul, Mimarlık Vakfı Enstitüsü Yayını, 2009.

¹⁴⁶ Müzelerde para meselesi – kaynaklar ve bütçe hakkında bkz. **Müzelerin Teşkilatlanması Pratik Öğütler**, s.42-43.

ve içecek alabileceği bir işletme geliri sağlanabilir. Bunun yanı sıra araştırmacılara yönelik müzeye ait arşiv fotoğraf katoluğu basılarak satışa sunulabilir.

3.1.8. İstanbul Fotoğraf Müzesi’nin Kültürel Misyonu

Müzenin taşıdığı kültürel misyonuna yönelik nc amaçlarını şöyle sıralamak mümkündür:

Türkiye’nin fotoğraf tarihine hizmet oluşturacak arşiv yayını oluşturmak

Oluşturulan fotoğraf arşivini bilimsel yöntemlerle saklanılmasını ve sergilenmesini sağlamak

Fotoğraf sanatının yaygınlaştırılması ve fotoğraf bilincinin oluşturması yönünde, ulusal ve uluslar arası sabit ve geçici sergiler düzenlemek

Ulusal fotoğraf yarışmalarını desteklemek ve seçilmiş fotoğrafların kataloglarını yayınlamak

Fotoğrafla ilgili konferans ve seminerlerin düzenlemesine destek vermek

Ayrıca müzenin kültürel misyonuna yönelik çalışmalarda; ileriki zamanlarda planlanan yabancı ülkelerden kişi ve kuruluşlarla yapılacak koleksiyon takas yöntemi sayesinde sergi zenginliğinin artırılması, yerli-yabancı dernek, kulüp ve üniversitelerle işbirliği yapılması amaçlanmaktadır.

6. İstanbul Fotoğraf Müzesi’nin Kütüphanesi

Çağdaş müzecilik anlayışı içerisinde müze kütüphaneleri, eğitim ve araştırma çalışmalarında önemli bir görev üstlenmektedir. İstanbul Fotoğraf Müzesi kütüphanesi bu anlamda; fotoğrafla ilgili her türlü bilgi ve belgeyi toplamakta, saklamakta, ziyaretçilerin ve araştırmacıların istifadesine sunmaktadır. Dolayısıyla müze kütüphanesinde bu anlayışla kitapların yanı sıra süreli yayınlar, dıalar gibi daha çok bağış yoluyla kazandırılan çeşitli dokümanlar mevcuttur. Ayrıca müzenin uzman kadrosu tarafından kütüphaneye yapılacak kitap-belge seçiminde okuyucu talepleri de göz önünde bulundurulmaktadır. Kütüphanedeki kitapların sınıflandırma ve

kataloglama yöntemi, çağdaş müzecilik sistemine uygun bir şekilde düzenlenmiştir. Bu doğrultuda, okuyucunun istifadesine yönelik yayın katalogları hazırlanmış ve açık raf sistemi ile yayına erişimde kolaylık ve rahatlık sağlanmıştır.

3.1.9. İstanbul Fotoğraf Müzesi’nin Koleksiyon Yönetimi

Fotoğraf müzesi, kuruluşundan itibaren oluşturduğu “koleksiyon politikaları” ekseninde;

Fotoğraf tahribe uğramadan, baskı özelliklerine göre korunmaktadır.

Çevresel faktörleri göz önünde bulundurularak önlemler alınmaktadır.

Fotoğrafların nerede ve nasıl kullanıldığına göre “koleksiyon düzeni” sağlanılmaktadır.

Saklama ve sergileme tekniklerinin düzenlenmesinde fotoğrafla ilgili materyaller erişime rahatlık sağlaması bakımından kayıt altına alınmaktadır. Bu sebeple oluşturulan envanterler koleksiyon yönetimi açısından önem taşımaktadır.

Orijinal fotoğraflar ve sergisi düzenlenen koleksiyonlar için erişimde kolaylık sağlaması bakımından kataloglama işlemi yapılmaktadır.

Fotoğrafların orijinal kopyaları arşiv odasında, sergiden kalkan fotoğraflar ise sergi depo odasında bulunmaktadır. Arşiv ve depo odalarında bulunan koleksiyonlara sadece özel izinle erişim sağlanılmaktadır.

Sergi bölümlerinde sergilenen fotoğraflar, olası zarar ve tahribata karşı sergi süresince sigortalanmaktadır. Ayrıca her sergi sonunda bunun için detaylı durum raporu hazırlanmaktadır.

3.1.10. İstanbul Fotoğraf Müzesi'nde Açılan Sergiler

Kuruluşundan bu yana 2011-2018 yılları arasında toplam 72 fotoğraf sergisi düzenlenmiştir. Bu sergilerin büyük çoğunluğunu; kişisel, grup ve retrospektif sergilerden oluşan sanatçı odaklı sergiler oluşturmaktadır.¹⁴⁷

İZ BIRAKANLAR (Çetin Nuhoğlu Koleksiyonu)- 19.11.2011.

Cumhuriyet Dönemi fotoğraf sanatçılarına ait müze koleksiyonunda yer alan fotoğraflardan oluşan sergidir.



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/sergi-iz-birakanlar.html> 21.03.2019)

Resim 37: İz Bırakanlar Sergisi'nden Güneş Karabuda'ya ait fotoğraf

FOTOĞRAFIMIZDA BUGÜN - 19.11. 2011.

İki yüz fotoğraf sanatçısının eserlerinden oluşan Cumhuriyet Dönemi fotoğraflarına ait sergidir.

¹⁴⁷ Bkz. Mutlu Erbay, **a.g.e.**, s.80-81.



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/sergi-fotografimizda-bugun.html>
21.03.2019)

Resim 38: Fotoğrafımızda Bugün Sergisi'nden Tamer Yılmaz'a ait fotoğraf

BANU VARGI TÜMAY KOLEKSİYONU SERGİSİ - 19.11.2011.

Banu Vargı Tümay'ın Cumhuriyet Dönemi fotoğraf koleksiyonuna ait fotoğraflardan oluşan sergidir.



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/sergi-banu-tumay.html>
21.03.2019)

Resim 39: Banu Vargı Tümay Koleksiyonları Sergisi'nden Ara Güler'e ait fotoğraf

MERHABA KADIRGA - 19.11. 2011.

Aralarında Selim Seval, Dora Günel, İbrahim Temo, Berkant Çolak, Gültekin Çizgen, Fehmi Şedele, Zeki Demir'in olduğu yedi büyük fotoğrafçıya ait Kadırga semtine ait fotoğraflardan oluşan sergidir.



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/sergi-merhaba-kadirga.html>
21.03.2019)

Resim 40: Merhaba Kadirga Sergisi'nden Selim Seval'e ait fotoğraf

NEW YORKER - 08.05. 2012.

Aralarında Türk asıllı Mustafa Önder'in de bulunduğu on New York'lu fotoğraf sanatçısına ait milli, dinsel, etnik kimlikleri bir araya getiren fotoğraflardan oluşan sergidir.



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/sergi-new-yorker.html> 21.03.2019)

Resim 41: New Yorker Sergisi'nden Mustafa Önder'e ait fotoğraf

BURSA PHOTOFEST'DEN İSTANBUL'A - 23.06. 2012.

Türk fotoğraf tarihinde ilk kez Bursa'da gerçekleştirilen fotoğraf festivali Fotofest'in Edward Keating-66 No'lu Otoyol, Gölge ve Hayaller Vadisi, Ken Schles- Görünmez Şehir projelerine ait fotoğraflardan oluşan sergidir.



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/sergi-fotofest.html> 24.03.2019)

Resim 42: Bursa Photofest'den İstanbul'a Sergisi'nden Ken Schles'e ait fotoğraf

KONSTANTANİYYE'DEN İSTANBUL'A - 29.06. 2012.

Pera Müzesi'nin fotoğraf koleksiyonunda yer alan 19. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar uzanan İstanbul'un gündelik hayatı yansıtan aralarında James Robertson, Félice Beato, Pascal Sébah, Polycarpe Joaillier, Abdullah Biraderler, Guillame Breggren, Bogos Tarkulyan, Mihran İranyan ve Gülmez Biraderler, gibi fotoğrafçılara ait fotoğraflardan oluşan sergidir.



(Çevrimiçi: <https://www.peramuzesi.org.tr/Sergi/Konstantiniyyeden-Istanbul/32> 22.03ç2019)

Resim 43:..Konstantaniyye'den İstanbul'a Sergisi'nden Abdullah Biraderler'e ait fotoğraf

ÇAĞDAŞ KESİT X KUŞAĞI - 06.09. 2012.

Çağdaş fotoğrafın önemli fotoğrafçılarından Sefa Çeliksap, Esad Baran, Ozan Kutsal, Gözde Met, Berfin Bali, Feride Kabuk, Serra Mübeccel Gültürk'e ait fotoğraflardan oluşan sergidir.



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/sergi-x-kusagi.html> 22.03.2019)

Resim 44: Çağdaş Kesit X Kuşağı Sergisi’nden Serra Mübeccel Gültürk’e ait fotoğraf

İZZET KERİBAR “KÜBA’DAN PORTRERLER” - 10.11.2012.

İzzet Keribar’ın Küba gezisinde çekmiş olduğu Küba halkına ait fotoğraflardan oluşan sergidir.



(Çevrimiçi: http://www.salom.com.tr/arsiv/haber-84556-Izzet_keribardan_yeni_sergiler.html 24.03.2019)

Resim 45: İzzet Kehribar “Küba’dan Portreler Sergisi’nden İzzet Kehribar’a ait bir fotoğraf

LEON KERİBAR “1927-2012”-10.11.2012.

Leon Keribar’ın retrospektif fotoğraflarından oluşan sergidir.



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/sergi-keribar.html> 24.03.2019)

Resim 46: Leon Keribar “1927-2012” Sergisi’nden Leon Keribar’a ait fotoğraf

YAPAY MANZARALAR-24.11. 2012.

İspanyol fotoğraf sanatçısı Joan Fontcuberta’ya, . Alman sanatçı Nikolaus Von Wolff’e ve Çinli sanatçı Sun Ji’ye ait fotoğraflardan oluşan sergidir.



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/sergi-yapay-manzaralar.html>
22.03.2019)

Resim 47: Yapay Manzaralar Sergisi'nden Sun Ji'ye ait fotoğraf

KADIN SANATÇILARI SERGİSİ - 19.02.2013.

Aralarında A. Tülin Dizdar, Aylin Özgül, Bahar Mandan Yıldırım, Güler Ertan gibi kadın fotoğraf sanatçılarına ait fotoğraflarla, "8 Mart 2013 Dünya Kadınlar Günü münasebetiyle gerçekleştirilmiş sergidir.



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/sergi-kadin-sanatcilar> 21.03.2019)

Resim 48: Kadın Sanatçılar Sergisi'nden Güler Ertan'a ait fotoğraf

23 NİSAN, 23 ÇOCUK, 23 FOTOĞRAF- ÇOCUK GÖZÜYLE

SOKAĞIN RENGİ-21.04.2013.

Müze etkinlik proğramı dahilinde 23 Nisan Çocuk Bayramı münasebetiyle Teknosa sponsorluğunda Fatih ilçesinde bulunan ilk öğretim okullarından seçilen 23 öğrencinin Balat Senti'nde çekmiş oldukları fotoğraflardan oluşan sergidir.



(Çevrimiçi: <http://www.fatih.bel.tr/icerik/7451/cocuk-gozuyle-sokagin-rengi-sergisi-acildi/> 19.03.2019)

Resim 49: 23 Nisan, 23 Çocuk, 23 Fotoğraf- Çocuk Gözüyle Sokağın Rengi Sergisi

BASIN FOTOĞRAFÇILARINDAN-1- “1908-2013”-03.05.2013-

13.09.2013.

Foto muhabirliğinin kronolojisine dair 1908'de Apollon'un fotoğraflarından başlayıp 2013'de Erhan Severler'in Suriye fotoğraflarıyla bittiren 61 fotoğrafçının 120 fotoğrafından oluşan sergidir.



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/sergi-basin-fotografcilarindan-1.html> 12.03.2019)

Resim 50: Basın Fotoğrafçılarından- 1- “1908-2013” Sergisi’nden Hayrettin Karateke’ye ait fotoğraf

BİZ FOTO MUHABİRLERİ ÇOK ÜŞÜDÜK -03.05.2013- 25.09.2013.

Foto muhabirlerinin mesleklerinin yaparken karşılaştıkları türlü güçlükleri gözler önüne koyan sergidir.



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/sergi-cok-usurduk.html> 18.03.2019)

Resim 51: Biz Foto Muhabirleri Çok Üşüdük Sergisi’nden Cemal Işıksel’e ait fotoğraf

“73’TE 73- ÇOĞU GİTTİ ÇOĞU KALDI - 09.05.2013- 18.12.2013.

Fotoğraf sanatçısı Gültekin Çizgen’in “Çoğu Gitti Çoğu Kaldı” adlı kitap sergisidir.



(Çevrimiçi: <https://www.yenisafak.com/hayat/gultekin-cizgen> 14.03.2019)

Resim 52: Fotoğraf sanatçısı Gültekin Çizgen

AN’I “CAZ” - 04.07.2013-04.12.2013.

UNESCO tarafından 30 Nisan 2013’de İstanbul’un “Caz Günü” merkezi olarak seçilmesiyle, Sedat Antay ve Sedat Antay’ın caz müziğini mekan ve kültür ekseninde fotoğrafla bir araya getirmiş oldukları sergidir.



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/sergi-anicaz.html> 12.03.2019)

Resim 53: An’ı “Caz” Sergisi’nden Sedat Antay’a ait fotoğraf

FOTOĞRAFİN OZAN'I - 26.09.2013-25.12.2013.

Fotoğraf sanatçısı Ozan Sağdıç'ın 60 yıllık fotoğraf yaşamında çektiği retrospektif fotoğraflardan oluşan sergisidir.



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/sergi-ozan.html>

18.03.2019)

Resim 54: Fotoğrafın Ozanı sergisinden Ozan Sağdıç'a ait fotoğraf

"990 FACES" "990 Faces"- 12.12.2013- 12.03.2014.

Alman fotoğraf sanatçısı Hans Jürgen Raabe'nin 2010'dan beri dünyanın farklı ülkelerinde çekmiş olduğu portre fotoğraflarına ait sergidir.



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/sergi-990.html> 18.03.2019)

Resim 55: “990 Faces” Sergisi’nden Hans Jürgen Raabe ait fotoğraf

DEMİRYOLU HİKAYELERİ - 19.12.2013- 19.03.2014.

2007-2009 Halkalı-Sirkeci’ye; 2012-2013 Rusya’ya ait demir yolu fotoğraflarıyla genç fotoğraf sanatçısı Serkant Hekimci’nin kendi anılarından derlediği sinemoğrafik özellikler taşıyan fotoğraflarından oluşan fotoğrafçıya ait ilk kişisel sergidir.



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/sergi-demiryolu.html>
18.03.2019)

Resim 56: Demiryolu Hikayeleri Sergisi’nden Serkant Hekimci’ye ait fotoğraf

SEVMEK ZAMANI - 14.02 2014 – 14.05.2014.

1965 yılında çekilmiş Yeşilçam Sineması filmlerinden “Sevmek Zamani” adlı filminin görüntü yönetmeni Mengü Yeğin’e ve film yönetmeni Metin Erksan’a ait 45 fotoğraftan oluşan sergidir.



(Çevrimiçi: <http://www.fatih.bel.tr/icerik/8843/sevmek-zamaninin-fotograflari-sergileniyor/> 15.03.2019)

Resim 57: Sevmek Zamanı Sergisi'ne ait bir fotoğraf

'IMAGINAL'S - 20.03.2014- 22.06.2014.

Stephane Herbert'in 25 yılda dünyanın çeşitli yerlerine yaptığı gezi ve anılarından oluşan fotoğraf sergisidir.



(Çevrimiçi): <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/sergi-imaginals.html> 12.03.2019

Resim 58: 'İmaginal's Sergisi'nden Stephane Herbert'e ait bir fotoğraf

FOTOĞRAFIMIZDA BUGÜN-2011 - “28.04.2014.

Türk fotoğrafına genel bir bakış sunan “Fotoğrafımızda Bugün-2011”, her kuşaktan ve eğitim düzeyinden 200 fotoğraf sanatçısının fotoğraflarından oluşan sergidir.

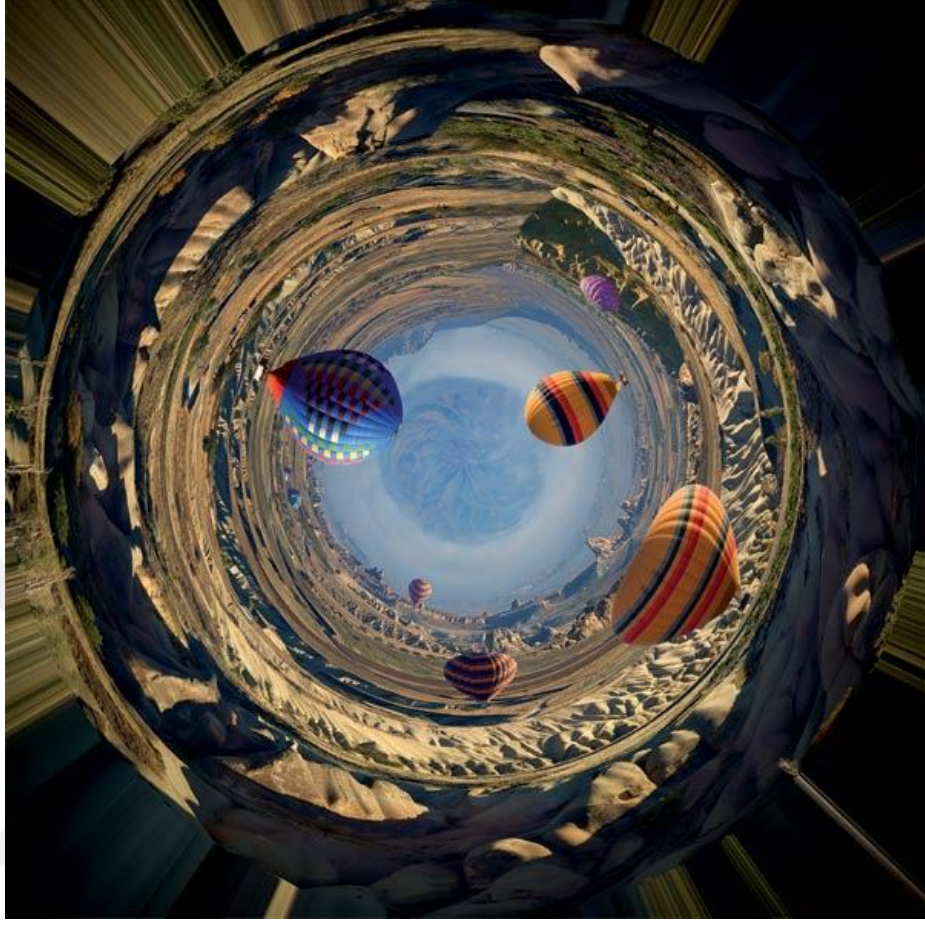


(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotoğrafmuzesi.com/sergi-fotografimizda-bugun.html>)

Resim 59: Fotoğrafımızda Bugün-2011 Sergisi’nden Özcan Ağaoğlu’na ait fotoğraf

DÖNGÜ - 15.04.2014-15.06.2014.

Fotoğrafçı Halim Kulaksız’ın dünyanın en ileri müze sunum teknolojileri DIASEC tekniğiyle üretilen 30 fotoğrafından oluşan sergidir.



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/sergi-dongu.html> 12.03.2019)

Resim 60: Döngü Sergisi'nden Halim Kulaksız'a ait fotoğraf

PARÇALAR/ İŞARETLER - 05.06.2014- 05.09.2014.

Fotoğrafçı Erhan Şermet'in İstanbul'un çarpık kentleşmesine işaret eden fotoğraflarından oluşan sergidir.



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/sergi-erhan.html> 17.03.2019)

Resim 61: Parçalar/İşaretler Sergisi'nden Erhan Şermet'e ait fotoğraf

GÖZÜME İLİŞENLER - 10.06.-10.09.2014.

Fotoğrafçı A.Emin Hakarar'ın 51 yıllık fotoğraf hayatında çekmiş olduğu fotoğraflardan oluşan retrospektif sergidir.



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/sergi-emin.html> 21.03.2019)

Resim 62: Gözüme İlişenler Sergisi'nden Emin Hakarar'a ait fotoğraf

ZAMANLA 55 YIL - 26.06.2014-26.09.2014.

Fotoğraf sanatçısı İbrahim Zaman'ın 55 yıllık fotoğraf yaşamında dünyanın farklı yerlerinde çekmiş olduğu fotoğraflardan oluşan retrospektif fotoğraflarından oluşan bir sergidir.



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/sergi-zaman.html> 22.03.2019)

Resim 63: Zamanla 55 Yıl Sergisi'nden İbrahim Zaman'a ait fotoğraf

BASMANE OTELLER SOKAĞI - 04.09.2014- 04.12. 2014.

Yusuf Tuvi ve Birol Üzmez'in İzmir'in Basmane semtinde bulunan oteller ve otellerin bulunduğu sokağı konu edinen fotoğraflarından oluşan sergidir.



(Çevrimiçi: <http://www.kentyasam.com/basmane-oteller-sokagi-fotograf-sergisi-22.03.2019>)

Resim 64: Basmane Oteller Sokağı Sergisi'nden bir fotoğraf

GÜNGÖR ÖZSOY'UN OBJEKTİFİNDEN YEŞİLÇAM - 18-10. 2014-

18.12. 2014.

Fotoğrafçı Güngör Özsoy'un 50 yıllık fotoğraf yaşamında Yeşilçam Sineması oyuncularının fotoğraflarından oluşan özel bir sergidir.



( evrimi i: <http://www.haber7.com/foto-galeri/17389-yesilcamdan-gungor-ozsoy-kareleri> 22.03.2019)

Resim 65: Güngör  zsoy'un Objektifinden Yeşilçam Sergisi'nden bir fotoğraf

MAVİ - 18.09.2014- 18.12.2014.

Foto raf ı Güngör  zsoy'un İstanbul'a ait doğa fotoğraflarından oluşan özel sergisidir.



(Çevrimiçi: <https://www.oncevatan.com.tr/buyuk-fotograf-ustasigungor-ozsoy-makale,42203.html> 12.03.2019)

Resim 66: Güngör Özsoy'un Mavi Sergisi'nden bir fotoğraf

TOMEK SIKORA FOTOĞRAFLARINDA FRYDERYK CHOPIN

NOSTALJİSİ - 02.10.2014- 02.01.2015.

Polanyalı fotoğraf sanatçısı Tomek Sickora'nın ilk kez Varşova'da galasını yaptığı, müzik dahisi Fryderyk Chopin için hazırlamış olduğu fotoğraflardan oluşan özel bir sergidir.



(Çevrimiçi: <https://culture.pl/tr/event/tomek-sikora-fotograflarinda-frederic-chopin-nostaljisi> 23.03.2019)

Resim 67: Tomek Sikora Fotoğraflarından Fryderyk Chopin Nostaljisi Sergisi'nden bir fotoğraf

ORHAN HOLDİNG FOTOĞRAF YARIŞMASI SERGİSİ -14.12.2014 – 13.12.2015.

Orhan Holding tarafından düzenlenilmiş olduğu TFSF'nin de desteğiyle, uluslararası fotoğraf yarışmasında dereceye giren fotoğraflardan oluşan siyah-beyaz, renkli, deneysel, kategorilerden oluşan sergidir.



(Çevrimiçi: www.tfsf.org.tr/yarisma_detay.asp?ID=481 12.03.2019)

Resim 68: Orhan Holding Yarışma Sergisi'nden siyah-beyaz fotoğraf kategorisinde Vladimir Chuprikov'un birinciliği aldığı fotoğraf

BOĞAZ DONDU- 1929 VE 1954 KIŞI - 15.01.2015-15.04.2015.

1929-1954 yılları arasında İstanbul kışını konu edinen fotoğraflardan oluşmuş karma bir sergidir.



(Çevrimiçi: <http://www.fatih.bel.tr/icerik/10008/bogaz-dondur-1929-ve-1954-kisi-sergi/> 11.03.2019)

Resim 69: Boğaz Dondur- 1929 Ve 1954 Kışı Sergisi'ne ait afiş

TÜRKİYE'DE FOTOĞRAFÇI OLMAK -15.01.2015-15.04.2015.

Gazeteci ve fotoğrafçı Ömer Serkan Bakır'ın çekmiş olduğu Türk fotoğrafının 60 usta fotoğrafçısına ait fotoğraflarından oluşan sergidir.



(Çevrimiçi: <https://www.maxihaber.net/omer-serkan-bakir-turk-fotografinin-60-ustasini-projesinde-bulusturdu/> 17.03.2019)

Resim 70: Türkiye’de Fotoğrafçı Olmak Sergisi’nden

RETROSPEKTİF - 15.01.2015-15.04.2015.

1960-1970 yılları arasında usta fotoğrafçı Sabit Kalfagil’in Türkiye’nin farklı şehirlerinde çekmiş olduğu fotoğraflardan oluşan bir dönem sergisidir.



(Çevrimiçi: <http://www.fatih.bel.tr/icerik/10093/fatih-belediyesi-istanbul-fotograf-muzesi> 11.03.2019)

Resim 71: Sabit Kalfagil’in Retrospektif Sergisi afişi

ARBELLA 5. ULUSLAR ARASI FOTOĞRAF YARIŞMASI SERGİSİ

- 21.02.2015 – 28.02.2015.

Arbella Makarnalarının düzenlemiş olduğu ve TFSF'nin de desteğiyle farklı kategorilerde uluslararası fotoğraf seçkilerinden oluşan sergidir.

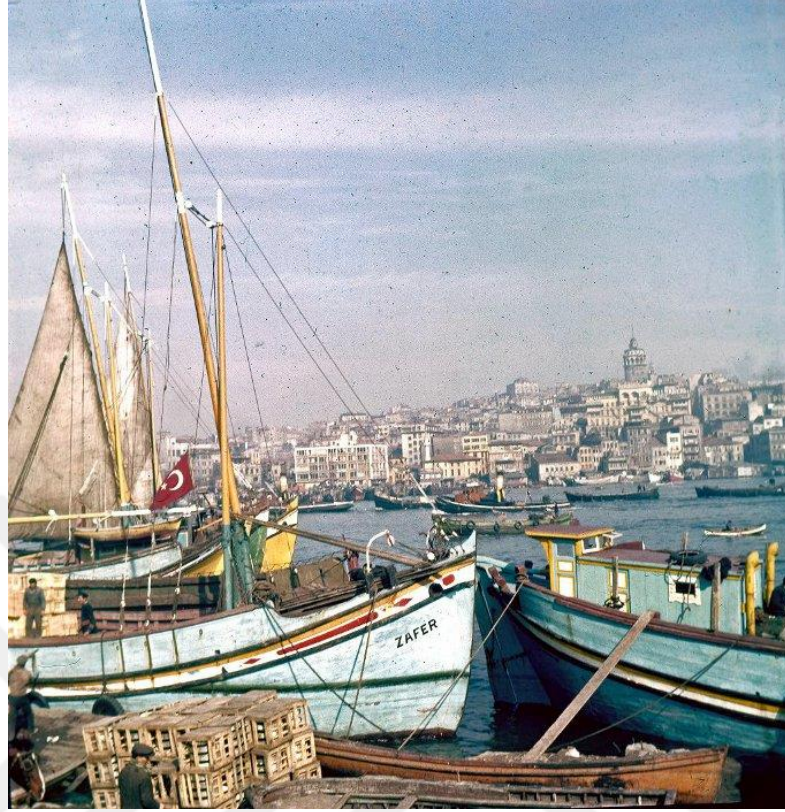


(Çevrimiçi: https://www.tfsf.org.tr/yarisma_detay.asp?ID=487 19.03.2019)

Resim 72: Arbella 5. Uluslararası Fotoğraf Yarışması'nda birincilik ödülünü alan İranlı fotoğrafçı Afshin Azarian'a ait fotoğraf

RENKLİ İSTANBUL - 30.04.2015-28.09.2015.

Fotoğrafçı Kemal Baysal'ın 1920- 2005 yılları arasında İstanbul'un çeşitli semtlerinde çekilmiş olan fotoğraflarından oluşan sergisidir.



(Çevrimiçi: <https://www.istanbul.net.tr/etkinlik/foto-galeri/kemal-baysal-renkli-istanbul/56623/15> 11.03.2019)

Resim 73: Renkli İstanbul Sergisi'nden bir fotoğraf

MANZARALAR - 30.04.2015-.09.2015.

Finlandiyalı fotoğraf sanatçısı Ulla Shemneikka'nın Finlandiya Elçiliği'nin desteğiyle, daha önce Ankara'da sergilenmiş fotoğraflarından oluşan sergisidir.



(Çevrimiçi: <http://ullashemeikka.com/> 11.03.2019)

Resim 74: Manzaralar Sergisi'nden bir fotoğraf

BUZ - 30.04.2015 -28.09.2015.

Usta fotoğrafçı Ali Borovalı'nın küresel ısınmayı ve doğa kirliliğini konu edinen Aynaroz/Mount Athos'da çekmiş olduğu fotoğraflardan oluşan sergidir.



(Çevrimiçi: <https://www.istanbul.net.tr/etkinlik/foto-galeri/ali-borovali-buz/56622/15> 12.03.2019)

Resim 75: Buz Sergisi'ne ait afiş

KANADI KIRIK MELEK - 30.04.2015- 28.09.2015.

Serkan Şentürk'ün engellilerin hayatını yansıtan fotoğraflarına, Bade Gürleyen'in de bu fotoğraflara yazdığı metinlerle destek vermiş olduğu sergidir.



(Çevrimiçi: <https://www.istanbul.net.tr/etkinlik/foto-galeri/serkan-senturk-bade-gurleyen-kanadi-kirik-melek/56624/15> 10.03.2019)

Resim 76: Kanadı Kırık Melek Sergisi'nden bir fotoğraf

SEÇKİ - 01.10.2015-16.02.2016.

Fotoğraf sanatının Balkanlar’da en önemli temsilcisi olan Hırvat fotoğrafçı Stanko Abadžić’in farklı dönemlere ait çalışmalarından oluşan fotoğraf sergisidir.



(Çevrimiçi: <http://sabadzic.net.amis.hr/> 21.03.2019)

Resim 77: Seçki Sergisi’ne ait bir fotoğraf

ÖNCE RADYO VARDI - 01.10.2015-15.11.2015.

Ödüllü devlet sanatçısı Ozan Sağdıç’ın radyolu yıllara ait fotoğraflardan oluşan sergisidir.



(Çevrimiçi: <http://www.fatih.bel.tr/icerik/11467/istanbul-fotograf-muzesinde-yilin-son-sergileri/> 11.03.2019)

Resim 78: Önce Radyo Sergisi’ne ait afiş

RETROSPEKTİF - 01.10.2015- 16.02.2016.

Fotoğraf ustası Şemsi Güner'in 1933-2010 yıllarına ait fotoğraflarından oluşan sergidir.

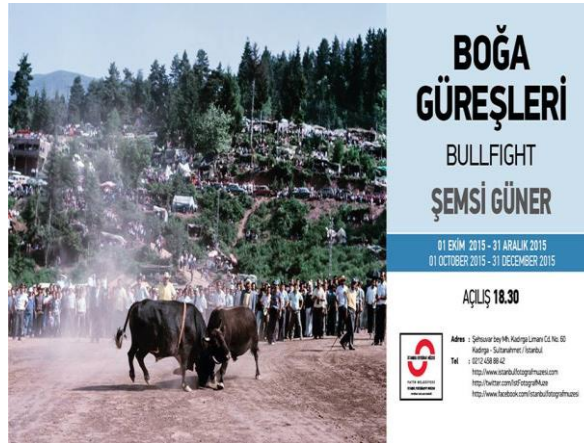


(Çevrimiçi: <https://www.yenicaggazetesi.com.tr/semsi-gunerin-fotograf-lari-123562h.htm> 11.03.2019)

Resim 79: Şemsi Güner'in Retrospektif Sergisi'ne ait afiş

BOĞA GÜREŞLERİ - 01.10.2015-16.02.2016.

Fotoğrafçı Şemsi Güner'in Retrospektif Sergisi'yle aynı gün gerçekleşen ikinci sergisidir.

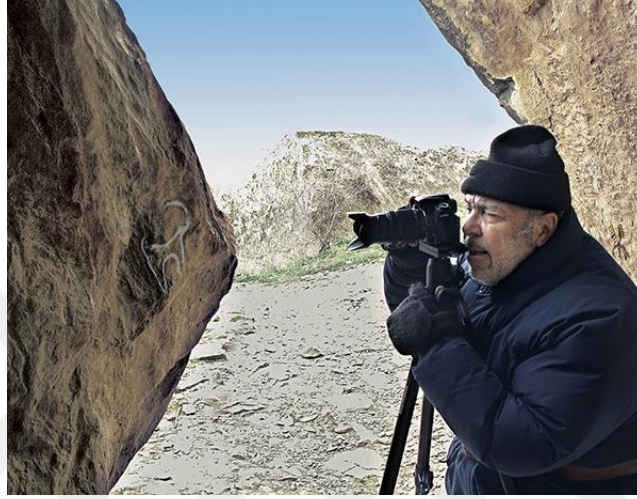


(Çevrimiçi: <https://www.yenicaggazetesi.com.tr/semsi-gunerin-fotograf-lari-123562h.htm> 11.03.2019)

Resim 80: Boğa Güreşleri Sergisi'ne ait afiş

ERSİN ALOK’UN RENKLİ DÜNYASI - 18.02.2016- 02.06.2016.

Fotoğraf sanatçısı Ersin Alok ait farklı dönemlerde ve farklı tarzlarda çekmiş olan retrospektif fotoğraflarından oluşan sergidir.



(Çevrimiçi: http://www.istanbulfotografmuzesi.com/sergi-ersin_alok1.html
13.03.2019)

Resim 81: Ersin Alok’un Renkli Dünyası Sergisi’ne ait bir fotoğraf

ERSİN ALOK- DAĞLAR SERGİSİ - 18.02.2016 -29.06.2016.

Ersin Alok’un 1953-2016 yılları arasında çekmiş olduğu dağları konu edinen fotoğraflarından oluşan özel bir seçki sergisidir.



(Çevrimiçi: http://www.istanbulfotografmuzesi.com/sergi-ersin_alok_daglar.html
08.03.2019)

Resim 82: Ersin Alok'un Dağlar Sergisi'nden bir fotoğraf

ERSİN ALOK- PORTRİ SERGİSİ - 18.02.2016-29.06.2016.

Fotoğrafçı Ersin Alok'un kişisel yakınlık kurduğu siyaset, bilim, kültür camiyalarından kişilere ait çekilmiş portre fotoğraflarından oluşan fotoğraf sergisidir.



(Çevrimiçi: http://www.istanbulfotografmuzesi.com/sergi-ersin_alok_potre.html 11.03.2019)

Resim 83: Ersin Alok'un Portreler Sergisi'nden Münir Özkul'a ait portre

ÇOCUK BOKSÖRLER - 18.02.2016- 29.06.2016.

Fotoğraf sanatçısı Abdurrahman Antakyalı'nın çocukluk anılarından yolla çıkarak çekmiş olduğu fotoğraflarına ait sergidir.

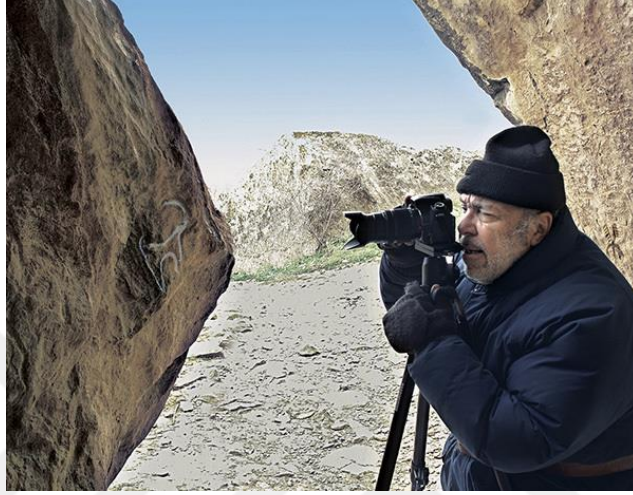


(Çevrimiçi: http://www.istanbulfotografmuzesi.com/abdurrahman_antakyali.html 21.03.2019)

Resim 84: Çocuk Boksörler Sergisi'nden bir fotoğraf

KAYA ÜSTÜ RESİMLERİ - 26.03.2016.

Ersin Alok'un 1973 yılında farklı ülkelerde çekmiş olduğu eski uygarlıklara ait kaya üstü resimlerinden oluşan sergidir.



(Çevrimiçi: <https://www.google.com/search?q=Ersin+Alok+kayaüstü&sa=>
17.03.2019)

Resim 85: Kaya Üstü Sergisi'nden bir fotoğraf

ANADOLU AJANSI ÖDÜLLÜ DÜNYA BASIN FOTOĞRAFLARI

SERGİSİ -02.06.2016- 29.06.2016.

Anadolu Ajansı'nın düzenlemiş olduğu, 2015'de Suriye'deki savaşı gözler önüne seren ödüllü 30 fotoğraftan oluşan sergidir.



(Çevrimiçi: <https://www.aa.com.tr/tr/pg/foto-galeri/istanbul-photo-awards-sergisi-istanbulda-acildi/0/225819> 14.03.2019)

Resim 86: Anadolu Ajansı Ödüllü Basın Sergisi açılışından

TARİHİ YARIMADA’NIN TARİHİNDEN FOTOĞRAFLAR

30.06.2016-30.10. 2016.

İstanbul Fotoğraf Müzesi küratörü Cengiz Kahraman’ın kendi fotoğraf koleksiyonundan seçmiş olduğu eski İstanbul’u gözler önüne seren 100 fotoğraftan oluşan sergidir.



Çevrimiçi: <https://www.tebozemuze.com/collector/cengiz-kahraman> 18.02.2019)

Resim 87: Tarihi Yarımada’dan Tarihi Fotoğraf Sergisi

YAZ VE KIŞ OLİMPİYATLARI - 30.06.2016-30.10. 2016.

Foto muhabiri Murad Sezer'in olimpiyat oyunlarında çektiği sporculara ait fotoğraflardan oluşan sergidir.



(Çevrimiçi: <https://www.google.com/search?q=MURAD+SEZER+YAZ+ve+KIŞ+OLİMPİYATLARI> 19.03.2019)

Resim 88: Yaz Ve Kış Olimpiyatları Sergisinden bir fotoğraf

FUTBOL ENSTANTANELERİ - 30.06.2016.

Foto muhabiri Emre Oktay'ın Avrupa futbol şampiyonasında objektifine takılan fotoğraflardan oluşan sergidir.



(Çevrimiçi: <http://www.gunes.com/yasam/stanbul-fotograf-muzesinde-dort-sergi-birden-713968> 11.03.2019)

Resim 89: Futbol Efsaneleri Sergisi'nin de yer aldığı sergi salonu

NBA HEYCANI -30.06.2016- 30.10. 2016.

Foto muhabiri Tolga Adanalı'nın Amerika'da yaşadığı zamanlara ait Basketbol karşılaşmalarında çekmiş olduğu fotoğraflardan oluşan sergidir. Bu sergi de Emre Oktay'ın Futbol Efsaneleri sergisiyle aynı gün açılmıştır.

RETROSPEKTİF SERGİLER/ 56-HEZERFEN/ 57-PORTRELER/ 58-

AN BE AN SERGİLERİ - 13.10.2016.

Fotoğraf sanatçısı Gültekin Çizgen'nin aynı gün içerisinde açılmış 1958- 2016 yıllarına ait çekmiş olduğu fotoğraflarından oluşan dört ayrı sergisidir.



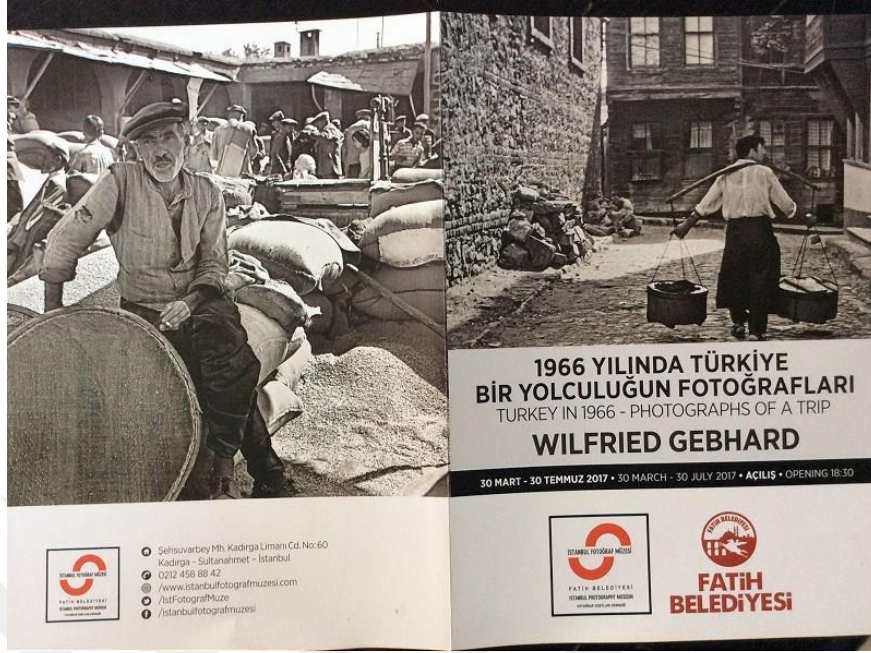
(<http://www.istanbulfotografmuzesi.com/sergi-gultekin-cizgen.html> 11.03.2019)

Resim 90: Gültekin Çizgen'in An Be An Sergisi'ne ait bir fotoğraf

TÜRKİYE'DE 1966- BİR YOLCULUĞUN FOTOĞRAFLARI/ 60-

WILFRIED GEBHARD- İSTANBUL 2015 -30.03.2017.

Alman fotoğrafçı Wilfried Gebhard'ın aynı gün gerçekleştirilen iki ayrı fotoğraf seçkisinden oluşan sergisidir. Fotoğrafçı, “Türkiye’de 1966- Bir Yolculuğun Fotoğrafları Sergisi”yle, 1965’de İstanbul’a ilk gelişiyle, başta İstanbul olmak üzere Türkiye’nin farklı şehirlerindeki gündelik hayatı; “Wilfried Gebhard- İstanbul 2015 Sergisiyle de 2015’de ikinci gelişine ait İstanbul’u gözler önüne sermiştir.

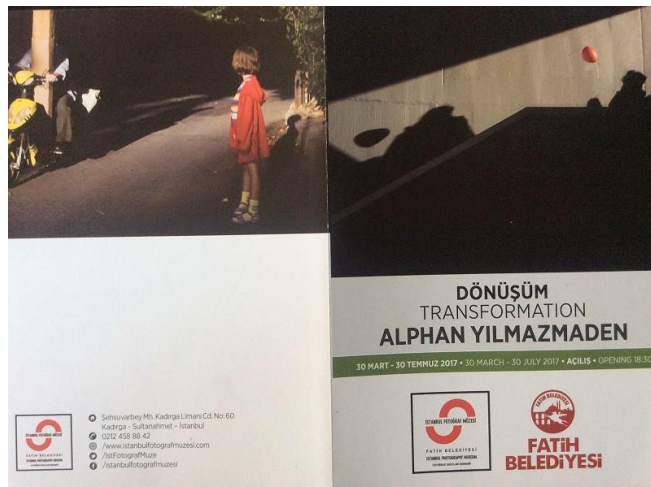


(Çevrimiçi: <http://www.fatih.bel.tr/icerik/14154/istanbul-fotograf-muzesinde-4-sergi-bir-arada/>
13.03.2019)

Resim 91: Türkiye’de 1966- Bir Yolculuğun Fotoğrafları Sergi afişi

DÖNÜŞÜM - 30.03.2017- 30.06. 2017.

İstanbullu fotoğrafçı Alphan Yılmazmaden’in İstanbul şehir hayatına ait fotoğraflarının yer aldığı sergidir.



(Çevrimiçi: <http://www.fatih.bel.tr/icerik/14154/istanbul-fotograf-muzesinde-4-sergi-bir-arada/>
20.03.2019)

Resim 92: Dönüşüm Sergisi’ne ait sergi afişi

KAPADOKYA’NIN İKİ YÜZÜ - 30.03.2017.

Fotoğraf sanatçısı Ahmet Özyurt’un yaşadığı şehir olan Kapadokya’ya ait doğal güzellikleri ortaya çıkaran fotoğraflarından oluşan serigidir.



(Çevrimiçi: <http://www.fatih.bel.tr/icerik/14154/istanbul-fotograf-muzesinde-4-sergi-bir-arada/>
17.03.2019)

Resim 93: Kapadokya’nın İki Yüzü Sergisi’ne ait afiş

YORUMLAMALAR - 21.10.2017.

Alman fotoğraf sanatçısı Bernard Joseph Kuhn’un İstanbul fotoğraflarından oluşan sergisidir.



(Çevrimiçi: <https://twitter.com/IstFotografMuze/status/918086407935098880> 16.03.2019)

Resim 94: Yorumlamalar Sergisi’nden bir fotoğraf

DUVARLARIN DİLİ/ 65-VİZÖRDEN BİR YAŞAM SERÜVENİ

21.10.2017- 15.12. 2017.

Ünlü fotoğraf sanatçısının aynı gün açılmış, fotoğrafçılığa başladığı yıllardan itibaren çekmiş olduğu fotoğraflarından oluşan iki sergidir.



(Çevrimiçi: <http://www.avlaremoz.com/2017/09/20/yusuf-tuvinin-vizorden-bir-yasam-seruveni> 24.03.2019)

Resim 95: Yusuf Tuvi'nin Vizörden Bir Yaşam Serüveni Sergisi'ne ait bir fotoğraf

OTO SANAYİ -21.10.2017-15 Aralık- 2017.

Ali Rıza Demir'in farklı zamanlarda çekmiş olduğu oto sanayide çalışan işçilerin fotoğraflarının oluşturduğu sergidir.



(Çevrimiçi: <https://twitter.com/IstFotografMuze/status/918087525327138816> 20.03.2019)

Resim 96: Oto Sanayi Sergisi'nden bir fotoğraf

45 YIL CENGİZ KARLIOVA/ 68- HEP BİRLİKTE - 15.02.21018.

Fotoğraf sanatçısı Cengiz Karlıova'nın 45 yıllık fotoğraf hayatında çekmiş olduğu fotoğraflarının seçkilerini sunduğu, açılışı aynı gün gerçekleşen iki ayrı sergidir.



(Çevrimiçi: <http://www.cengizkarliova.com/fotograflar/hep-birlikte> 19.03.2019)

Resim 97: Hep Birlikte Sergisi'ne ait bir fotoğraf

DOĞANIN SONSUZ DÖNGÜSÜ -15.02.21018.

Fotoğraf sanatçısı Elif Koyutürk'ün doğa ve insan temalı fotoğraflarının oluşturduğu kişisel sergidir.



(Çevrimiçi: <https://www.elifkoyuturk.com/press/-/workshop/-/exhibition> 26.03.2019)

Resim 98: Doğanın Sonsuz Döngüsü Sergi afişi

İKİ GÖZÜM İSTANBUL -20.09.2018.

Sadık Üçok ve Ralf J.Diemb'in İstanbul fotoğraflarından oluşan karma bir sergidir.



(Çevrimiçi:<http://fotografbahsi.blogspot.com/2018/09/fotograf-sergisi-iki-gozum-istanbul.html>
28.03.2019)

Resim 99: İki Gözüm İstanbul Sergi afişi

UYANIKKEN GÖRÜLEN RÜYALAR - -20.09.2018.

Meksikalı fotoğraf sanatçısı Stanley Shoemaker'in manipüle ettiği gerçek dünyaya ait fotoğraflarından oluşan sergidir.

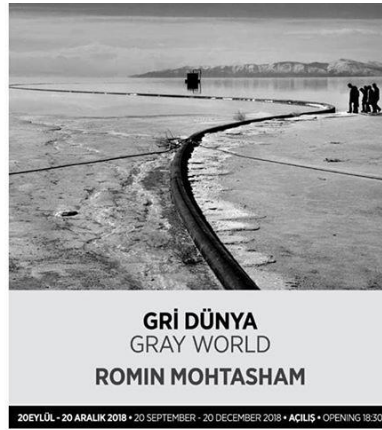


(Çevrimiçi: <https://www.pictame.com/tag/muzeler> 17.03.2019)

Resim 100: Uyanırken Görülen Rüyalar Sergisi'nden bir fotoğraf

GRI DÜNYA -20.09.2018.

İran asıllı fotoğrafçı Romin Mohtasham'ın belgesel tarzındaki fotoğraflarının oluşturduğu sergidir.



(Çevrimiçi: https://insta-stalker.com/profile/romin_mohtasham/ 19.03.2019)

Resim 101: Gri Dünya Sergi afişi

2011-2018 yılları arasında müzede açılmış sergilere dikkatle, Türk fotoğrafçıların yanı sıra çok sayı da yabancı fotoğraf sanatçısına ait fotoğrafların da sergilendiğini söylemek mümkündür.

3.1.11. Müze Türleri İçerisinde İstanbul Fotoğraf Müzesi

Müzeler taşıdıkları amaçlara göre farklı türlere ayrılmaktadırlar. Türkiye’de daha çok sahip oldukları koleksiyonlara göre türlere ayrılmış olsalar da koleksiyon ve eser bakımından sınıflandırıldığında İstanbul Fotoğraf Müzesi’nin diğer müzelerden ayrıldığı görülmektedir.¹⁴⁸ Bu yönüyle değerlendirildiğinde:

- a) Sahip olduğu koleksiyon bakımından;
- b.Yönetim şekline göre; Belediye müzesidir.
- c. Hizmet verdiği bölgeye göre; Yerel müzeler içerisinde yer almaktadır.
- d.Hizmet verdiği topluluğa göre; Genel halk müzeleri içerisinde yer almaktadır.
- e.Koleksiyonlarını sergileme şekline göre; Geleneksel müzeler içerisinde yer almaktadır.

3.1.12. İstanbul Fotoğraf Müzesi’nin Demografik Özellikleri

3.1.12.1. Yaş

Müzeye çeşitli yaş grubundan ziyaretçiler gelmektedir. Genel olarak 4 farklı yaş grubuna göre¹⁴⁹;

- a)16 yaşın altındakiler; ilk öğretim ve lise öğrencileri bu yaş grubu içerisinde yer almaktadır. Genellikle hafta sonları ebeveynleriyle ya da okul gezileri halinde, öğretmenleri eşliğinde müze ziyaretlerini gerçekleştirmektedirler. Önceden

¹⁴⁸ Demir, **a.g.e.**, s.10

¹⁴⁹ Demografik özellikler bakımından müzelerin incelenmesi hakkında bkz. Demir, **a.g.e.**, s.15-16.

düzenlenen programlar dahilinde, müzeye ulaşmaları belediyeye ait araçlarla sağlanılmaktadır. 14 yaş altı olan öğrencilere müze girişi ücretsiz; 14 yaş üstü öğrenciler için ise müze giriş ücreti 1 TL'dir. Ayrıca bu yaş grubuna yönelik müzede periyodik zamanlarda, Fotoğraf Dostları Derneği ve Fatih Belediyesi işbirliğinde fotoğraf etkinlikleri düzenlenmektedir. Örneğin 23 Nisan 2015 tarihinde, 16 yaş altı fotoğrafa ilgi duyan farklı okullardan seçilmiş 23 öğrencinin her birine, Teknosa sponsorluğunda fotoğraf makinası verilerek Tarihi Yarımada'nın renkli semtlerinde (Balat-Sultanahmet) fotoğrafçılarla birlikte fotoğraf çekme etkinliği düzenlenmiştir. Fotoğraf Dostları Derneği çekilen fotoğraflar arasından sergilemeye değer 23 fotoğraf seçmiş ve bu seçilen fotoğraflar, çocuklarla birlikte ailelerinin de katılımıyla gerçekleştirilen sergi açılışıyla, müzenin "Dünya Gözü" galerisinde 23 gün sergilenmiştir. (bkz. Ek-38) Zaman zaman düzenlenen benzeri etkinlikler, müze ziyaretçilerinin üçte birini oluşturan bu yaş grubu için fotoğraf ve müze bilincinin kazandırılmasında etkin bir misyon oluşturmaktadır. 2011-2019 yıllarında tutulan kayıtlara göre bu yaş grubuna mensup 9.655 kişi müzeyi ziyaret etmiştir.

b) 16-39 yaş grubu; bu yaş grubu ziyaretçiler, müzenin potansiyel ziyaretçi grubunu oluşturmaktadır. Daha çok üniversite öğrencilerinin de aralarında bulunduğu bu grup içerisinde, toplumun farklı kesimlerinden değişik meslek ve statüden ziyaretçiler bulunmaktadır. Bu yaş grubu için müze giriş ücreti, 3 TL olup öğrenci için ise 1 TL dir. Ayrıca bu yaş grubu, fotoğraf üzerine oluşturulmuş 800 e yakın kitabın bulunduğu müze kütüphaneden aktif olarak yararlanmakta ve müzenin sosyal medya hesaplarını (Facebook, Twitter ve Instagram) takip etmektedir. Yine yabancı ziyaretçiler içerisinde müzeyi en çok ziyaret eden bu yaş grubudur. (bkz.Ek-39)

c) 40-60 yaş grubu; genellikle eğitilmiş ziyaretçilerden oluşan ve aralarında profesyonel ya da amatör fotoğrafçılıkla uğraşan kişilerin olduğu bu yaş grubu, müzenin sergi açılışlarını takip etmekte ve düzenlenen etkinliklere (seminer, konferans, v.b.) aktif katılmaktadır. Çalışan kesimin çoğunlukta olduğu bu yaş grubu, müze ziyaretlerini genellikle hafta sonu gerçekleştirmektedir. Müze giriş ücreti 3 TL olup 60 yaş üstü ziyaretçiler için ise ücretsizdir. (bkz. Ek-40)

d)60 yaş ve üzeri; ülkemizde daha çok emekli ve çalışmayan kesimin oluşturduğu bu yaş gurubu, ne yazık ki müzeyi en az ziyaret eden yaş grubudur. Ancak bu yaş gurubundaki yabancı ziyaretçiler için durum tam tersidir. Bu yaş grubundaki ziyaretçilerden müze giriş ücreti talep edilmemektedir.

Psikolojik etkenlerin, eğitim açısından etkili bir şekilde kullanılmasına dikkatle, müze kapsamında tüm yaş gurupları içerisinde eğitici, öğretici, eğlenceli etkinliklerle çocuklara yönelik özel bir ilgi gösterilmektedir.¹⁵⁰

3.1.12.2. Cinsiyet

Müze, her yaştan fotoğrafa ilgili kadın ve erkek çok sayıda ziyaretçinin yoğun ilgisini çekmektedir. Bütünleyici, kuşatıcı yönüyle fotoğraf, müzeyi belli bir cinsin kimliğinden çıkarmıştır. Örneğin el sanatlarının sergilendiği müzeler gibi kadınların; silah ve askeri malzemelerin sergilendiği müzeler gibi erkeklerin ilgisine yönelik değildir.

3.1.12.3. Eğitim ve Kültür

Diğer müzelerde olduğu gibi fotoğraf müzesinde de ziyaretçilerin eğitim ve kültür düzeyi, müze ziyaretlerinde etkin bir role sahiptir. Örneğin, fotoğrafa ilgili olan ziyaretçiyle, fotoğrafla doğrudan ya da dolaylı bir ilgisi bulunmayan ziyaretçi arasında belli açılardan farklılıklar gözlemlenmektedir. Biri, fotoğrafla sanatsal bir ilişki kurarken diğeri ise fotoğrafı bir sanat olarak görmemektedir. İstanbul Fotoğraf Müzesi, farklı eğitim ve kültür düzeylerinde her ziyaretçiye hizmet verebilecek bir alt yapı oluşturma gayretindedir. Ancak fotoğrafla yakından ilgilenen ve fotoğraf eğitimi almış olan 16-39 yaş grubu, müze ziyaretçi profilinin büyük bir bölümünü oluşturmaktadır. Fotoğraf ve fotoğraf sanatı üzerine kamuoyunun her geçen gün ilgisinin artması sayesinde, fotoğraf bilincinin oluşturulma çabasıyla İstanbul Fotoğraf Müzesi’de diğer müzeler gibi gelişimine devam etmektedir.

¹⁵⁰ Hakkında bilgi için bkz. Derya Pekgözlü Karakuş, “Müzelerde Uygulanabilecek Müze Eğitim Etkinlikler”, **Mediterranean Journal of Humanities**, C.2, say.1, 2013, s.133.

3.1.12.4. Müze ve Ziyaretçi İlişkisi

İstanbul Fotoğraf Müzesi, sergi koleksiyonlarını oluştururken ziyaretçilerin taleplerini dikkate almaktadır. Bir boş zaman etkinliği olmanın dışında, taşıdığı toplumsal misyonuyla müze, ziyaretçilerine fotoğraf ve fotoğraf kültürüyle alakalı yeni kazanımlar sunmaktadır. Örneğin 2016'da Anadolu Ajansı'nın Photo Adwers ödüllü fotoğraflar sergisi, dünyanın farklı yerlerinde çekilmiş mülteci kamplarına ait fotoğraflarla toplumun ilgisini mültecilerin üzerine çekerken aynı zamanda, sanat ürünü olarak fotoğrafı gözler önüne sermiştir. Bu fotoğraflar karşısında etkilenmiş ziyaretçilerin müzenin vermek istediği mesajı almış olmalarıyla, müze ve ziyaretçi ilişkisi öne çıkmıştır.

Müze yönetimi, müze ve ziyaretçi ilişkisinde bazı hususları dikkate almaktadır;

Müzenin galerilerindeki aktif olan sergilerle ilgili broşürlerin teşiri ve ziyaretçiye sunulması

Ziyaretçi girişlerinde giriş ücreti karşılığında bilet verilmesi

Ziyaretçinin en yüksek düzeyde memnuniyeti için müze binasının temizliği

Ziyaretçilerin müzeyi güvenli bir şekilde gezmesi için oluşturulan güvenlik sistemi

Müze personellerinin ziyaretçilere yönelik tutum ve davranışlarının denetimi

Ziyaretçilerin kullanımı için oluşturulan araç oto parkı

Müze ziyaretlerinin yanı sıra yapılacak araştırmalarda müze kütüphanesinin kullanıma açık olması

Ziyaretçilerin memnuniyetini veya şikayetini iletebileceği bir ziyaretçi defterinin hazır bulundurulması

Bu genel düzenlemelerle müze yönetimi, ziyaretçilerin memnuniyetlerini maksimum düzeyde sağlamayı hedeflemektedir.

3.1.12.5. Turizm Açısından İstanbul Fotoğraf Müzesi

İstanbul Fotoğraf Müzesi, İstanbul'un Tarihi Yarımada'sının tarihi semtlerinden biri olan Kadırga'da yer almaktadır. Üç imparatorluğun liman bölgesi olan semti görmeye gelen ve semtin turistik, tarihi mekanlarını gezen yerli ve yabancı turistleri kendisine çekebilecek aynı zamanda rahat ulaşımın sağlandığı bir lokasayonda bulunan müze, fotoğrafla ilgili her kesimden ziyaretçiye açıktır. Müzenin sergi dışında eğlence, araştırma, sanat eğitimi programları gibi özel etkinlikleri, yerli ve yabancı turist ziyaretçilerin sayısında belirgin bir role sahiptir. Müze, 2011-2018 yılları arasında, 28.963 yerli ve yabancı turist tarafından ziyaret edilmiştir.¹⁵¹

Tablo 1: 2019- Ocak/Şubat Aylarına Göre Ziyaretçi Sayısı

Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
263	294											557

Tablo 2: 2018- Aylara Göre Ziyaretçi Sayısı

Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
269	510	415	464	488	194	179	155	351	552	371	348	4296

Tablo 3: 2017-Aylara Göre Ziyaretçi Sayısı

Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
126	195	411	362	201	106	142	67	237	237	304	271	2659

¹⁵¹ Müzelerde turizm endüstrisi hakkında bkz. Demir, **a.g.e.**, s.16-17.

Tablo 4: 2016-Aylara Göre Ziyaretçi Sayısı

Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
262	524	393	212	209	401	105	71	130	522	314	306	3449

Tablo 5: 2015-Aylara Göre Ziyaretçi Sayısı

Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
372	364	449	467	481	270	237	217	152	390	245	406	4050

Tablo 6: 2014- Aylara Göre Ziyaretçi Sayısı

Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
442	618	756	715	613	486	224	225	277	303	317	268	5244

Tablo 7: 2013- Aylara Göre Ziyaretçi Sayısı

Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
319	443	147	140	1195	197	209	172	272	244	310	545	4193

Tablo 8: 2012- Aylara Göre Ziyaretçi Sayısı

Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
264	207	535	259	310	222	216	152	296	200	397	327	3385

Tablo 9: 2011- Aylara Göre Ziyaretçi Sayısı

Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
										1338	349	1687

Tablo 10: 2011-2019 Yıllara Göre Ziyaretçi Sayısı Genel Toplam

Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Toplam
2317	3155	3106	2619	1497	1876	1312	1059	1715	2448	3596	2820	28.963

3.1.12.6. İstanbul Fotoğraf Müzesi’nde Pazarlama

Tüm modern müze pazarlarında olduğu gibi İstanbul Fotoğraf Müzesi’nin de pazar payını belirleyen etkenlerin başında ziyaretçi sayısında artış sağlayacak politikalar gelmektedir.¹⁵² Buna göre; müze ziyaretçilerinin fotoğrafa duydukları (amatör-profesyonel düzeydeki) ilgileri, kültür ve eğitim düzeyleri, yaş gurupları, meslekleri, gelir düzeyleri, ziyaret şekilleri ve sıklıkları gibi faktörler, müzenin pazar araştırmasında belirleyici temel etkenleri oluşturmaktadır.¹⁵³

Bu etkenlerin değerlendirmesi; müze ve ziyaretçi ilişkilerinde iletişimin de kuvvetlenmesinde temel odakları görünür kılmaktadır.

Pazar odaklı bir müze olmamasıyla İstanbul Fotoğraf Müzesi, pazarlama metot ve yöntemlerinin uygulanmasına yönelik çalışmalarını henüz belirlememiştir. Bu anlamda, kâr amacı gütmeyen ticari yaklaşımlardan uzak daha çok ziyaretçi memnuniyeti hedeflenmekle, tüm diğer müzeler gibi asli amacı doğrultusunda taşıdığı tarihi ve kültürel misyonu, ziyaretçilerine müzecilik hizmeti sunmaktadır.

Öte yandan çağdaş pazarlama anlayışı bağlamında, ziyaretçilerden gelen talep ve dileklere karşılık olarak ulusal ve uluslararası sergiler düzenleyerek sanatçılarla ziyaretçileri bir araya getirmekte; sergi değişimleriyle kültürel aktivasyonu sağlamakta; fotoğrafla ilgili yayınları takip ederek bunları araştırmacıların istifadesine sunmakta; fotoğraf kulüpleri ve derneklerinin etkinliklerine ev sahipliği yapmakta; müze bulunduğu tarihi ve kültürel lokasyonu yerli ve yabancı turistlerin ilgisini çekmekte; sergi öncesi ulusal medyada reklam ve tanıtımlar

¹⁵² Müzelerde pazarlama hakkında bkz. A.g.y., **a.g.e.**, s.28-70

¹⁵³ Müze ve ziyaretçi ilişkileri için bkz. **Müzelerin Teşkilâtlanması Pratik Öğütler**, s.99-104.

yapılmakta; ziyaretçilere fotoğrafçılık ve çağdaş müzecilik hakkında bilgi sağlayabilecek düzeye sahip personelle hizmet vermektedir.

Müzenin pazarlama stratejisi içerisindeki tüm bu müzecilik hizmetleri, ziyaretçi memnuniyetini sağlamaya yönelik girişimlerdir. Ancak müzenin pazar odaklı yeni politikalar geliştirmeye ihtiyacı olduğunu da söylemek mümkündür.

İstanbul Fotoğraf Müzesi'nden Fotoğraflar



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/ziyaret.html> 08.04.2019)

Resim 102: Müze Binası



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/ziyaret.html> 08.04.2019)

Resim 103: Müzenin Giriş Salonu



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/ziyaret.html> 08.04.2019)

Resim 104: Müzenin Büyük Galerisi



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/ziyaret.html> 09.04.2019)

Resim 105: Müzenin Tarih Şeridi Koridoru



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/ziyaret.html> 09.04.2019)

Resim 106: Müzenin Sergi Kokteyl Salonu



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/ziyaret.html> 09.04.2019)

Resim 107: Müzenin Aktüel Galerisi



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/ziyaret.html> 09.04.2019)

Resim 108: Müzenin Çağdaş Sanat Galerisi



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/ziyaret.html> 09.04.2019)

Resim 109: Müzenin Dünya Gözü Galerisi



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/ziyaret.html> 09.04.2019)

Resim 110: Müzenin Klasikler Galerisi



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/ziyaret.html> 09.04.2019)

Resim 111: Müzeyi Ziyaret Eden İlkokul Öğrencileri



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/ziyaret.html> 09.04.2019)

Resim 112: Müzeyi Ziyaret Eden Ortaokul Öğrencileri



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/ziyaret.html> 09.04.2019)

Resim 113: Müzeyi Ziyaret Eden Fotoğraf Kulüpleri



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/ziyaret.html> 09.04.2019)

Resim 114: Müze Sergi Açılışında Genç Bir Fotoğrafçı



(Çevrimiçi: <http://www.istanbulfotografmuzesi.com/ziyaret.html> 09.04.2019)

Resim 115: Müze Sergi Açılışında Fotoğraf Üstatları

SONUÇ

Buluş tarihi 1839'a işaret edilse de fotoğrafın tarihi yüzyıllar öncesine dayanmaktadır. Fotoğraf literatüründe camera obscura (karanlık kutu) adıyla bilinen tekniğe dayalı olarak ortaya çıkan fotoğraf; Rönesans dönemindeki yeniliklere, tarihsel süreç içinde yapılan optik, perspektif gibi bilimsel konulardaki araştırmalara ve deneysel gözlemlere dayalı olarak gelişimini günümüze kadar hızla sürdürmüştür. Zamanla, modern dünyanın etkili kitle iletişim araçları arasında yer alan fotoğraf, insanlık tarihinin akışı içerisinde hızla değişim ve gelişim göstermiştir.

Çalışmamızın birinci bölümünde; ülke geçmişimizde fotoğrafa gösterilen ilginin somut göstergesi olması bakımından Türkiye'de fotoğrafın gelişim seyri, Cumhuriyet'den Önce ve Cumhuriyet'den Sonra olmak üzere iki dönem içinde genel bir çerçevede ele alınmıştır. Özellikle Yıldız Sarayı Kütüphanesi'ndeki 36.535 fotoğrafın bulunduğu 911 albümlük bir koleksiyon, Cumhuriyet Öncesi fotoğraf belleğimizi oluşturmaktadır. Cumhuriyet Sonrası'nda da diğer tüm alanlarda olduğu gibi değişim süreci yaşayan fotoğraf için 1920'li yıllar dönem fotoğrafçılığının başladığı, 1960'lı yıllar Türk fotoğrafının kimlik kazandığı, 1970'li yıllar reklam amaçlı görsel bir araç olarak fotoğrafın kullanıldığı, 1980'li yıllar teknik ve estetik açıdan gelişen fotoğrafın akademik olarak ilerleme kaydettiği, 1990'lı yıllar fotoğrafın görsel dil kazandığı, 2000'li yıllar ise fotoğrafın çağdaş sanattan beslendiği yıllar olmuştur.

Bugün ülkemizde, “meslek fotoğrafçılığı”, “sanat fotoğrafçılığı” ve “amatör fotoğrafçılık” olarak fotoğrafla ilgilenen üç kesim vardır. Dünya'daki sanat akımlarının tesiri ölçüsünde gelişime göstermiş olan fotoğraf sanatının ülkemizde de gördüğü yoğun ilgiyle, özellikle son yıllarda sanatsal olarak fotoğrafla ilgilenen kesim yadsınamaz sayıya ulaşmıştır.

Çalışmamızın ikinci bölümünde; Dünya'da ve Türkiye'de müzeciliğin gelişiminden hareketle, önce Dünya'daki fotoğraf müzeleri örnekleri incelenmiş ve bu müzelerin sayısının 1990'lı yıllardan sonra hızla artış gösterdiği saptanmıştır.

Daha sonra ise Türkiye’de 1990’lı yıllarda fotoğraf müzelerinin kurulması için yapılmış akademik çalışmalara değinilmiştir.

Türkiye’de 2000’li yıllardan sonra fotoğraf için müzenin gerekliliği fikri, fotoğraf müzelerinin kurulmasına zemin oluşturmuştur. Bu bağlamda fotoğraf müzeleri oluşturma düşüncesinin yaygınlık kazandığı, ancak yapılan çalışmaların istenilen düzeye ulaşmamış olduğu gözlemlenmektedir. Türkiye’de galeriler dışında fotoğrafın sergilendiği çok az sayıda fotoğraf müzesine rastlanmıştır. Bugün dünyanın pek çok yerinde çok sayıda fotoğraf müzeleri örneklerine rastlamak mümkün iken ülkemizde çok değerli fotoğraf sanatçıları ve geniş fotoğraf koleksiyonları olmasına rağmen, fotoğraf müzeleri sayıca yetersiz kalmaktadır.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde; “Türkiye’den Bir Örnekleme” başlığı altında İstanbul Fotoğraf Müzesi ele alınmıştır. Bu anlamda İstanbul Fotoğraf Müzesi’nin Türkiye’nin en önemli tarihi ve kültürel şehirlerinden biri olan İstanbul’da açılmış olması, ayrı bir önem taşımaktadır. İstanbul Fotoğraf Müzesi; fiziksel özellikleri, müze bölümleri, misyonu, amacı, işletilmesi, kültürel misyonu, kütüphanesi, koleksiyon yönetimi, sergileri, müze türleri içerisindeki yeri, müze ve ziyaretçi ilişkileri, turizmdeki yeri, pazarlama politikaları gibi başlıklar altında incelenmiştir

Bu çalışmada, İstanbul Fotoğraf Müzesi, modern müzecilik anlayışına göre ele alınmış ve değerlendirilmiştir. Bu anlamda, müzenin esas malzemesi olan fotoğrafın hem dünyada hem de ülkemizdeki gelişimi incelenmiştir.

Ülkemizde fotoğraf müzesi kurulması için geç kalınmış olsa da programlı bir çalışmayla, kurulması gerekli görülmüştür. Tarihi ve kültürel değerlerimiz bakımından fotoğrafların fotoğraf müzesi çatısı altında toplanması, korunması, sergilenmesi gibi gereklilikler göz önünde tutulursa, fotoğraf müzelerinin önemi ortaya çıkmaktadır.

Buna göre; İstanbul Fotoğraf Müzesi, bünyesinde oluşturduğu “Cumhuriyet Öncesi” ve “Cumhuriyet Sonrası” koleksiyonlarıyla toplumun kültürel hayatına ışık tutarak önemli bir misyonu yerine getirmektedir.

KAYNAKÇA

- Ak Seyit Ali, Erken Cumhuriyet Dönemi Türk Fotoğrafı, (1903-1960), İstanbul, Remzi Kitapevi, 2001.
- Ak Seyit Ali, **Saray Fotoğrafçıları**, İstanbul, 1983, s.26-27.
- Akyüz Refik ve Darendeliler Serdar, “Fotoğrafın Türkiye’deki Sancılı Yolculuğu”, <https://www.gapo.org/> (Çevrimiçi) 6 Temmuz 2018.
- Bayhan Mehmet, “ Fotoğrafımızın Sorunları”, **AFSAD 4. Fotoğraf Sempozyumu Bildirileri**, Ankara, Afsad Yay., 1992, s.132-139.
- Bayrıl Meral, “Türkiye’de Üniversiteler Kapsamında İlk Fotoğraf Müzesinin Oluşturulması İçin Ön Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1996, s.22.
- Çizgen Engin, **Türkiye’de Fotoğraf**, İstanbul, İletişim Yayınları, 1992, s.9.
- Çizgen Gültekin, “**Türk Fotoğraf Müzesi ve ULUSAL Fotoğraf Vakfı**”, Yeni Fotoğraf Vakfı, Yeni Fotoğraf Dergisi: Say: 30, 1962.
- Çizgen Gültekin, **Fotoğraf Düşünüyorum Gözlerim Açık (Fotoğraf ve Sanat Üzerine Yazılar)**, 1.bs., Ankara, Fotoğraf Sanatı Kitapları, 2010, s.18-19.
- Çoruhu Tülin, “Ahmed Muhtar Paşa, Ferit”, **DIA**, C. 2, İstanbul, İSAM: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırma Merkezi 1989, s.107;

- Demir Canan, **Müzelerde Çağdaş Pazarlama**, İstanbul, Türkiye Anıt ve Çevre Turizim Değerlerini Koruma Vakfı Yayını, 2001, s.11-13.
- Demiralp Oğuz, **“Müze Üzerine Garip Düşünceler, Sanat Dünyamız”**, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları. say.53, 1993, s.35-36.
- Erbay Fethiye, **“Çağdaş Müze İşletmeciliğinde Planlama Fonksiyonu ve Planlama Açısından Müzelerin Değerlendirilmesine Yönelik Uluslar arası Bir Çalışma”**, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 1992.
- Erbay Fethiye, **“Müze Yönetimini Kurumlaştırma Çabası (1984-2009)”**, İstanbul, Mimarlık Vakfı Enstitüsü Yayını, 2009.
- Erbay Fethiye, **“Müzecilik Eğitiminin Gelişimi”**, **Anadolu Sanat, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Yay.**, Eskişehir, 1997, s.56.
- Erbay Fethiye, **“Müzelerin Personel Yönetim, Organizasyon ve Eğitimi”**, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1984.
- Erbay Fethiye, **“Türkiye’de Müzecilik Eğitiminin Üniversitelerde Kurumlaşması”**, **Milli Eğitim Dergisi**, Ankara, say.214, 2017, s.107.
- Erbay Mutlu, **Müzelerde Sergileme ve Sunum Tekniklerinin Planlanması**, İstanbul, Beta Yayınları, 2011, s.89-118.

Erbay Nuri Özer,

“Müzelerde İş güvenliği Çalışmalarının Önemi”, İstanbul, SAYED, Eleştiri Dergisi, say.2, 2009.

Ergin Tülay,

İstanbul Müzeleri, İstanbul, İstek Vakfı Yayınları, 1993.

Ertan Güler ve Erutku Bülent,

Açıklamalı Fotoğraf Terimleri Sözlüğü, 1bs., İstanbul, Say Yayınları, 2004, s.40-41; Tülin Dizdaroğlu, a.g.e.,s.15; Alberto Modiano, a.g.e., s.12

Ertan Güler,

Dünden Bugüne Fotoğraf, YABA Yayın-Basım, İstanbul, 2009, s.6-19; Güler Ertan, Çağdaş Fotoğraf Sanatı, İstanbul, Sayılı Matbaa, 1977.

Erutku Bülent,

“Türkiye’de Fotoğraf Müzesi İçin Ön Çalışma”, Marmara Üniversitesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1998, s.15.

Filinte H.Murat,

Aydınlık Oda, 1.bs., İstanbul, Ofset Yayınları, 2009, s.28.

Gök Kemal,

“Fotoğrafın Buluşu ve Sonrasında Oluşan Teknik Gelişmeler”, Yıldız Journal Of Art Design, İstanbul, say.1, 2016, s.43-66.

Grafik Ve Fotoğraf Pinhole (İğne Deliği Kamera), Ankara, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 2012, s.6.

Greenhill Richard, Murray Margaret ve Jo Spence, Fotoğraf Sanatı, 1.bs., İstanbul, Remzi Kitapevi, 1978, s.34-35.

Gündüz Filiz,

“Osman Hamdi Bey”, DIA, C.33, İstanbul, İSAM: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırma Merkezi, 2007, s.468-469.

İkizler Emre,

Temel Fotoğraf, 2.bs., İstanbul, Fotoğrafevi Yayınları, t.y., s.11.

- Kaya Mahmut, “Aristo”, **DIA**, C.3, İstanbul, İSAM: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırma Merkezi, 1991, s.375-378.
- Küçük Cevdet, “Abdülhamid II”, **DIA**, C.1, İstanbul, İSAM: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırma Merkezi, 1988, s.216-224.
- Maydan Larousse, Büyük Lugat ve Ansiklopedisi, İstanbul, Meydan Yayınevi, 1972, s.180.
- Miski Rauf, **Fotoğraf Okulu**, 1.bs., İstanbul, Fotoğraf Yayınları, 1981, s.9.
- Modiano Alberto, **Fotoğraf Tarihine Giriş**, 1.bs., Antalya, Art Studio yayınları, 2007, s.11;
- Okan Berna, “Günümüz Müzecilik Anlayışındaki Yaklaşımlar ve Müze Oluşumunu Etkileyen Unsurlar”, Düzce Üniversitesi Sanat Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Yay., C.3, say.4, 2018, s.221-222.
- Özendes Engin, **Osmanlı İmparatorluğu’nda Fotoğrafçılık**, İstanbul, İletişim Yayınları, 1995, s.13.
- Öztuncay Bahattin, **Hatıra-i Uhuvvet** (Portre Fotoğraflarının Cazibesi): 1846-1950, İstanbul, Aygaz Yayınları, 2005, s.26.
- Pekgözlü Karakuş Derya, “Müzelerde Uygulanabilecek Müze Eğitim Etkinlikler”, **Mediterranean Journal of Humanities**, C.2, say.1, 2013, s.133.
- Rado Şevket ve Gültekin Vahdet, **Yeni Hayat Ansiklopedisi**, 6C., İstanbul, Doğan Kardeş Yayınları, C.5, s.2433.
- Sergiler ve aydınlatma hakkında **Müzelerin Teşkilâtlanması Pratik Öğütler**, ICOM Türkiye Millî Komitesi Yayınları, say.2, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1963, s.129-134.

- Sontag Susan, **Fotoğraf Üzerine**, Çev. Reha Akçakaya, 1.bs., İstanbul, Altıkırkbeş Yayınları, 1993, s.103.
- Topdemir Hüseyin Gazi, “İbnü’l- Heysem”, **DIA**, C.21, İstanbul, İSAM: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırma Merkezi, 2000, s.82-87.
- Topdemir Hüseyin Gazi, “Öklid”, **DIA**, C.34, İstanbul, İSAM: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırma Merkezi, 2007, s.24-25.
- Tülin Dizdaroğlu, **Alternatif Fotoğraf**, 1.bs., Sokak Kitapları Yayınları, İstanbul, 2012 s.15.
- Waley Muhammed Isa, **“Image Of The Ottoman Empire: The Photography Albums Presented By Sultan AbdülHamid II”**, s.111-127, <http://www.bl.uk/ebli/1991articles/pdf/article9.pdf> (Çevrimiçi) 9 Şubat 2019.
- Weiss Sanford L., **“A History Of Photography”, The Newsletter of the Federal Bar Association’s Corporate and Association Counsel’s Division**, Washington, D.C., Special Experts’ Issue, Spring 2001.
- Yaz.y., **1839-1989 Fotoğraf Özel Eki**, İstanbul, Hürriyet Yayınevi, 1989.
- Yazıcı Nesimi, “Takvîm-i Vekâyi”, **DIA**, C.39, İstanbul, İSAM: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırma Merkezi, 2010, s.490-492.
- Yücel Erdem, “Müze”, **DIA**, C.32, İstanbul, İSAM: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırma Merkezi, 2006, s.240-243.
- Ziyad Ebüzziya, “Cerîde-i Havâdis”, **DIA**, C.7, İstanbul, İSAM: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırma Merkezi, 1993, s.406-407.

http://altfotografcilik.blogspot.com/2010/07/igne-deligi-fotografclgn-tarihi-ii_3548.html (Çevrimiçi) 20 Şubat 2018.

<http://borgarsogusafn.is/en/reykjavik-museum-of-photography/exhibitions> (Çevrimiçi) 21 Mayıs 2018.

<http://kontrastdergi.com/arsiv-2/> (Çevrimiçi), 28 Şubat 2019.

<http://malatyagelisiyor.com.tr/proje/3/161/fotograf-makinalari-muzesi.aspx> (Çevrimiçi) 1 Ocak 2018.

<http://sanalfotografmuzesi.com> (Çevrimiçi) 1 Ocak 2019.

http://topmuseum.jp/contents/pages/about_business.html (Çevrimiçi) 11 Mayıs 2018.

<http://www.britishmuseum.org/> (Çevrimiçi) 25 Aralık 2017.

<http://www.girona.cat/sgdap/docs/sgrjy7hharvey%20experiencia%20english.pdf> (Çevrimiçi) 19 Mart 2019.

<http://www.istanbulfotografmuzesi.com/muze-misyon.html> (çevrimiçi) 10 Ocak 2019

<http://www.istanbulfotografmuzesi.com/muze-yonetim.html> (Çevrimiçi) 19 Ocak 2017.

http://www.mimarizm.com/etkinlikler/sergiler/ara-guler-muzesi-acilis-sergisi-islak-calan-adam_129396 (Çevrimiçi) 1 Ocak 2019.

http://www.netssa.com/camera_obscura.html (Çevrimiçi) 23 Haziran 1018.

http://www.nilufer.bel.tr/niluferbelediyesi-380-mysia_fotograf_muzesi (Çevrimiçi) 1 Ocak 2018.

http://www.odunpazari.bel.tr/haber-510-odunpazarina_bir_muze_daha_ (Çevrimiçi) 1 Ocak 2018.

<http://www.photo-museum.org/daguerre-invention-photo/> (Çevrimiçi) 10 Kasım 2017.

<http://www.topkapisarayi.gov.tr/tr/aya-irini-0> (Çevrimiçi) 8 Mart 2018.

<http://www.topkapisarayi.gov.tr/tr/aya-irini-0> (Çevrimiçi) 8 Mart 2018.

<https://artsblock.ucr.edu> (Çevrimiçi) 25 Mayıs 2018.

<https://ccp.arizona.edu> (Çevrimiçi) 25 Mayıs 2018.

<https://mopa.org/learn> Çevrimiçi) 11 Mayıs 2018.

<https://owlcation.com/humanities/Leonardo-da-Vincis-Camera-Obscur> (Çevrimiçi)
25 Aralık 2017;

<https://profesyoneldeklansor.wordpress.com/fotografin-tarihi/> (Çevrimiçi) 8 Mart
2018.

<https://universes.art/en/nafas/articles/2013/marrakech-museum-photography>
(Çevrimiçi) 11 Mayıs 2018.

<https://www.ashmolean.org/> (Çevrimiçi) 6 Temmuz 2018.

<https://www.eastman.org> (Çevrimiçi) 29 Aralık 2017.

<https://www.fotografiska.com/nyc> (Çevrimiçi) 14 Mayıs 2018.

<https://www.fotografmuzesi.org> (Çevrimiçi) 1 Ocak 2018.

<https://www.huismarseille.nl> (Çevrimiçi) 12 Nisan 2018.

<https://www.icp.org> (Çevrimiçi) 12 Nisan 2018.

<https://www.louvre.fr/en> (Çevrimiçi) 10 Kasım 2017

<https://www.metmuseum.org/> (Çevrimiçi) 29 Aralık 2017

https://www.metmuseum.org/toah/hd/tlbt/hd_tlbt.htm (Çevrimiçi) 8 Mart 2018.

<https://www.nederlandsfotomuseum.nl/over-het-museu> (Çevrimiçi) 11 Mayıs 2018.

<https://www.smb.museum/museen-und-einrichtungen/museum-fuer-fotografie/home.html> (Çevrimiçi) 21 Mayıs
2018.

https://www.tfsf.org.tr/fotograf_terimleri_sozlugu.asp (Çevrimiçi) 29 Aralık 2018;

https://www.tfsf.org.tr/fotograf_terimleri_sozlugu.asp (Çevrimiçi) 29 Aralık 2018.